

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

GYMNÁZIUM BEZPEČNOSTNĚ PRÁVNÍ, S.R.O.

Motto: „Můžeš mít výsledky nebo výmluvy, nikdy ne obojí.“

1. Identifikační údaje

Název ŠVP 79-41-K/41 Gymnázium - se zaměřením na právo a bezpečnost¹
Vzdělávací program školy Čtyřletý vzdělávací program
Studijní forma vzdělávání denní

Předkladatel:

Gymnázium bezpečnostně právní, s.r.o.

Hloubětínská 78/26

198 00 Praha – Hloubětín

IČO: 22 246 568

IZO: 250 002 001

REDIZO: 691 018 774

Ředitel školy: Mgr. Viktor Kratochvíl

Koordinátor tvorby ŠVP: Mgr. Viktor Kratochvíl

Kontakt: viktor.kratochvil@bpg-praha.cz

+420 603 835 917

Zřizovatel:

Gymnázium bezpečnostně právní, s.r.o.

Hloubětínská 78/26

198 00 Praha – Hloubětín

Jednatelé: Mgr. Viktor Kratochvíl

Bc. Milan Horných

Mgr. Josef Krysta

Kontakt: sekretariat@bpg-praha.cz

+420 603 835 917

Platnost ŠVP: od 1. 9. 2025

Školní vzdělávací program byl projednán pedagogickou radou dne 1.9.2025 a schválen a podepsán ředitelem školy v Praze dne 1.9.2025.

Razítko a podpis:

¹ Školní vzdělávací program je zpracovaný podle dokumentů Rámcový vzdělávací program pro gymnázia RVP G a Manuál pro tvorbu ŠVP na gymnáziích

2. Charakteristika školy

Gymnázium nabízí čtyřleté všeobecné vzdělávání se zaměřením na bezpečnostně právní oblast. Tato specializace reflektuje potřeby žáků se zájmem o studium práva, psychologie, bezpečnostních složek a souvisejících společenskovedních a přírodovědných oborů.

Zaměření školy podporuje:

- důraz na právo, psychologii, kriminologii a kriminalistiku,
- výuku sebeobrany a bezpečnostní přípravy,
- propojení teoretického a praktického vzdělávání,
- systematickou přípravu na maturitní zkoušku i na vysokoškolské studium (zejména v oblasti práva, psychologie a bezpečnostních studií).

Škola se zároveň hlásí k principům všeobecného gymnaziálního vzdělávání a klade důraz na jazykovou vybavenost, digitální kompetence, občanskou gramotnost a mezikulturní porozumění.

2.1. Úplnost a velikost školy, vybavení školy

Gymnázium je čtyřleté denní (úplné) studium. Kapacita školy je 272 žáků, rozloženo do 4 ročníků, přibližně dvě třídy v každém ročníku. Škola je umístěna v městské části Praha 9 - Hloubětín, dostupná MHD, v samostatné budově. Škola disponuje běžnými odbornými učebnami pro výuku jazyků, informatiky, přírodovědných a společenskovedních předmětů a specifickými prostory pro profilovou výuku sebeobrany. Využívá multimediální technologie, ICT vybavení, internetové připojení a laboratoře.

2.2. Charakteristika pedagogického sboru

Pedagogický tým tvoří kvalifikovaní učitelé všeobecných předmětů. Odborná výuka vedená lektory s praxí v právech, bezpečnosti, Policii ČR apod. Součástí týmu jsou výchovný poradce a metodik prevence.

2.3. Charakteristika žáků

Žáci oboru 79-41-K/41 (gymnázium se zaměřením na právo a bezpečnost) mají zájem o kariéru v právu, bezpečnostních strukturách, IZS nebo pokračování na právnických či bezpečnostních vysokých školách či VOŠ.

2.4. Dlouhodobé projekty, mezinárodní spolupráce

Škola má navázanou spolupráci s organizací BPA Praha, která zajišťuje praktické semináře, exkurze a odborné konzultace v oblasti bezpečnosti, krizového řízení a prevence kriminality. Tato spolupráce umožňuje žákům kontakt s odborníky z praxe a přináší aktuální vhled do fungování bezpečnostních a právních institucí.

Dále je škola aktivně zapojena do projektů zaměřených na:

- rozvoj jazykových kompetencí (včetně zahraničních výjezdů),
- digitální gramotnost a kyberbezpečnost,
- environmentální a občanské vzdělávání prostřednictvím projektových dnů a průřezových témat,
- prevence rizikového chování a podpory duševního zdraví žáků.

Škola plánuje v budoucnu rozšířit své zapojení do programů Erasmus+ a dalších vzdělávacích sítí podporujících odborný růst jak žáků, tak učitelů se záměrem internacionalizace školy.

2.5. Podmínky pro vzdělávání na gymnáziu

2.5.1. Materiální podmínky

Výuka probíhá v budově školy na adrese Hloubětínská 78/26, Praha 9 – Hloubětín.

Budova je kolaudována pro účely školního vzdělávání a disponuje:

- kmenovými učebnami a odbornými učebnami (ICT, prostor DOJO pro sebeobranu),
- tělocvičnami a sportovním vybavením,
- knihovnou s maturitní literaturou,
- audiovizuální a ICT technikou (dataprojektory, interaktivní tabule, připojení k internetu pro žáky i učitele),
- odpovídajícím hygienickým a sociálním zázemím pro žáky i zaměstnance v souladu s požadavky příslušných předpisů.

2.5.2. Personální podmínky

Výuku zajišťují kvalifikovaní pedagogové všeobecně vzdělávacích předmětů a odborníci z praxe pro specializované předměty (právo, kriminologie, sebeobrana, aplikovaná psychologie). Pedagogický sbor je doplněn pracovníky školního poradenského pracoviště (výchovný poradce, školní metodik prevence).

2.5.3. Organizační podmínky

Výuka probíhá v denní formě vzdělávání. Učební plán zahrnuje všeobecné vzdělávací předměty podle RVP G a profilové předměty zaměřené na právo, bezpečnost a tělesnou přípravu, včetně rozšířené výuky tělesné výchovy a sebeobrany.

Součástí vzdělávání jsou projektové dny, odborné exkurze, spolupráce s vysokými školami a bezpečnostními složkami.

2.5.4. Bezpečnost a ochrana zdraví

Škola zajišťuje bezpečné prostředí pro vzdělávání v souladu s platnou legislativou. Výuka tělesné výchovy a sebeobrany probíhá pod dohledem odborně způsobilých učitelů, s důrazem na prevenci úrazů, ochranu zdraví a osvojení zásad bezpečného chování.

3. Charakteristika školního vzdělávacího programu

3.1. Zaměření školy

Gymnázium bezpečnostně právní, s.r.o. je čtyřleté denní gymnázium se specifickým zaměřením na právní a bezpečnostní problematiku. Toto zaměření představuje odlišnost oproti běžným všeobecným gymnáziím. Škola propojuje klasické gymnaziální vzdělání s profilovými oblastmi, které rozvíjejí u žáků právní vědomí, občanskou odpovědnost, základní právní orientaci a fyzickou připravenost pro případné působení v bezpečnostních strukturách státu.

Profilace školy vychází z:

- aktuálních potřeb trhu práce v oblasti bezpečnosti a práva,
- zájmu uchazečů o studium v tomto oboru,
- spolupráce s odbornými institucemi (např. BPA Praha, Policie ČR, Armáda ČR),
- postojů zřizovatele, který klade důraz na propojení všeobecného vzdělávání s praktickým uplatněním,
- tradice škol zřizovatele, které se dlouhodobě věnují tématům bezpečnosti, prevence kriminality a právní gramotnosti.

Škola umožňuje žákům rozvíjet jejich předpoklady pro další studium zejména v oborech právo, bezpečnostní studia, veřejná správa nebo sociální práce. Důraz je kladen také na tělesnou zdatnost, disciplínu a rozvoj komunikačních a argumentačních dovedností.

Zaměření gymnázia je plně v souladu s pojetím a cíli gymnaziálního vzdělávání – rozvíjí klíčové kompetence, podporuje aktivní občanství a připravuje žáky na další studium i praktický život. Zároveň naplňuje specifický profil školy vyjádřený již v jejím názvu, podpořený školními programy a mimoškolními aktivitami.

3.2. Výchovné a vzdělávací strategie

Gymnázium bezpečnostně právní, s.r.o. uplatňuje jednotný systém výchovných a vzdělávacích strategií, které směřují k rozvoji klíčových kompetencí žáků a k naplnění cílů gymnaziálního vzdělávání. Strategie vycházejí z charakteru školy a její profilace na oblast práva, bezpečnosti a občanské odpovědnosti.

1) Kompetence k učení

- Žák si stanovuje cíle učení, plánuje a vyhodnocuje svůj pokrok, využívá sebehodnocení a zpětnou vazbu.
- Vyhledává, kriticky hodnotí a propojuje informace z různých zdrojů (texty, data, legislativa, média).
- Volí vhodné strategie učení, pracuje samostatně i v týmu, využívá moderní nástroje učení.

- Přenáší poznatky mezi předměty a propojuje je s praxí.

2) Kompetence k řešení problémů

- Rozpozná problém v reálné i modelové situaci, formuluje otázky a stanoví postup řešení.
- Hledá více variant, porovnává jejich přínosy a rizika, rozhoduje se na základě důkazů.
- Využívá matematické, přírodovědné a společenskovední postupy, data a jednoduché analýzy.
- Reflektuje výsledek, poučí se z chyb a upraví další postup.

3) Komunikativní kompetence

- Vyjadřuje se kultivovaně a přesně v mluveném i písemném projevu, přizpůsobuje jazyk adresátovi a situaci.
- Argumentuje věcně a eticky, vede dialog a respektuje stanoviska druhých.
- Pracuje s odborným textem (včetně právních a úředních dokumentů), vytváří strukturované výstupy.
- Využívá moderní komunikační kanály a dodržuje zásady netikety.

4) Sociální a personální kompetence

- Spolupracuje v týmu, přijímá a rozděluje role, přebírá odpovědnost za společné výsledky.
- Rozvíjí sebeřízení, odolnost a zdravé sebehodnocení, pracuje s časem a stresem.
- Řeší konflikty konstruktivně, uplatňuje asertivitu a respekt k pravidlům.
- Přispívá k bezpečnému, inkluzivnímu a podnětnému klimatu ve škole.

5) Občanská kompetence

- Orientuje se v principech demokracie, lidských právech a povinnostech občana.
- Chápe fungování veřejných institucí a práva, jedná odpovědně a v souladu s právním řádem.
- Zvažuje dopady rozhodnutí na společnost, životní prostředí a veřejné finance.
- Zapojí se do veřejného dění, projevuje solidaritu a respekt k rozmanitosti.

6) Kompetence k podnikavosti

- Rozpoznává příležitosti ke zlepšení věcí kolem sebe, přichází s nápady a dotahuje je do výsledku.
- Plánuje práci (cíle, kroky, zdroje, rizika), hospodaří odpovědně s časem a prostředky.
- Spolupracuje, prezentuje výsledky a přijímá zpětnou vazbu.
- V základní míře rozumí financím a principům fungování organizací a projektů.

7) Digitální kompetence

- Bezpečně a eticky používá digitální technologie, chrání data, soukromí a respektuje autorská práva.
- Vyhledává, ověřuje a zpracovává informace; rozpozná manipulaci a dezinformaci.
- Vytváří a sdílí digitální obsah (text, tabulky, multimédia), používá běžné aplikace efektivně.
- Řeší běžné technické problémy a využívá digitální nástroje pro spolupráci a učení.

Výchovné a vzdělávací strategie školy podporují celostní rozvoj osobnosti žáka – vedou k odpovědnosti, schopnosti rozhodovat se, orientovat se v právních souvislostech a kultivovaně se prosadit ve společnosti. Strategie jsou realizovány napříč výukou všech předmětů, včetně profilových oblastí, a také ve školních i mimoškolních aktivitách.

Tabulka: Rozvoj klíčových kompetencí napříč předměty

Umístění v dokumentu: vložte za kapitolu „Klíčové kompetence“ a před „Profil absolventa“ (v části „Výchovné a vzdělávací strategie“).

Předmět	Aktivity (příklady)	Evidence výstupů	Rozvíjené klíčové kompetence
Český jazyk a literatura	Analýza a interpretace textů; argumentační eseje; moderované diskuse	Esej/úvaha; ústní obhajoba; sebehodnocení	1, 3, 4, 7
Cizí jazyk I (AJ) a Cizí jazyk II (NJ/RJ)	Role-play a prezentace; práce s online korpusy/slovníky; jazykové portfolio	Prezentace; nahrávka; záznam v portfoliu	1, 3, 4, 7
Matematika a její aplikace	Řešení otevřených úloh; práce s chybou a reflexe; interpretace dat	Sada vyřešených úloh s komentářem; krátká reflexe	1, 2, 3, 7
Fyzika	Laboratorní měření a vyhodnocení; aplikace modelů v praxi; týmová práce	Lab. protokol; prezentace výsledků	2, 4, 7
Chemie	Plánování a provádění pokusů; bezpečnost	Lab. protokol; záznam BOZP; miniprojekt	2, 5, 7

	práce; dopady na zdraví/ŽP		
Biologie a zdravotní věda	Projekty prevence a podpory zdraví; první pomoc; práce s daty a mikrofotem	Projekt + prezentace; záznam dovedností; fotodokumentace	2, 4, 5, 7
Geografie + Geologie	Práce s mapami a GIS; analýza regionálních dat; udržitelný rozvoj	Mapový výstup; krátká zpráva	2, 5, 7
Občanská nauka a průřezová témata	Simulace rozhodování; práce s právními/veřejnými dokumenty; mediální gramotnost	Argumentační vystoupení; mediální analýza	3, 5, 7
Právo	Kazuistiky; základní právní analýza; formální komunikace	Krátké podání/dopis; řešení případu	2, 3, 5, 6
Psychologie a její aplikace	Týmová spolupráce; sebereflexe; jednoduché šetření (dotazník/pozorování)	Zpráva z pozorování; reflexe; protokol	1, 2, 4
Dějepis	Práce s prameny; porovnání interpretací; občanská odpovědnost	Pramenný list; krátká studie; prezentace	2, 3, 5
Výtvarná výchova / Hudební výchova	Tvorba a prezentace; peer-feedback; digitální tvorba	Portfolio; veřejná prezentace/vystoupení	3, 4, 7
Tělesná výchova	Týmové role a fair play; bezpečnost; plánování kondičních cílů	Testy dovedností; osobní plán a záznam	1, 4, 5
Informatika	Bezpečné a etické IT; práce s daty; tvorba digitálního obsahu a spolupráce online	Digitální výstup; dokumentace postupu	2, 3, 7

Cvičení z matematiky (volitelné)	Prohlubování strategií řešení; příprava na MZ; společná reflexe	Sborník řešení; sebehodnocení	1, 2, 3
Konverzace v cizím jazyce (volitelné)	Intenzivní mluvená interakce; debaty a prezentace; digitální nástroje pro poslech	Nahrávky; prezentace; portfolio	1, 3, 4, 7
Sebeobrana (disponibilní)	Modelové krizové situace; prevence rizik; pravidla a bezpečnost	Praktická zkouška; reflexní list	2, 4, 5
Kriminalistika a bezpečnostní příprava (disponibilní)	Analýza případových studií; základní vyšetřovací postupy; týmové úkoly pro školu/komunitu	Fall-report; plán a vyhodnocení akce	2, 5, 6, 7

Legenda kompetencí: 1 – k učení; 2 – k řešení problémů; 3 – komunikativní; 4 – sociální a personální; 5 – občanská; 6 – k podnikavosti; 7 – digitální.

3.3. Profil absolventa

Absolvent gymnázia je všestranně vzdělaný, samostatný a zodpovědný mladý člověk připravený k dalšímu studiu na vysokých školách, vyšších odborných školách a celoživotnímu vzdělávání. Disponuje širokým všeobecným rozhledem a klíčovými kompetencemi definovanými Rámcovým vzdělávacím programem pro gymnázia.

Díky profilaci školy na oblast bezpečnosti a práva absolvent:

- rozumí základním právními pojmy a principům právního řádu České republiky,
- orientuje se v problematice bezpečnostních složek a jejich činnosti,
- ovládá základy kriminalistiky, kriminologie a sebeobranu,
- je veden k odpovědnému, etickému a právně konformnímu jednání,
- dokáže aplikovat získané poznatky při řešení modelových i reálných situací.

Absolvent ovládá dva cizí jazyky na úrovni umožňující komunikaci v běžných i odborných situacích, má vyvinuté dovednosti v práci s informacemi, umí je kriticky hodnotit a využívat moderní informační a komunikační technologie.

Je fyzicky zdatný, dbá na své zdraví a bezpečnost, je schopen týmové spolupráce i samostatného rozhodování, respektuje kulturní odlišnosti a principy demokratické společnosti.

3.4. Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Gymnázium bezpečnostně právní, s.r.o. zajišťuje rovný přístup ke vzdělávání a vytváří podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) v souladu s platnou legislativou a principy inkluzivního vzdělávání.

Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je integrální součástí pedagogické práce na škole a probíhá v úzké spolupráci s rodinou a odbornými institucemi. Škola dbá na to, aby vzdělávací potřeby každého žáka byly respektovány a naplňovány s cílem jeho osobnostního a studijního rozvoje.

Kategorizace žáků SVP

Za žáky se speciálními vzdělávacími potřebami škola považuje:

- žáky se zdravotním postižením (tělesným, zrakovým, sluchovým, mentálním, vadami řeči),
- žáky se zdravotním znevýhodněním (dlouhodobé onemocnění, poruchy učení, ADHD apod.),
- žáky se sociálním znevýhodněním (např. nízký socioekonomický status, cizinci),
- mimořádně nadané žáky.

Podpora a organizační opatření

- Škola spolupracuje s pedagogicko-psychologickou poradnou (PPP) a speciálně pedagogickým centrem (SPC), na základě doporučení těchto institucí jsou vytvářeny individuální vzdělávací plány (IVP),
- žáci mají možnost využívat podpůrná opatření v 1.–3. stupni (časová úprava zkoušek, přizpůsobení hodnocení, podpůrné pomůcky aj.),
- škola respektuje doporučení pro organizaci výuky, úpravu metod a prostředí podle potřeb jednotlivého žáka.

Pedagogická a poradenská podpora

Výuku přizpůsobují přímo vyučující ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm, které zahrnuje:

- výchovného poradce,
- školního metodika prevence,
- speciálního pedagoga (pokud je potřeba, externě).

Důraz je kladen na prevenci školní neúspěšnosti, včasnou diagnostiku a pravidelnou zpětnou vazbu žákovi i jeho zákonným zástupcům.

3.5. Zabezpečení výuky žáků mimořádně nadaných

Gymnázium bezpečnostně právní, s.r.o. věnuje systematickou pozornost žákům, kteří vykazují mimořádné nadání v jednotlivých nebo více vzdělávacích oblastech. Vzdělávací strategie školy umožňují těmto žákům rozvoj jejich potenciálu při zachování principu rovného přístupu ke vzdělávání.

Identifikace nadaných žáků

Mimořádně nadaní žáci jsou identifikováni na základě:

- výsledků vzdělávání,
- projevů v hodinách (např. mimořádná kreativita, rychlost myšlení, schopnost abstrakce),
- doporučení vyučujících nebo výchovného poradce,
- odborného vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně (PPP).

Organizační a metodická opatření

Výuka nadaných žáků je rozšířena o:

- diferencované úkoly s vyšší mírou obtížnosti,
- samostatné a skupinové projekty, případně výzkumné úlohy,
- účast na soutěžích, olympiádách a odborných workshopech,
- zapojení do školních akcí jako moderátoři, školní ambasadoři nebo tvůrci prezentací.

Ve vhodných případech škola umožňuje individuální vzdělávací plán, zrychlené tempo výuky v některých předmětech nebo výuku některých oblastí samostatně.

Podpora motivace a rozvoje

Učitelé podporují samostatnost, tvořivost a logické myšlení nadaných žáků prostřednictvím:

- zadávání problémových úloh a otevřených otázek,
- projektové výuky a případových studií (např. v oblasti práva, bezpečnosti, historie),
- posilování sebehodnocení a osobní odpovědnosti žáků za vlastní vzdělávání.

Spolupráce a individuální přístup

Na vzdělávání nadaných žáků se podílí třídní učitel, vyučující odborných předmětů, výchovný poradce a vedení školy. Komunikace probíhá i s rodiči – zejména v případě potřeby IVP nebo rozšířeného studijního plánu. Zabezpečení výuky mimořádně nadaných žáků je součástí individuálního přístupu školy a podporuje jejich intelektuální rozvoj, tvořivost a aktivní zapojení do života školy i společnosti.

3.6. Začlenění průřezových témat

Gymnázium bezpečnostně právní, s.r.o. si je vědomo významu průřezových témat pro formování hodnotového systému žáků, rozvoj klíčových kompetencí a upevnění postavení žáka jako aktivního a zodpovědného člena demokratické společnosti.

Škola se rozhodla realizovat průřezová témata jako součást vyučovacího předmětu Občanská nauka a průřezová témata, který bude zařazen do vzdělávací oblasti Člověk a společnost.

Obsah předmětu bude pokrývat všechna rámcem stanovená průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova,
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech,
- Multikulturní výchova,
- Environmentální výchova,
- Mediální výchova.

Tímto způsobem je žákům zajištěn systematický a rovnoměrný přístup ke všem oblastem průřezových témat, která budou zpracována formou diskusí, případových studií, modelových situací, projektových úkolů a návazných exkurzí.

Výuka bude reflektovat i specifické zaměření školy na bezpečnostní a právní oblast a bude doplňována aktuálními tématy z veřejného dění, právních událostí a otázek občanské odpovědnosti.

Začlenění průřezových témat v předmětu „Občanská nauka a průřezová témata“

Ročník	Tematický modul	Průřezové téma	Forma výuky
1.	Sebepoznání a mezilidské vztahy	Osobnostní a sociální výchova	Skupinová práce, diskuse, reflexe
1.	Média kolem nás	Mediální výchova	Práce s texty, analýza reklam a zpráv
2.	Člověk v globalizovaném světě	Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech	Projekt, práce s aktuálními událostmi
2.	Společnost a kulturní rozmanitost	Multikulturní výchova	Případové studie, simulace, besedy
3.	Člověk a životní prostředí	Environmentální výchova	Exkurze, dokumenty, diskuse
3.	Právo a média	Mediální výchova (navazující modul)	Analýza mediálních manipulací, debaty

Ročník	Tematický modul	Průřezové téma	Forma výuky
4.	Občan a odpovědnost v demokracii	Osobnostní a sociální výchova (navazující modul)	Etické dilemata, modelové situace
4.	Kulturní identita v kontextu Evropy	Multikulturní + evropské souvislosti (integrovane)	Prezentace, esej, projekt

3.7. Organizace přijímacího řízení

Přijímací řízení ke vzdělávání ve čtyřletém gymnáziu se řídí platnou legislativou (zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, vyhláška č. 353/2016 Sb., o přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání, v platném znění).

Přijímací zkouška se skládá z:

- Jednotné přijímací zkoušky z českého jazyka a matematiky připravované Centrem pro zjišťování výsledků vzdělávání (CERMAT),
- Školní přijímací zkoušky formou motivačního pohovoru, při němž se hodnotí studijní předpoklady uchazeče a jeho zájem o profilaci školy (bezpečnost a právo).

Kritéria přijímacího řízení stanovuje ředitel školy pro každý školní rok a zveřejňuje je nejméně 2 měsíce před termínem konání přijímací zkoušky na úřední desce školy a na webových stránkách školy.

Při přijímacím řízení je zohledněn prospěch ze základní školy a výsledky jednotné a školní přijímací zkoušky. Přesné váhy jednotlivých kritérií jsou uvedeny v dokumentu „Kritéria přijímacího řízení“ pro daný školní rok.

3.8. Hodnocení žáků

Hodnocení žáků vychází z klasifikačního řádu školy, který je nedílnou součástí školního řádu. Probíhá průběžně a je zaměřeno především na sledování individuálního pokroku každého žáka. Používáme kombinaci formativních i sumativních metod hodnocení. Kritéria hodnocení jsou žákům vždy předem jasně sdělena. Vedle znalostí a dovedností se hodnotí také aktivita, samostatnost a schopnost aplikovat získané poznatky v praxi.

3.9. Organizace maturitní zkoušky

Maturitní zkouška se koná podle platné legislativy (zákon č. 561/2004 Sb., vyhláška č. 177/2009 Sb., o ukončování vzdělávání maturitní zkouškou, v platném znění). Skládá se ze společné části a profilové části.

3.9.1. Společná část maturitní zkoušky

Žáci povinně konají:

- Český jazyk a literatura – didaktický test.

- Cizí jazyk nebo matematika – volbu provádí žák při přihlášení k maturitní zkoušce.
 - Cizí jazyk: didaktický test.
 - Matematika: didaktický test.

Zkoušky společné části organizuje Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání (CERMAT).

3.9.2. Profilová část maturitní zkoušky

Žák koná:

- povinnou ústní a písemnou zkoušku z Českého jazyka a literatury,
- dvě ústní volitelné zkoušky ze seznamu:
 - Právo
 - Kriminalistika a bezpečnostní příprava
 - Dějepis + Občanská nauka a průřezová témata

Pokud si žák ve společné části zvolí cizí jazyk, koná navíc i ústní a písemnou zkoušku z tohoto jazyka.

Celkový počet ústních zkoušek je tedy:

- 3 ústní zkoušky (ČJL + 2 volitelné) u žáků, kteří si zvolí matematiku,
- 4 ústní zkoušky (ČJL + cizí jazyk + 2 volitelné) u žáků, kteří si zvolí cizí jazyk.

Konkrétní forma a obsah zkoušek profilové části jsou každoročně stanoveny ve školním dokumentu „Kritéria maturitní zkoušky“.

3.9.3. Přehled maturitních zkoušek

ČÁST MZ	PŘEDMĚT	FORMA	POVINNÉ / VOLITELNÉ	POZNÁMKA
Společná část	Český jazyk a literatura	didaktický test	povinné	dle CERMAT
Společná část	Cizí jazyk (AJ, NJ nebo RJ)	didaktický test	povinné volitelné	žák volí mezi cizím jazykem a matematikou
Společná část	Matematika	didaktický test	povinné volitelné	žák volí mezi matematikou a cizím jazykem
Profilová část	Český jazyk a literatura	ústní zkouška, písemná práce	povinné	navazuje na společnou část
Profilová část	Cizí jazyk	ústní zkouška, písemná práce	povinné volitelné	žák volí mezi matematikou a cizím jazykem
Profilová část	Právo	ústní zkouška	volitelné	žák volí 2 předměty ze 3 nabízených
Profilová část	Kriminalistika a bezpečnostní příprava	ústní zkouška	volitelné	žák volí 2 předměty ze 3 nabízených
Profilová část	Občanská nauka a aplikovaná psychologie	ústní zkouška	volitelné	žák volí 2 předměty ze 3 nabízených

3.10. Začlenění průřezových témat

Průřezová témata Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia jsou ve ŠVP realizována převážně v předmětu **Občanská nauka a průřezová témata**, kde jsou zpracována uceleně v rámci tematických celků.

Vybrané okruhy jsou dále integrovány do jiných předmětů, pokud to jejich obsah přirozeně umožňuje. Tím je zajištěno, že žáci se během studia seznámí se všemi tematickými okruhy průřezových témat v různých souvislostech.

3.10.1. Rámcový přehled realizace průřezových témat:

Průřezové téma	Hlavní realizace	Přirozený přesah do dalších předmětů
Osobnostní a sociální výchova (OSV)	Občanská nauka a průřezová témata	Tělesná výchova
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (VMEGS)	Občanská nauka a průřezová témata	Geografie a geologie

Průřezové téma	Hlavní realizace	Přirozený přesah do dalších předmětů
Multikulturní výchova (MKV)	Občanská nauka a průřezová témata	Cizí jazyk
Environmentální výchova (EV)	Občanská nauka a průřezová témata	Biologie a zdravotvěda
Mediální výchova (MV)	Občanská nauka a průřezová témata	Český jazyk a literatura

Pozn.: Podrobný rozpis učiva a očekávaných výstupů průřezových témat je uveden v učebních osnovách předmětu **Občanská nauka a průřezová témata**.

4. Učební plán

4.1. Tabulkový přehled

		ROČNÍK				
Vzdělávací oblasti	Předměty	1.	2.	3.	4.	Součet
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a literatura	3	3	4	4	14
	Cizí jazyk I (Anglický jazyk)	3	3	3	3	12
	Cizí jazyk II (Německý/Ruský jazyk)	3	3	3	3	12
Matematika a její aplikace	Matematika a její aplikace	3	3	2	2	10
Člověk a příroda	Fyzika	2	2	0	0	44
	Chemie	2	2	0	0	
	Biologie a zdravotní věda	2	2	0	0	
	Geografie + Geologie	1	1	0	0	
Člověk a společnost / Průřezová témata / Člověk a svět práce	Občanská nauka a průřezová témata	2	2	2	2	
	Právo	3	3	3	3	
	Psychologie a její aplikace	0	0	2	2	
	Dějepis	2	2	2	0	
Umění a kultura	Výtvarná výchova / Hudební výchova	2	2	0	0	4
Člověk a zdraví	Tělesná výchova	2	2	2	2	8
Informatika a informační a komunikační technologie	Informatika	0	0	2	2	4
Povinně volitelné vzdělávací aktivity	Cvičení z matematiky	0	0	4	4	8
	Konverzace v cizím jazyce					
Disponibilní časová dotace	Sebeobrana	2	2	2	2	8
	Kriminalistika a bezpečnostní příprava	3	3	3	3	12
	CELKEM	35	35	34	32	136

4.2. Poznámky k učebnímu plánu

Profilace školy

Učební plán podporuje bezpečnostně-právní zaměření školy. Disponibilní hodiny jsou cíleně využity pro Právo, Kriminologii, kriminalistiku a bezpečnostní přípravu, Sebeobranu a Aplikovanou psychologii.

Předměty s integrovaným obsahem

Předmět Občanská nauka a průřezová témata je koncipován z obsahu vzdělávacího oboru Občanský a společenskovední základ a tematických okruhů průřezových témat RVP G (viz

kapitola Začlenění PT a učební osnovy). Tím naplňuje požadavek uvést zdroj obsahu u předmětu s odlišným názvem.

Průřezová témata

PT jsou soustředěně realizována v předmětu Občanská nauka a průřezová témata a dále integrována dle povahy učiva do ČJL, Biologie a zdravotní výchovy, Geografie a geologie, Cizích jazyků a Dějepisu (rozpis v kapitole Začlenění PT a v osnovách).

Cizí jazyky – organizace

Dělení na menší skupiny se realizuje, pokud počet žáků ve skupině přesáhne 23, a to dle aktuálních možností školy.

Volitelné předměty

Od 3. ročníku si žáci volí předměty z nabídky podle předpokládané volby maturitních předmětů společné části maturitní zkoušky.

Organizační formy

Škola využívá běžné vyučovací hodiny; laboratorní/praktické činnosti jsou součástí výuky jednotlivých předmětů (bez samostatného dělení ICT). Projekty, exkurze a kurzy se zařazují podle plánu akcí školy a jsou zpracovány v osnovách dotčených předmětů.

5. Učební osnovy

5.1. Český jazyk a literatura

5.1.1. Zařazení do vzdělávací oblasti

Předmět je zařazen do vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace, vzdělávací obor Český jazyk a literatura.

5.1.2. Počet vyučovacích hodin

3 hodiny týdně v 1. a 2. ročníku

4 hodiny týdně ve 3. a 4. ročníku

Celkem 14 hodin

5.1.3. Stručná charakteristika předmětu

Český jazyk a literatura rozvíjí komunikační, čtenářské, jazykové a slohové kompetence žáků tak, aby byli připraveni na všechny části maturitní zkoušky (didaktický test, písemná práce, ústní zkouška), v souladu s katalogem požadavků CERMAT.

Výuka poskytuje systematickou přípravu na práci s psaným a mluveným jazykem, na argumentaci, interpretaci textu a literární analýzu.

Předmět přispívá k rozvoji klíčových kompetencí, zejména v oblasti komunikace, kultivovaného vyjadřování, práce s informacemi, samostatného myšlení a porozumění textu. Podporuje kritické čtení, estetické vnímání a kulturní rozhled.

Výuka je vedena kombinací frontální výuky, řízené diskuse, samostatné práce, analýzy textů a projektových aktivit. Žáci jsou vedeni k samostatnosti při tvorbě slohových útvarů, výběru literatury a při vyjadřování vlastního názoru.

5.1.4. Obsah učiva a očekávané výstupy podle tematických celků

1. Jazyk a jazyková komunikace

Žák:

- odlišuje různé variety národního jazyka a vhodně jich využívá ve svém jazykovém projevu v souladu s komunikační situací
- při analýze vybraných textů popíše základní rysy češtiny a vysvětlí zákonitosti jejího vývoje i současné vývojové tendence
- v mluveném projevu ovládá zásady spisovné výslovnosti a pro účinné dorozumívání vhodně užívá zvukové prostředky řeči (modulace síly, výšky hlasu a tempa řeči; umístění přízvuků a pauz, správné frázování)
- v mluveném projevu vhodně užívá nonverbálních prostředků řeči

- v písemném projevu dodržuje zásady pravopisu a s oporou příruček řeší složitější případy; účinně využívá možností grafického členění textu
- v písemném i mluveném projevu volí vhodné výrazové prostředky podle jejich funkce a ve vztahu k sdělovacímu záměru, k dané situaci, kontextu a k adresátovi; vysvětlí a odůvodní význam slov v daném kontextu
- ve svém projevu uplatňuje znalosti tvarosloví a slovtvorných a syntaktických principů českého jazyka
- využívá znalostí o větných členech a jejich vztazích, o aktuálním členění výpovědí a o druzích vět podle záměru mluvčího k vhodnému vyjádření myšlenky, k účinnému dorozumívání, logickému strukturování výpovědí a k odlišení záměru mluvčího
- v mluveném i psaném projevu vhodně využívá slohotvorné rozvrstvení výrazových prostředků češtiny
- používá různé prostředky textového navazování vedoucí ke zvýšení srozumitelnosti, přehlednosti a logické souvislosti sdělení; uplatní textové členění v souladu s obsahovou výstavbou textu a rozvíjením tématu
- při tvorbě vlastního textu mluveného i psaného využívá základní principy rétoriky
- volí adekvátní komunikační strategie, zohledňuje partnera a publikum; rozeznává manipulativní komunikaci a dovede se jí bránit
- posoudí a interpretuje komunikační účinky textu, svá tvrzení argumentačně podpoří jeho všestrannou analýzou
- pořizuje z textu výpisky, zpracovává výtahy, konspekty
- efektivně a samostatně využívá různých informačních zdrojů (slovníky, encyklopedie, internet).

Učivo:

- obecné poučení o jazyku a řeči – jazyk a řeč, jazyková komunikace; myšlení a jazyk; národní jazyk a jeho útvary; čeština a slovanské jazyky; jazyková kultura; základní vývojové tendence českého jazyka
- zvuková stránka jazyka – zásady spisovné výslovnosti; zvukové prostředky souvislé řeči
- grafická stránka jazyka – písmo, jeho vznik a druhy; základní principy českého pravopisu a nejčastější odchylky od nich
- slovní zásoba, sémantika a tvoření slov – jednotky slovní zásoby (včetně frazeologických); významové vztahy mezi slovy; rozšiřování slovní zásoby; způsoby tvoření slov
- tvarosloví (morfologie) – slovní druhy a jejich mluvnické kategorie a tvary
- skladba (syntax) – základní principy větné stavby (větné členy, věty, souvětí a jejich vztahy); aktuální členění výpovědi; základy valenční a textové syntaxe
- slohová charakteristika výrazových prostředků
- text a styl, slohotvorní činitelé objektivní a subjektivní
- text (komunikát) a komunikační situace – prostředí, účastníci komunikace, jejich role

- funkce komunikátů – sebevyjádření, apel, přesvědčování, argumentace, kontakt aj. jako dominantní funkce komunikátu
- míra připravenosti, oficiálnosti, formálnosti, veřejnosti komunikace; mluvenost a psanost
- komunikační strategie – adresnost, volba jazykového útvaru, prostředků verbálních a neverbálních s ohledem na partnera; vyjadřování přímé a nepřímé, jazyková etiketa
- monolog a dialog – výstavba dialogu, vztah otázka-odpověď; druhy literárního dialogu; subjekty mimotextové a vnitrotextové (autor, čtenář, vypravěč, lyrický hrdina, postavy); narativní postupy (řeč přímá, nepřímá, nevlastní přímá, polopřímá)
- rétorika – druhy řečnických projevů, příprava a realizace řečnického vystoupení
- základní vlastnosti textu, principy jeho výstavby – koherence textu (navazování, odkazování, tematické posloupnosti); členění textu a jeho signály; odstavec a další jednotky, vzájemné vztahy textů (intertextovost)
- funkční styly a jejich realizace v textech

2. Literární komunikace

Žák:

- rozliší umělecký text od neuměleckého, nalezne jevy, které činí text uměleckým
- objasní rozdíly mezi fikčním a reálným světem a vysvětlí, jakým způsobem se reálný svět promítá do literárního textu, jaký vliv může mít svět fikce na myšlení a jednání reálných lidí
- na konkrétních příkladech popíše specifické prostředky básnického jazyka a objasní jejich funkci v textu
- rozliší a specifikuje jednotky vyprávění (časoprostor, vypravěč, postavy) a zhodnotí jejich funkci a účinek na čtenáře
- rozezná typy promluv a vyprávěcí způsoby a posoudí jejich funkci v konkrétním textu
- při interpretaci literárního textu ve všech jeho kontextech uplatňuje prohloubené znalosti o struktuře literárního textu, literárních žánrech a literárněvědných termínech
- identifikuje využití jednoho textu v textu jiném (intertextovost) a objasní jeho funkci a účinek na čtenáře
- postihne smysl textu, vysvětlí důvody a důsledky různých interpretací téhož textu, porovná je a zhodnotí, odhalí eventuální dezinterpretace textu
- rozliší texty spadající do oblasti tzv. literatury vážné, středního proudu a literárního braku a svůj názor argumentačně zdůvodní
- samostatně interpretuje dramatické, filmové a televizní zpracování literárních děl
- vystihne podstatné rysy základních period vývoje české i světové literatury, významných uměleckých směrů, uvede jejich představitele a charakterizuje a interpretuje jejich přínos pro vývoj literatury a literárního myšlení

- vysvětlí specifickou vývoj české literatury a vyloží její postavení v kontextu literatury světové (vzájemná inspirace, příbuznost, odlišnosti a jejich příčiny)
- tvořivě využívá informací z odborné literatury, internetu, tisku a z dalších zdrojů, kriticky je třídí a vyhodnocuje
- získané schopnosti a dovednosti tvořivě využívá v produktivních činnostech rozvíjejících jeho individuální styl

Učivo:

- základy literární vědy – literární teorie, literární historie, literární kritika, poetika; interdisciplinárnost literární vědy; literatura a její funkce
- metody interpretace textu – interpretační postupy a konvence, význam a smysl, popis, analýza, výklad a vlastní interpretace textu; čtenářské kompetence; interpretace a přeinterpretování
- způsoby vyjadřování zážitků z literárních děl a soudů nad nimi (osobní záznamy, anotace, kritika a recenze, polemiky)
- jazykové, kompoziční a tematické prostředky výstavby literárního díla – tropy; figury; rytmus, rým a zvukové prostředky poezie; monolog, dialog, přímá a nepřímá řeč, nevlastní přímá a polopřímá řeč; typy kompozice; motiv, téma
- text a intertextovost – kontext, vliv a způsoby mezitextového navazování a mezitextové komunikace (motto, citát, aluze), žánry založené na mezitextovém navazování (parodie, travestie, plagiát), hraniční rysy textu (předmluva, doslov, ilustrace, obálka; autorský komentář, recenze)
- vývoj literatury v kontextu dobového myšlení, umění a kultury – funkce periodizace literatury, vývoj kontextu české a světové literatury; tematický a výrazový přínos velkých autorských osobností; literární směry a hnutí; vývoj literárních druhů a žánrů s důrazem na moderní literaturu

5.1.5. Mezipředmětové vztahy

- Cizí jazyk (srovnávací stylistika, slohové formy)
- Občanská nauka a průřezová témata (argumentace, práce s informacemi)
- Informatika (práce s textem, prezentace elektronickou formou)
- Dějepis (kulturní a historické kontexty literatury)

Hodnocení žáka

- jazyková a stylistická správnost písemného i ústního projevu
- schopnost argumentace a strukturovaného vyjadřování
- porozumění literárnímu textu a jeho interpretace
- aktivní účast na prezentacích a diskusích
- schopnost řešit typové maturitní úlohy (testy, sloh, ústní projev)

- schopnost samostatné literární interpretace a orientace v textech mimo učební osnovu
- průběžné formativní hodnocení rozvoje čtenářských a jazykových dovedností
- sebehodnocení v oblasti jazykového projevu, kultury vyjadřování a čtenářských preferencí

5.2. Cizí jazyk (I a II)

5.2.1. Zařazení do vzdělávací oblasti

Anglický jazyk - Předmět je zařazen do vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace, vzdělávací obor Cizí jazyk.

Německý / Ruský jazyk - Předmět je zařazen do vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace, vzdělávací obor Další cizí jazyk.

Poznámka

Předmět je realizován v jazykových variantách:

- *Cizí jazyk I: anglický jazyk*
- *Cizí jazyk II: německý jazyk nebo ruský jazyk*

Osnovy jsou z hlediska výstupů a učiva shodné, liší se pouze vyučovaným jazykem.

5.2.2. Počet vyučovacích hodin

3 hodiny týdně ve všech ročnících

Celkem 12 hodin (pro každý jazyk)

5.2.3. Stručná charakteristika předmětu

Cizí jazyk I a II rozvíjí jazykové kompetence žáků v souladu s úrovněmi podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (SERR).

Cílem je dosažení funkční jazykové způsobilosti v mluveném i psaném projevu, schopnosti porozumět cizojazyčným textům a vést jednoduchou až středně složitou komunikaci.

Výuka směřuje k uplatnění jazyka v běžném, odborném i multikulturním kontextu, včetně přípravy na maturitní zkoušku.

Výuka integruje rozvoj všech jazykových dovedností (čtení, poslech, mluvení, psaní) a reflektuje požadavky katalogů CERMAT pro didaktický test a školní požadavky pro písemnou práci a ústní zkoušku.

Žáci využívají reálné materiály, digitální prostředí a modelové situace k procvičení jazyka. Důraz je kladen na praktickou komunikaci, interakci, porozumění kulturním kontextům a samostatné jazykové vyjadřování.

Vzdělávání v **Cizím jazyce** směřuje k dosažení úrovně B2 podle Společného evropského rámce pro jazyky, kterou lze charakterizovat následovně:

- Žák se jasně vyjadřuje, aniž by jazykově redukoval to, co chce sdělit. Má dostatečující vyjadřovací prostředky k tomu, aby podal jasný popis, vyjádřil své názory, rozvíjel argumentaci bez většího hledání slov a k tomuto účelu používá některé druhy

podřadných souvětí. Má všeobecně vysokou úroveň slovní zásoby, ačkoliv v malé míře dochází k záměnám a nesprávnému výběru slov, které však nezpůsobují problémy v komunikaci. Dobře ovládá gramatiku a jen občas se dopouští malých nebo nesystematických chyb, mohou se objevit menší nedostatky ve větné stavbě, ale nejsou časté a mohou být zpětně opraveny.

- Žák se vyhne závažným chybám ve formulacích, vyjadřuje se sebevědomě, srozumitelně a zdvořile v rámci formálních a neformálních funkčních stylů, které odpovídají dané situaci a osobám, kterých se to týká.

Vzdělávání v **Dalším cizím jazyce** směřuje k dosažení úrovně B1 podle Společného evropského rámce pro jazyky, kterou lze charakterizovat následovně:

- Žák má dostačující vyjadřovací prostředky a odpovídající slovní zásobu k tomu, aby se domluvil a vyjadřoval, i když s určitou mírou zaváhání. Disponuje dostatečnými opisnými jazykovými prostředky v rámci tematických okruhů, jako jsou rodina, koníčky a zájmy, práce, cestování a aktuální události. Žák komunikuje přiměřeně správně ve známých kontextech; všeobecně ovládá gramatiku dobře, ačkoliv vliv mateřského jazyka je postřehnutelný. Přiměřeně správně používá zásobu běžných gramatických prostředků a vzorců v rámci snadno předvídatelných situací. Při vyjádření složitější myšlenky nebo promluvy na neznámé téma se dopouští závažných chyb. Žák používá širokou škálu jazykových funkcí a v jejich rámci reaguje. Využívá nejběžnější vyjadřovací prostředky neutrálního funkčního stylu.

5.2.4. Obsah učiva a očekávané výstupy podle tematických celků

1. Receptivní řečové dovednosti

Žák:

- porozumí hlavním bodům a myšlenkám autentického ústního projevu složitějšího obsahu na aktuální téma, postihne jeho hlavní a doplňující informace
- rozliší v mluveném projevu jednotlivé mluvčí, identifikuje různý styl, citové zabarvení, názory a stanoviska jednotlivých mluvčích
- porozumí hlavním bodům a myšlenkám autentického čteného textu či písemného projevu složitějšího obsahu na aktuální téma
- identifikuje strukturu textu a rozliší hlavní a doplňující informace
- vyhledá a shromáždí informace z různých textů na méně běžné, konkrétní téma a pracuje se získanými informacemi
- odvodí význam neznámých slov na základě již osvojené slovní zásoby, kontextu, znalosti tvorby slov a internacionalismů
- využívá různé druhy slovníků, informativní literaturu, encyklopedie a média
- čte s porozuměním literaturu ve studovaném jazyce
- postihne zápletku i sled událostí ve filmu či hře.

2. Produktivní dovednosti

Žák:

- formuluje svůj názor srozumitelně, gramaticky správně, spontánně a plynule
- volně a srozumitelně reprodukuje přečtený nebo vyslechnutý autentický text se slovní zásobou a jazykovými strukturami odpovídajícími náročnějšímu textu
- přednese souvislý projev na zadané téma
- sestaví souvislý text na širokou škálu témat a vyjádří své stanovisko
- podrobně popíše své okolí, své zájmy a činnosti s nimi související
- logicky a jasně strukturuje formální i neformální písemný projev různých slohových stylů
- s porozuměním přijímá a srozumitelně i gramaticky správně předává obsahově složitější informace
- používá bohatou všeobecnou slovní zásobu k rozvíjení argumentace, aniž by redukoval to, co chce sdělit
- využívá výkladové a odborné slovníky při zpracování písemného projevu na neznámé téma.

3. Interaktivní řečové dovednosti

Žák:

- vyjádří a obhájí své myšlenky, názory a stanoviska vhodnou písemnou i ústní formou
- adekvátně a gramaticky správně okomentuje a prodiskutuje odlišné názory různých faktografických i imaginativních textů
- reaguje spontánně a gramaticky správně v složitějších, méně běžných situacích užitím vhodných výrazů a frazeologických obrátů
- komunikuje plynule a foneticky správně na témata abstraktní i konkrétní v méně běžných i odborných situacích
- při setkání s rodilými mluvčími zahájí, vede a zakončí dialog a zapojí se do živé diskuse na různá témata týkající se odbornějších zájmů.

Učivo:

1. Jazykové prostředky a funkce (vztahující se k oblastem osobním, vzdělávacím, pracovním a veřejným, se kterými se žák setkává běžně i méně často nebo jen ve specifických kruzích)

- fonetika – zvuková výstavba slova, zvuková stránka věty, fonetická redukce, fonetické rysy
- pravopis – pravidla u složitějších slov, zákonitosti vyplývající z psané podoby jazyka pro frázování a intonaci, konvence používané k prezentaci výslovnosti

- gramatika – jmenné a verbální fráze, morfémy, prefixy, sufixy, další vyjádření minulosti, přítomnosti a budoucnosti, rozvité věty vedlejší, složitá souvětí, odvozování, transpozice, transformace, valence
- lexikologie – ustálené kolokace, ustálená větná spojení, přísloví, jednoduché idiomy, frázová slovesa, ustálené větné rámce, odborné výrazy a fráze na známá témata

2. Komunikační funkce jazyka a typy textů (vztahující se k oblastem osobním, vzdělávacím, pracovním a veřejným, se kterými se žák setkává běžně i méně často nebo jen ve specifických kruzích)

- postoj, názor, stanovisko – souhlas, nesouhlas, svolení, prosba, odmítnutí, možnost, nemožnost, nutnost, potřeba, zákaz, příkaz
- emoce – libost/nelibost, zájem/nezájem, radost/zklamání, překvapení, údiv, obava, vděčnost, sympatie, lhostejnost, strach
- morální postoje a funkce – omluva, odpuštění, pochvala, pokárání, lítost, přiznání, odsouzení
- kratší písemný projev – pozdrav, vzkaz, přání, blahopřání, pozvání, odpověď, osobní dopis, úřední dopis, žádost, inzerát, strukturovaný životopis
- delší písemný projev – podrobný životopis, vypravování, úvaha, esej, podrobný popis, odborný popis
- čtený či slyšený text – jazykově nekomplikované a logicky strukturované texty, texty informační, popisné, faktografické, dokumentární, imaginativní i umělecké
- samostatný ústní projev – popis, shrnutí, srovnání, vyprávění, oznámení, prezentace, reprodukce textu
- interakce – formální i neformální rozhovor, diskuse, korespondence, strukturovaný pohovor, náhodné situace v osobním i profesním životě, komunikace prostřednictvím telefonu a dalších médií
- informace z médií – tisk, rozhlas, televize, internet, film, audionahrávky, videonahrávky, veřejná hlášení, telefon

3. Tematické okruhy a komunikační situace (Výchozí texty jsou obsahově i jazykově náročnější, ale nekomplikované, nesou prvky uměleckého, publicistického, naučného a populárně-vědeckého stylu, vztahují se k běžným i méně běžným, konkrétním i abstraktním tématům, se kterými se žák může setkat v každodenním životě nebo při cestování do zemí dané jazykové oblasti.)

- oblast veřejná – veřejné instituce, veřejná oznámení, úřady, úřední dopisy, hlavní politické strany a orgány, veřejná jednání, veřejné služby, pasy, oprávnění, vystoupení, soutěže
- oblast pracovní – státní správa, firmy, průmysl, zemědělství, méně časté profese, nástroje a zařízení, pracovní události, pracovní smlouva, obchodní dopis, reklamní materiály, návody, popis práce, bezpečnost práce

- oblast vzdělávací – primární, sekundární a terciární školství v ČR a v zemích studovaného jazyka, naučné společnosti a kluby, profesní instituce, povolání a tituly vzdělávacích institucí, studentské shromáždění, vybavení učeben, práce v učebnách, debaty a diskuse, anotace, výtahy
- oblast osobní – cizí domov, krajina, společenské vztahy, blízcí lidé, spolupracovníci, umělecké předměty, domácí potřeby, vybavení pro sport a zábavu, zdraví, nehody, životní styl, netradiční dovolená, netradiční koníčky, recepty, romány, časopisy
- oblast osobnostní – identita, způsob vnímání sebe sama, světonázor
- oblast společenská – příroda, životní prostředí, ekologie, globální problémy, věda a technika, pokrok

4. Realie zemí studovaného jazyka

- politické a ekonomické postavení ve světě
- stručná charakteristika ekonomiky, společnosti a kultury
- vztahy s Českou republikou
- literatura, významná díla a autoři
- věda, technika, sport, umění, významné osobnosti, díla, úspěchy
- život a tradice, rodina, vzdělávání, národní záliby a zvláštnosti
- jazykové zvláštnosti a odlišnosti
- média a jejich účinky na jednotlivce a společnost
- aktuální události a dění většího významu
- autentické materiály – tisk, rozhlas, film

5.2.5. Mezipředmětové vztahy

- Český jazyk a literatura (stylizace, komunikační dovednosti)
- Informatika (práce s informacemi, prezentace, multimédia)
- Občanská nauka a průřezová témata (interkulturní respekt, globální témata)
- Geografie a geologie (realie a kultura cílových zemí)

5.2.6. Hodnocení žáka

- úroveň komunikačních dovedností
- porozumění a reakce na psané a mluvené texty
- gramatická správnost a bohatost vyjadřování
- aktivita při ústní interakci
- samostatné zvládnutí jazykových úloh
- písemné práce a testy podle maturitního formátu (sloh, test, ústní zkouška)
- sebehodnocení, jazykové portfolio, reflexe pokroku v jednotlivých dovednostech

5.3. Konverzace v cizím jazyce (volitelný předmět)

5.3.1. Zařazení do vzdělávací oblasti

Předmět je zařazen jako volitelný. Vychází z oboru Cizí jazyk (nebo Další cizí jazyk) ve vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace dle RVP G. Zaměřuje se na rozvoj mluveného projevu, porozumění a komunikaci.

5.3.2. Počet vyučovacích hodin

4 hodiny týdně ve 3. a 4. ročníku

Celkem 8 hodin

5.3.3. Stručná charakteristika předmětu

Předmět je realizován ve variantách – žák volí ten jazyk, který studuje jako Cizí jazyk I nebo Cizí jazyk II (např. angličtina, němčina, ruština). Osnova je společná pro všechny jazykové varianty, liší se pouze jazykem výuky.

Předmět Konverzace v cizím jazyce je zaměřen na intenzivní rozvoj jazykových kompetencí a systematickou přípravu na všechny části maturitní zkoušky z cizího jazyka (úroveň B1):

- ústní zkoušku,
- písemnou práci (slohový útvar),
- didaktický test.

Obsah vychází z aktuálního katalogu požadavků CERMAT (např. angličtina – katalog MZ B1), a je strukturován podle jednotlivých zkouškových částí.

Předmět rozvíjí porozumění mluvenému i psanému projevu, strategii psaní textů a schopnost plynulé a plynulé komunikace v cizím jazyce.

Důraz je kladen na praktické zvládnutí komunikačních situací, schopnost okamžité reakce a rozvoj samostatného vyjadřování. Výuka podporuje větší jazykovou sebedůvěru a zvyšuje jazykovou připravenost k maturitní zkoušce i dalším studijním nebo profesním výzvám.

5.3.4. Obsah učiva a očekávané výstupy podle tematických celků

1. Porozumění mluvenému projevu (Didaktický test)

Žák:

- rozumí autentickému i zjednodušenému mluvenému projevu v různých komunikačních situacích.

Učivo:

- poslech s porozuměním (krátké dialogy, oznámení, interview, rozhovory)
- odvozování významu z kontextu

- identifikace hlavní i podrobné informace
- orientace v různých typech poslechových úloh (výběr odpovědi, přiřazení, otevřené otázky)

2. Porozumění psanému textu (Didaktický test)

Žák:

- porozumí běžným i odbornějším psaným textům, orientuje se ve struktuře sdělení.

Učivo:

- čtení kratších i delších textů (e-maily, články, dopisy, oznámení)
- hledání konkrétních údajů
- práce s formální a neformální stylistikou
- úlohy s výběrem správné odpovědi
- příprava na typové úlohy čtení s porozuměním dle struktury CERMAT

3. Písemný projev (Písemná práce)

Žák:

- vytvoří strukturovaný písemný text na základě zadání,
- vyjadřuje myšlenky, popisuje, vypráví, argumentuje.

Učivo:

- slohové útvary: osobní dopis, neformální e-mail, popis, vypravování
- práce se zadáním (adresát, styl, účel textu)
- koherence a gramatická správnost
- revidování textu, časté chyby, jazyková korektura

4. Ústní interaktivní a monologický projev (Ústní část)

Žák:

- reaguje v rozhovoru, popisuje obrázek, samostatně hovoří na dané téma.

Učivo:

- interakce (vstupy a reakce v dialogu)
- popis situace, vyjádření názoru
- krátké monology podle zadání
- rozhovor vedený zkoušejícím (maturitní struktura)
- strategie vedení rozhovoru

5. Jazykové prostředky a strategie

Žák:

- používá gramaticky správné jazykové prostředky odpovídající úrovni B1.

Učivo:

- frekventovaná slovní zásoba
- základní gramatické jevy (časy, kondicionály, modální slovesa, trpný rod, větná stavba)
- výslovnost, pravopis
- strategie náhrady neznámých slov, žádost o objasnění
- práce s jazykovými chybami a zpětná vazba

6. Tematické okruhy maturitní zkoušky

Žák:

- se orientuje ve všech maturitních okruzích a dovede se k nim jazykově vyjádřit.

Učivo:

- škola a vzdělávání
- člověk, rodina, mezilidské vztahy
- volný čas, zájmy, sport, kultura
- bydlení, cestování, služby
- zdraví, životní styl
- společnost, příroda, technologie
- modelové rozhovory a monology ke každému okruhu

5.3.5. Mezipředmětové vztahy

- Cizí jazyk
- Český jazyk a literatura (struktura slohových útvarů, stylistika)
- Informatika (práce s textem, elektronická komunikace)
- Občanská nauka a průřezová témata (globální témata, kulturní rozdíly, respekt v komunikaci)

5.3.6. Hodnocení žáka

- úspěšnost při řešení modelových maturitních úloh
- dovednost vytvořit souvislý mluvený a psaný projev
- reakce v simulovaných maturitních situacích
- gramatická správnost a jazyková pohotovost
- aktivita a pokrok v komunikaci
- sebehodnocení a reflexe výkonu při modelových zkouškách
- samostatné vypracování jazykových projektů (ústních či písemných)

5.4. Geografie a geologie

5.4.1. Zařazení do vzdělávací oblasti

Předmět je zařazen do vzdělávací oblasti Člověk a příroda / Člověk a společnost, vzdělávací obor Geografie a Geologie

5.4.2. Počet vyučovacích hodin

1 hodina týdně v 1. a 2. ročníku

Celkem 2 hodiny

5.4.3. Stručná charakteristika předmětu

Předmět Geografie a geologie seznamuje žáky se základními přírodními, sociálními a ekonomickými procesy na Zemi.

Žáci porozumí vzájemnému působení přírody a společnosti, rozvoji krajiny i globálním problémům.

Geologická část rozšiřuje znalosti o stavbě Země, horninách a minerálech, přírodních jevech a vývoji naší planety.

Důraz je kladen na praktické využití geografických dovedností, orientaci na mapě a pochopení současného světa v kontextu životního prostředí.

- Výuka podporuje schopnost žáků chápat prostorové a časové souvislosti, využívat geografická data, orientovat se v regionálních a globálních problémech a přistupovat k nim odpovědně.

5.4.4. Obsah učiva a očekávané výstupy podle tematických celků

1. Přírodní prostředí

Žák:

- porovná postavení Země ve vesmíru a podstatné vlastnosti Země s ostatními tělesy sluneční soustavy
- porovná na příkladech mechanismy působení endogenních (včetně deskové tektoniky) a exogenních procesů a jejich vliv na utváření zemského povrchu a na život lidí
- objasní mechanismy globální cirkulace atmosféry a její důsledky pro vytváření klimatických pásů
- objasní velký a malý oběh vody a rozliší jednotlivé složky hydrosféry a jejich funkci v krajině
- hodnotí vodstvo a půdní obal Země jako základ života a zdroje rozvoje společnosti
- rozliší hlavní biomy světa

- rozliší složky a prvky fyzickogeografické sféry a rozpozná vztahy mezi nimi

Učivo:

- Země jako vesmírné těleso – tvar a pohyby Země, důsledky pohybu Země pro život lidí a organismů, střídání dne a noci, střídání ročních období, časová pásma na Zemi, kalendář
- fyzickogeografická sféra – vzájemné vazby a souvislosti složek fyzickogeografické sféry, základní zákonitosti stavu a vývoje složek fyzickogeografické sféry, důsledky pro přírodní prostředí
- systém fyzickogeografické sféry na planetární a na regionální úrovni – objekty, jevy, procesy, zonalita, azonální jevy

2. Sociální prostředí

Žák:

- zhodnotí na příkladech dynamiku vývoje obyvatelstva na Zemi, geografické, demografické a hospodářské aspekty působící na chování, pohyb, rozmístění a zaměstnanost obyvatelstva
- analyzuje hlavní rasová, etnická, jazyková, náboženská, kulturní a politická specifika s ohledem na způsob života a životní úroveň v kulturních regionech světa
- identifikuje obecné základní geografické znaky a funkce sídel a aktuální tendence ve vývoji osídlení
- zhodnotí na příkladech světové hospodářství jako otevřený dynamický systém s určitými složkami, strukturou a funkcemi a zohlední faktory územního rozmístění hospodářských aktivit, vymezí jádrové a periferní oblasti světa
- zhodnotí nerovnoměrné rozmístění, objem a distribuci světových surovinových a energetických zdrojů
- rozliší a porovnává státy světa a jejich mezinárodní integrační uskupení a organizace podle kritérií vzájemné podobnosti a odlišnosti
- lokalizuje na politické mapě světa hlavní aktuální geopolitické problémy a změny s přihlédnutím k historickému vývoji
- vyhledá na mapách hlavní světové oblasti cestovního ruchu, porovná jejich lokalizační faktory a potenciál

Učivo:

- obyvatelstvo – základní geografické, demografické, etnické a hospodářské charakteristiky
- kulturní a politické prostředí – struktura obyvatelstva, státní zřízení, geopolitické procesy, hlavní světová ohniska napětí
- sídla a osídlení – sídelní struktura a její vývoj, sídlo, obec, město, jejich funkce

- světové hospodářství – lokalizační faktory, sektorová a odvětvová struktura a její důsledky
- socioekonomická sféra – sociálněgeografické systémy, geografické aspekty bohatství
- a chudoby, globalizace

3. Životní prostředí

Žák:

- zhodnotí na příkladech různé krajiny jako systém pevninské části krajinné sféry se specifickými znaky,
- určitými složkami, strukturou, okolím a funkcemi
- analyzuje na konkrétních příkladech přírodní a kulturní (společenské) krajinné složky a prvky krajiny
- zhodnotí některá rizika působení přírodních a společenských faktorů na životní prostředí v lokální,
- regionální a globální úrovni

Učivo:

- krajina – vývoj krajiny, přírodní prostředí, společenské prostředí, vývoj ve využívání půdy, kulturní krajina, environmentalistika, krajinná (geografická) ekologie, typy krajiny, krajinný potenciál
- vývoj interakce příroda – společnost – prostorová koexistence, udržitelný rozvoj (život), limity přírodního prostředí, globální problémy lidstva, výchovné, hospodářské a právní nástroje ochrany přírody a životního prostředí

4. Regiony

Žák:

- rozlišuje na konkrétních územních příkladech mikroregionální, regionální, státní, makroregionální a globální geografickou dimenzi
- vymezí místní region (podle bydliště, školy) na mapě podle zvolených kritérií, zhodnotí přírodní,
- hospodářské a kulturní poměry mikroregionu a jeho vazby k vyšším územním celkům a regionům
- zhodnotí polohu, přírodní poměry a zdroje České republiky
- lokalizuje na mapách hlavní rozvojová jádra a periferní oblasti České republiky, rozlišuje jejich specifika
- lokalizuje na mapách makroregiony světa, vymezí jejich hranice, zhodnotí jejich přírodní, kulturní, politické a hospodářské vlastnosti a jednotlivé makroregiony vzájemně porovná

Učivo:

- místní region – možnosti rozvoje mikroregionu, strategické a územní plánování
- Česká republika – hospodářské a politické postavení České republiky v Evropě a ve světě, charakteristiky obyvatelstva a sídel, transformační ekonomické procesy, struktura hospodářství, regiony, euroregiony
- makroregiony světa – jádra, periferie, modelový region – modelové problémy s důrazem na Evropu a Evropskou unii

5. Geografické informace a terénní vyučování

Žák:

- používá dostupné kartografické produkty a další geografické zdroje dat a informací v tištěné i elektronické podobě pro řešení geografických problémů
- orientuje se s pomocí map v krajině
- používá s porozuměním vybranou geografickou, topografickou a kartografickou terminologii
- vytváří a využívá vlastní mentální schémata a mentální mapy pro orientaci v konkrétním území
- čte, interpretuje a sestavuje jednoduché grafy a tabulky, analyzuje a interpretuje číselné geografické údaje

Učivo:

- geografická kartografie a topografie – praktické aplikace s kartografickými produkty, s mapami různých funkcí, s kartogramy
- geografický a kartografický vyjadřovací jazyk – obecně používané pojmy, kartografické znaky, vysvětlivky, statistická data, ostatní informační, komunikační a dokumentační zdroje dat pro geografii
- geografické informační a navigační systémy – geografický informační systém (GIS), dálkový průzkum Země (DPZ), praktické využití GIS, DPZ a satelitních navigačních přístrojů GPS (globální polohový systém)
- terénní geografická výuka, praxe a aplikace – geografické exkurze a terénní cvičení, praktická
- topografie, orientace, bezpečnost pohybu a pobytu v terénu, postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení přírodních a společenských prvků krajiny a jejich interakce

6. Složení, struktura a vývoj země

Žák:

- porovná složení a strukturu jednotlivých zemských sfér a objasní jejich vzájemné vztahy
- využívá vybrané metody identifikace minerálů

Učivo:

- Země jako geologické těleso – základní geobiocykly
- zemské sféry – chemické, mineralogické a petrologické složení Země
- minerály – jejich vznik a ložiska; krystaly a jejich vnitřní stavba; fyzikální a chemické vlastnosti minerálů
- geologická historie Země – geologická období vývoje Země; změny polohy kontinentů; evoluce bioty a prostředí

7. Geologické procesy v litosféře

Žák:

- analyzuje energetickou bilanci Země a příčiny vnitřních a vnějších geologických procesů
- určí nerostné složení a rozpozná strukturu běžných magmatických, sedimentárních a metamorfovaných hornin
- analyzuje různé druhy poruch v litosféře
- využívá geologickou mapu ČR k objasnění geologického vývoje regionů

Učivo:

- magmatický proces – vznik magmatu a jeho tunutí; krystalizace minerálů z magmatu
- zvětrávání a sedimentační proces – mechanické a chemické zvětrávání, srážení, sedimentace
- metamorfní procesy – jejich typy; kontaktní a regionální metamorfóza
- deformace litosféry – křehká a plastická deformace geologických objektů, vývoj stavby pevnin a oceánů;
- mechanismus deskové tektoniky; zemětřesení a vulkanismus, tvary zemského povrchu

8. Voda

Žák:

- zhodnotí využitelnost různých druhů vod a posoudí možné způsoby efektivního hospodaření s vodou v příslušném regionu

Učivo:

- povrchové vody – jejich rozložení na Zemi; chemické složení, pH; hydrogeologický cyklus, geologické působení vody
- podzemní vody – propustnost hornin; hydrogeologické systémy; chemické složení podzemních vod; ochrana podzemních vod

9. Člověk a anorganická příroda

Žák:

- určí základní vlastnosti vzorku půdního profilu a navrhne využitelnost a způsob efektivního hospodaření s půdou v daném regionu
- posuzuje geologickou činnost člověka z hlediska možných dopadů na životní prostředí
- posoudí význam i ekologickou únosnost těžby a zpracovatelských technologií v daném regionu
- vyhodnotí bezpečnost ukládání odpadů a efektivitu využívání druhotných surovin v daném regionu

Učivo:

- vznik a vývoj půd
- interakce mezi přírodou a společností – přístupy environmentální geologie,
- rekultivace a revitalizace krajiny
- práce v terénu a geologická exkurze

5.4.5. Mezipředmětové vztahy

- Biologie a zdravotvěda (ekosystémy, biosféra)
- Chemie (složení hornin, znečištění)
- Fyzika (zemětřesení, zemská přitažlivost)
- Informatika (GIS, práce s daty)
- Občanská nauka a průřezová témata (globální problémy, udržitelný rozvoj)
- Matematika a její aplikace (měřítka, práce s daty, grafy)

5.4.6. Hodnocení žáka

- schopnost pracovat s mapami, atlasy a daty
- porozumění vztahům mezi přírodou a společností
- využití geografických znalostí při vysvětlování aktuálních jevů
- aktivní účast v diskusích o globálních problémech
- prezentace poznatků v písemné i ústní formě
- přesnost při určování geografické polohy a čtení z mapy
- orientace v aktuálních událostech a jejich geografickém pozadí

5.5. Biologie a zdravotní

5.5.1. Zařazení do vzdělávací oblasti

Předmět je zařazen do vzdělávací oblasti Člověk a příroda, vzdělávací obor Biologie a Výchova ke zdraví.

5.5.2. Počet vyučovacích hodin

2 hodiny týdně v 1. a 2. ročníku

Celkem 4 hodiny

5.5.3. Stručná charakteristika předmětu

Předmět Biologie a zdravotní seznamuje žáky se základy živé přírody a se stavbou, funkcemi a zdravím lidského těla.

Cílem je porozumět zákonitostem života, vztahům v přírodě i souvislostem mezi životním stylem a zdravím člověka.

Výuka směřuje k praktickému využití znalostí, kritickému myšlení v otázkách zdraví, ekologie, prevence rizik a péče o tělesnou i duševní kondici.

Předmět zároveň rozvíjí schopnost žáků samostatně i týmově řešit biologické problémy, hodnotit vliv prostředí na zdraví a uplatňovat zásady zdravého životního stylu.

5.5.4. Obsah učiva a očekávané výstupy podle tematických celků

1. Obecná biologie

Žák:

- odliší živé soustavy od neživých na základě jejich charakteristických vlastností
- porovná významné hypotézy o vzniku a evoluci živých soustav na Zemi
- objasní stavbu a funkci strukturních složek a životní projevy prokaryotních a eukaryotních buněk
- vysvětlí význam diferenciací a specializace buněk pro mnohobuněčné organismy
- odvodí hierarchii recentních organismů ze znalostí o jejich evoluci.

Učivo:

- vznik a vývoj živých soustav; evoluce
- buňka – stavba a funkce

2. Biologie virů

Žák:

- charakterizuje viry jako nebuněčné soustavy

- zhodnotí způsoby ochrany proti virovým onemocněním a metody jejich léčby
- zhodnotí pozitivní a negativní význam virů.

Učivo:

- stavba a funkce virů

3. Biologie bakterií

Žák:

- charakterizuje bakterie z ekologického, zdravotnického a hospodářského hlediska
- zhodnotí způsoby ochrany proti bakteriálním onemocněním a metody jejich léčby.

Učivo:

- stavba a funkce bakterií

4. Biologie protist

Žák:

- charakterizuje protista z ekologického, zdravotnického a hospodářského hlediska

Učivo:

- stavba a funkce protist

5. Biologie hub

Žák:

- pozná a pojmenuje (s možným využitím různých informačních zdrojů) významné zástupce hub a lišejníků
- posoudí ekologický, zdravotnický a hospodářský význam hub a lišejníků

Učivo:

- stavba a funkce hub
- stavba a funkce lišejníků

6. Biologie rostlin

Žák:

- popíše stavbu těl rostlin, stavbu a funkci rostlinných orgánů
- objasní princip životních cyklů a způsoby rozmnožování rostlin
- porovná společné a rozdílné vlastnosti stélkatých a cévnatých rostlin
- pozná a pojmenuje (s možným využitím různých informačních zdrojů) významné rostlinné druhy a uvede jejich ekologické nároky

- zhodnotí rostliny jako primární producenty biomasy a možnosti využití rostlin v různých odvětvích lidské činnosti
- posoudí vliv životních podmínek na stavbu a funkci rostlinného těla
- zhodnotí problematiku ohrožených rostlinných druhů a možnosti jejich ochrany

Učivo:

- morfologie a anatomie rostlin
- fyziologie rostlin
- systém a evoluce rostlin
- rostliny a prostředí

7. Biologie živočichů

Žák:

- charakterizuje hlavní taxonomické jednotky živočichů a jejich významné zástupce
- popíše evoluci a adaptaci jednotlivých orgánových soustav
- objasní principy základních způsobů rozmnožování a vývoj živočichů
- pozná a pojmenuje (s možným využitím různých informačních zdrojů) významné živočišné druhy a uvede jejich ekologické nároky
- posoudí význam živočichů v přírodě a v různých odvětvích lidské činnosti
- charakterizuje pozitivní a negativní působení živočišných druhů na lidskou populaci
- charakterizuje základní typy chování živočichů
- zhodnotí problematiku ohrožených živočišných druhů a možnosti jejich ochrany

Učivo:

- morfologie a anatomie živočichů
- fyziologie živočichů
- systém a evoluce živočichů
- živočichové a prostředí
- etologie

8. Biologie člověka

Žák:

- podle předloženého schématu popíše a vysvětlí evoluci člověka
- využívá znalosti o orgánových soustavách pro pochopení vztahů mezi procesy probíhajícími v lidském těle
- charakterizuje individuální vývoj člověka a posoudí faktory ovlivňující jej v pozitivním a negativním směru

Učivo:

- opěrná a pohybová soustava
- soustavy látkové přeměny
- soustavy regulační
- soustavy rozmnožovací

9. Genetika

Žák:

- využívá znalosti o genetických zákonitostech pro pochopení rozmanitosti organismů
- analyzuje možnosti využití znalostí z oblasti genetiky v běžném životě

Učivo:

- molekulární a buněčné základy dědičnosti
- dědičnost a proměnlivost
- genetika člověka
- genetika populací

10. Ekologie

Žák:

- používá správně základní ekologické pojmy
- objasňuje základní ekologické vztahy

Učivo:

- základní ekologické pojmy
- podmínky života
- biosféra a její členění

11. Zdravý způsob života a péče o zdraví

Žák:

- usiluje o pozitivní změny ve svém životě související s vlastním zdravím a zdravím druhých
- zařazuje do denního režimu osvojené způsoby relaxace; v zátěžových situacích uplatňuje osvojené způsoby regenerace
- podle konkrétní situace zasáhne při závažných poraněních a život ohrožujících stavech

Učivo:

- vliv životních a pracovních podmínek a životního stylu na zdraví v rodině, škole, obci
- zdravá výživa – specifické potřeby výživy podle věku, zdravotního stavu a profese
- hygiena pohlavního styku, hygiena v těhotenství
- první pomoc při úrazech a náhlých zdravotních příhodách

- psychohygienu – předcházení stresům v mezilidských vztazích, zvládání stresových situací, efektivní
- komunikace, hledání pomoci

12. Vztahy mezi lidmi a formy soužití

Žák:

- korektně a citlivě řeší problémy založené na mezilidských vztazích
- posoudí hodnoty, které mladým lidem usnadňují vstup do samostatného života, partnerských vztahů, manželství a rodičovství, a usiluje ve svém životě o jejich naplnění
- projevuje etické a morální postoje k ochraně matky a dítěte

Učivo:

- vztahy v rodině, mezigenerační soužití, pomoc nemocným a handicapovaným lidem
- partnerské vztahy, manželství, rodičovství, neúplná rodina; náhradní rodinná péče a její formy, ústavní péče
- rizika spojená s volbou životního partnera, krizové situace v rodině
- rozvoj sociálních dovedností pro život s druhými lidmi – otevřenost vůči druhým, vyjednávání, obhajování a prosazování vlastních názorů, odmítání nehumánních postojů
- modely sociálního chování v intimních vztazích – otevřenost, tolerance, respektování druhého, empatie, trpělivost, odpovědnost; sebepoznání, sebeúcta

13. Změny v životě člověka a jejich reflexe

Žák:

- orientuje se ve své osobnosti, emocích a potřebách
- uplatňuje odpovědné a etické přístupy k sexualitě, rozhoduje se s vědomím možných důsledků
- orientuje se v problematice reprodukčního zdraví z hlediska odpovědnosti k budoucímu rodičovství
- zná práva každého jedince v oblasti sexuality a reprodukce

Učivo:

- změny v období adolescence – tělesné, duševní a společenské; hledání osobní identity, orientace na budoucnost, hledání partnera, prožívání emočních stavů a hlubších citových vztahů
- způsoby sebereflexe a kontroly emocí
- péče o reprodukční zdraví – faktory ovlivňující plodnost; preventivní prohlídky; osvěta spojená s abúzem nikotinu, alkoholu, drog a sexuálně přenosnými chorobami

- metody asistované reprodukce, její biologické, etické, psychosociální a právní aspekty
- modely vzájemného chování související s etickými a psychosociálními aspekty partnerského a sexuálního života – odpovědnost, sebeúcta, respekt, rozhodování

14. Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence

Žák:

- projevuje odolnost vůči výzvám k sebepoškozujícímu chování a rizikovému životnímu stylu
- zaujímá odmítavé postoje ke všem formám rizikového chování
- uvede důsledky porušování paragrafů trestního zákona souvisejících s výrobou a držením návykových látek a s činností pod jejich vlivem, sexuálně motivovanou kriminalitou, skrytými formami individuálního násilí a vyvozuje z nich osobní odpovědnost
- rozhoduje podle osvojených modelů chování a konkrétní situace o způsobu jednání v situacích vlastního nebo cizího ohrožení

Učivo:

- civilizační choroby, poruchy příjmu potravy, choroby přenosné pohlavním stykem, HIV/AIDS, hepatitidy
- zátěžové situace, stres a způsoby jeho zvládnání; důsledky stresu v oblasti fyzického, duševního a sociálního zdraví
- rizika v oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví – promiskuita, předčasné ukončení těhotenství
- sexuálně motivovaná kriminalita – pornografie, pedofilie, dětská prostituce, obchod se ženami
- skryté formy a stupně individuálního násilí a zneužívání – šikana, brutalita, zanedbávané
- a týrané děti (CAN)
- autodestruktivní závislosti a kriminalita související s těmito jevy – zdravotní a psychosociální rizika
- výroba, držení a zprostředkování nelegálních návykových látek; návykové látky a bezpečnost v dopravě
- sociální dovednosti potřebné při řešení problémů v nečekaných, složitých a krizových situacích – duševní hygiena v dlouhodobých zátěžových a stresových situacích, rozhodování se v eticky problematických situacích

15. Ochrana člověka za mimořádných událostí

Žák:

- rozhodne, jak se odpovědně chovat při konkrétní mimořádné události

- prokáže osvojené praktické znalosti a dovednosti související s přípravou na mimořádné události a aktivně se zapojuje do likvidace následků hromadného zasažení obyvatel

Učivo:

- vyhlášení hrozby a vzniku mimořádné události
- živelní pohromy
- únik nebezpečných látek do životního prostředí
- jiné mimořádné události
- první pomoc – klasifikace poranění při hromadném zasažení obyvatel
- sociální dovednosti potřebné při řešení mimořádných událostí – rozhodnost, pohotovost, obětavost, efektivní komunikace

5.5.5. Mezipředmětové vztahy

- Chemie (stavba látek, výživa, látková výměna)
- Fyzika (smysly, tělesné pochody)
- Psychologie a její aplikace (duševní zdraví, psychohygiena)
- Tělesná výchova (péče o zdraví, výkonnost, regenerace)
- Občanská nauka a průřezová témata (práva pacientů, etika ve zdravotnictví)
- Informatika (vyhledávání odborných informací, prezentace, zdravotní aplikace)

5.5.6. Hodnocení žáka

- porozumění principům fungování živých organismů
- schopnost propojit biologické poznatky s praxí
- aktivní účast v diskusi a skupinové práci
- schopnost argumentovat a uplatnit preventivní zásady
- aplikace znalostí v modelových i reálných situacích
- praktická dovednost (např. poskytnutí první pomoci, využití preventivních návyků)
- orientace v aktuálních tématech zdraví a medicíny

5.6. Chemie

5.6.1. Zařazení do vzdělávací oblasti

Předmět je zařazen do vzdělávací oblasti Člověk a příroda, vzdělávací obor Chemie.

5.6.2. Počet vyučovacích hodin

2 hodiny týdně v 1. a 2. ročníku

Celkem 4 hodiny

5.6.3. Stručná charakteristika předmětu

Předmět chemie seznamuje žáky se základními chemickými pojmy, zákonitostmi a reakcemi, které ovlivňují přírodní i technické procesy.

Důraz je kladen na pochopení vztahu mezi složením, strukturou a vlastnostmi látek, na osvojování dovedností potřebných k chemickému myšlení a bezpečné práci s chemickými látkami.

Chemie přispívá k porozumění světu kolem nás – od každodenních jevů až po aplikace v medicíně, biologii, ekologii nebo průmyslu.

5.6.4. Obsah učiva a očekávané výstupy podle tematických celků

1. Obecná chemie

Žák:

- využívá odbornou terminologii při popisu látek a vysvětlování chemických dějů
- provádí chemické výpočty a uplatňuje je při řešení praktických problémů
- předvídá vlastnosti prvků a jejich chování v chemických procesech na základě poznatků o periodické soustavě prvků
- využívá znalosti o částicové struktuře látek a chemických vazbách k předvídání některých fyzikálně-chemických vlastností látek a jejich chování v chemických reakcích.

Učivo:

- soustavy látek a jejich složení
- veličiny a výpočty v chemii
- stavba atomu
- periodická soustava prvků
- chemická vazba a vlastnosti látek
- tepelné změny při chemických reakcích
- rychlost chemických reakcí a chemická rovnováha

2. Anorganická chemie

Žák:

- využívá názvosloví anorganické chemie při popisu sloučenin
- charakterizuje významné zástupce prvků a jejich sloučeniny, zhodnotí jejich surovinové zdroje, využití v praxi a vliv na životní prostředí
- předvídá průběh typických reakcí anorganických sloučenin
- využívá znalosti základů kvalitativní a kvantitativní analýzy k pochopení jejich praktického významu v anorganické chemii.

Učivo:

- vodík a jeho sloučeniny
- s-prvky a jejich sloučeniny
- p-prvky a jejich sloučeniny
- d- a f-prvky a jejich sloučeniny

3. Organická chemie (základy)

Žák:

- zhodnotí vlastnosti atomu uhlíku významné pro strukturu organických sloučenin
- aplikuje pravidla systematického názvosloví organické chemie při popisu sloučenin s možností využití triviálních názvů
- charakterizuje základní skupiny organických sloučenin a jejich významné zástupce, zhodnotí jejich surovinové zdroje, využití v praxi a vliv na životní prostředí
- aplikuje znalosti o průběhu organických reakcí na konkrétních příkladech
- využívá znalosti základů kvalitativní a kvantitativní analýzy k pochopení jejich praktického významu v organické chemii.

Učivo:

- uhlovodíky a jejich klasifikace
- deriváty uhlovodíků a jejich klasifikace
- heterocyklické sloučeniny
- syntetické makromolekulární látky
- léčiva, pesticidy, barviva a detergenty

4. Biochemie

Žák:

- objasní strukturu a funkci sloučenin nezbytných pro důležité chemické procesy probíhající v organismech
- charakterizuje základní metabolické procesy a jejich význam.

Učivo:

- lipidy
- sacharidy
- proteiny
- nukleové kyseliny
- enzymy, vitaminy a hormony

5.6.5. Mezipředmětové vztahy

- Biologie a zdravotní věda (stavba látek, látková výměna, enzymy)
- Fyzika (energie, částice, změny skupenství)
- Matematika a její aplikace (počítání s látkovým množstvím, rovnice)
- Geologie a geografie (složení Země, suroviny, ekologie)

5.6.6. Hodnocení žáka

- správné a bezpečné provedení experimentu
- přesnost při výpočtech a vyvážení rovnic
- schopnost vysvětlit pozorované jevy chemickými pojmy
- aktivita při práci ve skupině i samostatně
- propojení učiva s reálnými aplikacemi

5.7. Fyzika

5.7.1. Zařazení do vzdělávací oblasti

Předmět je zařazen do vzdělávací oblasti Člověk a příroda, vzdělávací obor Fyzika.

5.7.2. Počet vyučovacích hodin

2 hodiny týdně v 1. a 2. ročníku

Celkem 4 hodiny

5.7.3. Stručná charakteristika předmětu

Předmět fyzika poskytuje žákům základní orientaci v přírodních zákonitostech, rozvíjí jejich schopnost porozumět fyzikálním jevům a jejich aplikacím v každodenním životě i odborném prostředí.

Žáci se učí uplatňovat principy měření, ověřování hypotéz a analytického myšlení.

Důraz je kladen na propojení teoretických poznatků s praktickým využitím, včetně interdisciplinárních vztahů s chemií, biologií, matematikou a technickými obory.

5.7.4. Obsah učiva a očekávané výstupy podle tematických celků

1. Fyzikální veličiny a jejich měření

Žák:

- měří vybrané fyzikální veličiny vhodnými metodami, zpracuje a vyhodnotí výsledky měření
- rozliší skalární veličiny od vektorových a využívá je při řešení fyzikálních problémů a úloh.

Učivo:

- soustava fyzikálních veličin a jednotek – Mezinárodní soustava jednotek (SI)
- absolutní a relativní odchylka měření

2. Pohyb těles a jejich vzájemné působení

Žák:

- užívá základní kinematické vztahy při řešení problémů a úloh o pohybech rovnoměrných a rovnoměrně zrychlených/zpomalených
- určí v konkrétních situacích síly a jejich momenty působící na těleso a určí výslednici sil
- využívá (Newtonovy) pohybové zákony k předvídání pohybu těles
- využívá zákony zachování některých důležitých fyzikálních veličin při řešení problémů a úloh

- objasní procesy vzniku, šíření, odrazu a interference mechanického vlnění.

Učivo:

- kinematika pohybu – vztažná soustava; poloha a změna polohy tělesa, jeho rychlost a zrychlení dynamika pohybu – hmotnost a síla; první, druhý a třetí pohybový zákon, inerciální soustava; hybnost tělesa; tlaková síla, tlak; třecí síla; síla pružnosti; gravitační a tíhová síla; gravitační pole; moment síly; práce, výkon; souvislost změny mechanické energie s prací; zákony zachování hmotnosti, hybnosti a energie
- mechanické kmitání a vlnění – kmitání mechanického oscilátoru, jeho perioda a frekvence; postupné vlnění, stojaté vlnění, vlnová délka a rychlost vlnění; zvuk, jeho hlasitost a intenzita

3. Stavba a vlastnosti látek

Žák:

- objasní souvislost mezi vlastnostmi látek různých skupenství a jejich vnitřní strukturou
- aplikuje s porozuměním termodynamické zákony při řešení konkrétních fyzikálních úloh
- využívá stavovou rovnici ideálního plynu stálé hmotnosti při předvídání stavových změn plynu
- analyzuje vznik a průběh procesu pružné deformace pevných těles
- porovná zákonitosti teplotní roztažnosti pevných těles a kapalin a využívá je k řešení praktických
- problémů.

Učivo:

- kinetická teorie látek – charakter pohybu a vzájemných interakcí částic v látkách různých skupenství
- termodynamika – termodynamická teplota; vnitřní energie a její změna, teplo; první a druhý termodynamický zákon; měrná tepelná kapacita; různé způsoby přenosu vnitřní energie v rozličných systémech
- vlastnosti látek – normálové napětí, Hookův zákon; povrchové napětí kapaliny, kapilární jevy; součinitel teplotní roztažnosti pevných látek a kapalin; skupenské a měrné skupenské teplo

4. Elektromagnetické jevy, světlo

Žák:

- porovná účinky elektrického pole na vodič a izolant
- využívá Ohmův zákon při řešení praktických problémů

- aplikuje poznatky o mechanismech vedení elektrického proudu v kovech, polovodičích, kapalinách a plynech při analýze chování těles z těchto látek v elektrických obvodech
- využívá zákon elektromagnetické indukce k řešení problémů a k objasnění funkce elektrických zařízení
- porovná šíření různých druhů elektromagnetického vlnění v rozličných prostředích
- využívá zákony šíření světla v prostředí k určování vlastností zobrazení předmětů jednoduchými optickými systémy.

Učivo:

- elektrický náboj a elektrické pole – elektrický náboj a jeho zachování; intenzita elektrického pole, elektrické napětí; kondenzátor
- elektrický proud v látkách – proud jako veličina; Ohmův zákon pro část obvodu i uzavřený obvod;
- elektrický odpor; elektrická energie a výkon stejnosměrného proudu; polovodičová dioda
- magnetické pole – pole magnetů a vodičů s proudem, magnetická indukce; indukované napětí
- střídavý proud – harmonické střídavé napětí a proud, jejich frekvence; výkon střídavého proudu; generátor střídavého proudu; elektromotor; transformátor
- elektromagnetické záření – elektromagnetická vlna; spektrum elektromagnetického záření
- vlnové vlastnosti světla – šíření a rychlost světla v různých prostředích; stálost rychlosti světla v inerciálních soustavách a některé důsledky této zákonitosti; zákony odrazu a lomu světla, index lomu; optické spektrum; interference světla
- optické zobrazování – zobrazení odrazem na rovinném a kulovém zrcadle; zobrazení lomem na tenkých čočkách; zorný úhel; oko jako optický systém; lupa

5. Mikrosvět

Žák:

- využívá poznatky o kvantování energie záření a mikročástic k řešení fyzikálních problémů
- posoudí jadernou přeměnu z hlediska vstupních a výstupních částic i energetické bilance
- využívá zákon radioaktivní přeměny k předvídání chování radioaktivních látek
- navrhne možné způsoby ochrany člověka před nebezpečnými druhy záření.

Učivo:

- kvanta a vlny – foton a jeho energie; korpuskulárně vlnová povaha záření a mikročástic

- atomy – kvantování energie elektronů v atomu; spontánní a stimulovaná emise, laser; jaderná energie; syntéza a štěpení jader atomů; řetězová reakce, jaderný reaktor

5.7.5. Mezipředmětové vztahy

- Matematika a její aplikace (výpočty, grafy, rovnice)
- Chemie (struktura látek, termika)
- Biologie a zdravotní věda (zrak, smyslové vnímání, záření)
- Informatika (modelování, simulace)

5.7.6. Hodnocení žáka

- schopnost uplatnit fyzikální principy v praktických úlohách
- přesnost výpočtů a práce s jednotkami
- aktivní účast na experimentech a diskusích
- samostatnost při řešení problémových úloh
- dovednost vyvodit závěr na základě pozorování nebo měření

5.8. Tělesná výchova

5.8.1. Zařazení do vzdělávací oblasti

Předmět je zařazen do vzdělávací oblasti Člověk a zdraví, vzdělávací obor Tělesná výchova.

5.8.2. Počet vyučovacích hodin

2 hodiny týdně ve všech ročnících

Celkem 8 hodin

5.8.3. Stručná charakteristika předmětu

Tělesná výchova se zaměřuje na všestranný pohybový rozvoj, podporu zdravého životního stylu, osvojení základních pohybových dovedností a poznatků souvisejících s péčí o zdraví.

Vede žáky k odpovědnosti za své fyzické a duševní zdraví, rozvíjí smysl pro fair play, spolupráci, osobní cílevědomost a vůli.

Důraz je kladen na aktivní pohybovou činnost, přiměřenou individualizaci a rozvoj pozitivního vztahu k pohybu jako celoživotní hodnotě.

5.8.4. Obsah učiva a očekávané výstupy podle tematických celků

1. Činnosti ovlivňující zdraví

Žák:

- organizuje svůj pohybový režim a využívá v souladu s pohybovými předpoklady, zájmy a zdravotními potřebami vhodné a dostupné pohybové aktivity
- ověří jednoduchými testy úroveň zdravotně orientované zdatnosti a svalové nerovnováhy
- usiluje o optimální rozvoj své zdatnosti; vybere z nabídky vhodné kondiční programy nebo soubory cviků pro udržení či rozvoj úroveň zdravotně orientované zdatnosti a samostatně je upraví pro vlastní použití
- vybere z nabídky vhodné soubory vyrovnávacích cvičení zaměřených na kompenzaci jednostranného zatížení, na prevenci a korekci svalové nerovnováhy a samostatně je upraví pro vlastní použití
- využívá vhodné soubory cvičení pro tělesnou a duševní relaxaci
- připraví organismus na pohybovou činnost s ohledem na následné převažující pohybové zatížení
- uplatňuje účelné a bezpečné chování při pohybových aktivitách i v neznámém prostředí
- poskytne první pomoc při sportovních či jiných úrazech i v nestandardních podmínkách

Učivo:

- zdravotně orientovaná zdatnost – složky ZOZ; kondiční testy
- svalová nerovnováha – příčiny svalové nerovnováhy; testy svalové nerovnováhy
- zdravotně zaměřená cvičení
- organismus a pohybová zátěž – způsoby zatěžování; kompenzace jednostranné zátěže
- individuální pohybový režim
- hygiena pohybových činností a cvičebního prostředí
- rizikové faktory ovlivňující bezpečnost pohybových činností – zásady jednání a chování v různém prostředí; úprava pohybových činností podle aktuálních podmínek (možných rizik)
- první pomoc při sportovních úrazech – závažná poranění a život ohrožující stavy; improvizovaná první pomoc v podmínkách sportovních činností

2. Činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností

Žák:

- provádí osvojované pohybové dovednosti na úrovni individuálních předpokladů
- zvládá základní postupy rozvoje osvojovaných pohybových dovedností a usiluje o své pohybové sebezdokonalení
- posoudí kvalitu stěžejních částí pohybu, označí zjevné příčiny nedostatků a uplatní konkrétní osvojované postupy vedoucí k potřebné změně
- respektuje věkové, pohlavní, výkonnostní a jiné pohybové rozdíly a přizpůsobí svou pohybovou činnost dané skladbě sportujících

Učivo:

- pohybové dovednosti a pohybový výkon
- pohybové odlišnosti a handicap – věkové, pohlavní, výkonnostní
- průpravná, kondiční, koordinační, tvořivá, estetická a jinak zaměřená cvičení
- pohybové hry různého zaměření
- gymnastika – akrobacie; přeskoky a cvičení na nářadí; cvičení s náčiním
- kondiční a estetické formy cvičení s hudbou a rytmičtým doprovodem (určeno především děvčatům - alespoň dvě formy cvičení podle podmínek a zájmu žákyň, případně žáků)
- atletika – běh na dráze a v terénu (sprinty, vytrvalý běh, štafetový běh); skok do výšky nebo do dálky (podle materiálního vybavení školy); hody, vrh koulí
- sportovní hry – herní systémy, herní kombinace a herní činnosti jednotlivce v podmínkách utkání (alespoň ve dvou vybraných sportovních hrách podle podmínek školy a zájmu žáků)
- turistika a pobyt v přírodě – příprava turistické akce a pobytu v přírodě; orientace v méně přehledné krajině, orientační běh, příprava a likvidace tábořiště

- plavání – zdokonalování osvojených plaveckých technik (další plavecká technika); skoky do vody; branné plavání, dopomoc unavenému plavci, záchrana tonoucího (plavání je zařazováno podle materiálních podmínek školy)
- lyžování – běžecké, sjezdové; snowboarding (jednotlivé formy lyžování jsou zařazovány podle aktuálních sněhových podmínek, materiálních podmínek a zájmu žáků)
- další moderní a netradiční pohybové činnosti (činnosti jsou zařazovány podle podmínek školy a zájmu žáků)

3. Činnosti podporující pohybové učení

Žák:

- užívá s porozuměním tělocvičné názvosloví (gesta, signály, značky) na úrovni cvičence, vedoucího pohybových činností, organizátora soutěží
- volí a používá pro osvojované pohybové činnosti vhodnou výstroj a výzbroj a správně ji ošetřuje
- připraví (ve spolupráci s ostatními žáky) třídní či školní turnaj, soutěž, turistickou akci a podílí se na její realizaci
- respektuje pravidla osvojovaných sportů; rozhoduje (spolurozhoduje) třídní nebo školní utkání, závody, soutěže v osvojovaných sportech
- respektuje práva a povinnosti vyplývající z různých sportovních rolí – jedná na úrovni dané role; spolupracuje ve prospěch družstva
- sleduje podle pokynů (i dlouhodobě) pohybové výkony, sportovní výsledky, činnosti související s pohybem a zdravím – zpracuje naměřená data, vyhodnotí je a výsledky různou formou prezentuje
- aktivně naplňuje olympijské myšlenky jako projev obecné kulturnosti

Učivo:

- vzájemná komunikace a spolupráce při pohybových činnostech
- sportovní výzbroj a výstroj – účelnost, funkčnost, bezpečnost, finanční dostupnost a kvalita
- pohybové činnosti, sportovní a turistické akce – organizace, propagace, vyhodnocení, dokumentace
- pravidla osvojovaných pohybových činností
- sportovní role
- měřitelné a hodnotitelné údaje související s tělesnou výchovou a sportem
- olympismus v současném světě: jednání fair play – spolupráce ve sportu a pomoc soupeři, pomoc pohybově znevýhodněným, sport pro každého, sport a ochrana přírody, odmítání podpůrných látek neslučitelných s etikou sportu
- úspěchy našeho sportu na pozadí nejdůležitějších historických sportovních událostí

5.8.5. Mezipředmětové vztahy

- Biologie a zdravotní věda (stavba těla, funkce pohybového aparátu)
- Psychologie (motivace, týmová spolupráce)
- Sebeobrana (základy koordinace a techniky pohybu)

5.8.6. Hodnocení žáka

- aktivní přístup a účast na hodinách
- zlepšení fyzické kondice v individuálním rámci
- osvojení základních dovedností a pravidel
- schopnost spolupráce a dodržování pravidel fair play
- reflexe přínosu pohybových aktivit pro zdraví

5.9. Cvičení z matematiky

5.9.1. Zařazení do vzdělávací oblasti

Předmět je zařazen jako volitelný. Rozšiřuje výuku v rámci oboru Matematika a její aplikace dle RVP G. Slouží k procvičování, prohlubování učiva a přípravě na maturitní zkoušku.

5.9.2. Počet vyučovacích hodin

4 hodiny týdně ve 3. a 4. ročníku

Celkem 8 hodin

5.9.3. Stručná charakteristika předmětu

Cvičení z matematiky slouží k upevnění, rozšíření a procvičení učiva předmětu Matematika a její aplikace. Umožňuje hlubší pochopení pojmů, metod a strategií řešení úloh. Podporuje rozvoj logického myšlení, matematické argumentace a přípravu na maturitní zkoušku i přijímací zkoušky na vysoké školy technického, ekonomického nebo přírodovědného zaměření.

Osnova vychází z požadavků katalogu CERMAT pro maturitní zkoušku z matematiky (základní úroveň obtížnosti) a je strukturována do 9 tematických oblastí, včetně aplikace matematických dovedností v reálných situacích.

5.9.4. Obsah učiva a očekávané výstupy podle tematických celků

1. Číselné výrazy a operace

Žák:

- správně používá pravidla pro operace s čísly a výrazy,
- pracuje s absolutní hodnotou, mocninami a odmocninami.

Učivo:

- reálná čísla
- algebraické výrazy
- mocniny a odmocniny
- absolutní hodnota
- početní operace a převody

2. Rovnice a nerovnice

Žák:

- řeší lineární, kvadratické a další běžné typy rovnic a nerovnic,
- ovládá základní metody algebraického řešení.

Učivo:

- lineární rovnice a nerovnice
- kvadratické rovnice a nerovnice
- rovnice s parametry
- rovnice s absolutní hodnotou
- soustavy rovnic
- slovní úlohy

3. Funkce a jejich vlastnosti

Žák:

- rozpozná a charakterizuje základní typy funkcí,
- vyhodnocuje jejich průběh a interpretuje graf.

Učivo:

- lineární, kvadratická a lomená funkce
- exponenciální a logaritmická funkce
- definiční obor, obor hodnot
- nulové body, monotonie, extrémy
- grafické řešení rovnic
- transformace grafů

4. Posloupnosti

Žák:

- pracuje s aritmetickou a geometrickou posloupností,
- řeší úlohy se součty členů a používá rekurentní vztahy.

Učivo:

- aritmetická posloupnost
- geometrická posloupnost
- obecný člen
- součet členů
- rekurentní vztahy
- aplikace v praxi

5. Geometrie (planimetrie a stereometrie)

Žák:

- řeší úlohy o rovinných a prostorových útvorech,
- používá trigonometrické vztahy, určuje délky, obsahy a objemy.

Učivo:

- rovinné útvary (trojúhelníky, čtyřúhelníky, kružnice)
- prostorová tělesa (kvádr, krychle, válec, kužel, jehlan, koule)
- výpočty obvodů, obsahů, povrchů a objemů
- Pythagorova věta
- goniometrie
- shodnost a podobnost
- konstrukční úlohy

6. Analytická geometrie

Žák:

- určí rovnice přímk a kružnic,
- pracuje se souřadnicemi a vektory v rovině.

Učivo:

- kartézská soustava souřadnic
- rovnice přímky
- rovnice kružnice
- střed úsečky, vzdálenost bodů
- vektory v rovině, směrový a normálový vektor
- skalární součin

7. Kombinatorika, pravděpodobnost a statistika

Žák:

- správně určuje počet kombinatorických možností,
- vypočítá pravděpodobnost a analyzuje data.

Učivo:

- permutace, variace, kombinace
- počet příznivých výsledků
- pravděpodobnost jevů
- průměr, medián, modus
- tabulky, grafy, diagramy

8. Finanční matematika

Žák:

- řeší praktické úlohy na procenta, úrokování a splátky,
- chápe principy hospodaření a rozpočtu.

Učivo:

- procenta a jejich aplikace
- jednoduché a složené úročení
- anuitní splátky
- inflace a reálná hodnota peněz
- osobní a rodinný rozpočet
- daňové výpočty

9. Aplikace v reálných situacích

Žák:

- řeší slovní úlohy z běžného života,
- propojuje matematické znalosti z různých oblastí.

Učivo:

- komplexní úlohy z reálného prostředí
- úlohy na propojení více tematických celků
- práce s grafy, tabulkami a diagramy
- interpretace dat z běžné praxe
- příprava na modelové maturitní úlohy CERMAT

5.9.5. Mezipředmětové vztahy

- Fyzika (grafy, jednotky, výpočty)
- Informatika (modelování, algoritmizace, tabulky)
- Ekonomika (úroky, výpočty, rozpočty)
- Právo (logická argumentace, přesnost vyjadřování)

5.9.6. Hodnocení žáka

- schopnost samostatného a správného řešení úloh
- aktivní účast na cvičeních a diskusích
- úspěšnost v testových úlohách a maturitních simulacích
- dovednost vysvětlit a obhájit řešení
- práce s chybou a sebereflexe

5.10. Matematika a její aplikace

5.10.1. Zařazení do vzdělávací oblasti

Předmět je zařazen do vzdělávací oblasti Matematika a její aplikace.

5.10.2. Počet vyučovacích hodin

3 hodiny týdně v 1. a 2. ročníku,

2 hodiny týdně ve 3. a 4. ročníku

Celkem 10 hodin

(+ volitelné 4 hodiny „Cvičení z matematiky“ ve 3. a 4. ročníku)

5.10.3. Stručná charakteristika předmětu

Matematika a její aplikace rozvíjí logické myšlení, schopnost přesného vyjadřování, úsudku a řešení problémů. Žáci si osvojují pojmy, metody a algoritmy nezbytné pro práci s kvantitativními a prostorovými vztahy a aplikují je při řešení reálných i abstraktních úloh.

Předmět podporuje schopnost analyzovat situace, argumentovat, zobecňovat a využívat matematiku v dalších oblastech studia i v běžném životě.

5.10.4. Obsah učiva a očekávané výstupy podle tematických celků

1. Argumentace a ověřování

Žák:

- čte a zapisuje tvrzení v symbolickém jazyce matematiky
- užívá správně logické spojky a kvantifikátory
- rozliší definici a větu, rozliší předpoklad a závěr věty
- rozliší správný a nesprávný úsudek
- vytváří hypotézy, zdůvodňuje jejich pravdivost a nepravdivost, vyvrací nesprávná tvrzení
- zdůvodňuje svůj postup a ověřuje správnost řešení problému.

Učivo:

- základní poznatky z matematiky – výrok, definice, věta, důkaz
- množiny – inkluze a rovnost množin, operace s množinami
- výroková logika

2. Číslo a proměnná

Žák:

- užívá vlastnosti dělitelnosti přirozených čísel

- operuje s intervaly, aplikuje geometrický význam absolutní hodnoty
- provádí operace s mocninami a odmocninami, upravuje číselné výrazy
- odhaduje výsledky numerických výpočtů a efektivně je provádí, účelně využívá kalkulátor
- upravuje efektivně výrazy s proměnnými, určuje definiční obor výrazu
- rozkládá mnohočleny na součin vytýkáním a užitím vzorců, aplikuje tuto dovednost při řešení rovnic a nerovnic
- řeší lineární a kvadratické rovnice a nerovnice, řeší soustavy rovnic, v jednodušších případech diskutuje řešitelnost nebo počet řešení
- rozlišuje ekvivalentní a neekvivalentní úpravy
- geometricky interpretuje číselné, algebraické a funkční vztahy, graficky znázorňuje řešení rovnic, nerovnic a jejich soustav
- analyzuje a řeší problémy, v nichž aplikuje řešení lineárních a kvadratických rovnic a jejich soustav.

Učivo:

- číselné obory – přirozená, celá, racionální a reálná čísla
- mocniny – mocniny s přirozeným, celým a racionálním exponentem, odmocniny
- výrazy s proměnnými – mnohočleny, lomené výrazy, výrazy s mocninami a odmocninami
- rovnice a nerovnice – lineární rovnice, nerovnice a jejich soustavy, kvadratická rovnice (diskriminant, vztahy mezi kořeny a koeficienty), rovnice a nerovnice v součinném a podílovém tvaru, rovnice a nerovnice s absolutní hodnotou, rovnice s neznámou ve jmenovateli a pod odmocninou, logaritmické, exponenciální a goniometrické rovnice

3. Práce s daty, kombinatorika, pravděpodobnost

Žák:

- řeší reálné problémy s kombinatorickým podtextem (charakterizuje možné případy, vytváří model pomocí kombinatorických skupin a určuje jejich počet)
- využívá kombinatorické postupy při výpočtu pravděpodobnosti, upravuje výrazy s faktoriály a kombinačními čísly
- diskutuje a kriticky zhodnotí statistické informace a daná statistická sdělení
- volí a užívá vhodné statistické metody k analýze a zpracování dat (využívá výpočetní techniku)
- reprezentuje graficky soubory dat, čte a interpretuje tabulky, diagramy a grafy, rozlišuje rozdíly v zobrazení obdobných souborů vzhledem k jejich odlišným charakteristikám.

Učivo:

- kombinatorika – elementární kombinatorické úlohy, variace, permutace a kombinace (bez opakování), binomická věta, Pascalův trojúhelník
- pravděpodobnost – náhodný jev a jeho pravděpodobnost, pravděpodobnost sjednocení a průniku jevů, nezávislost jevů
- práce s daty – analýza a zpracování dat v různých reprezentacích, statistický soubor a jeho charakteristiky (vážený aritmetický průměr, medián, modus, percentil, kvartil, směrodatná odchylka, mezikvartilová odchylka)

4. Závislosti a funkční vztahy

Žák:

- načrtne grafy požadovaných funkcí (zadaných jednoduchým funkčním předpisem) a určí jejich vlastnosti
- formuluje a zdůvodňuje vlastnosti studovaných funkcí a posloupností
- využívá poznatky o funkcích při řešení rovnic a nerovnic, při určování kvantitativních vztahů
- aplikuje vztahy mezi hodnotami exponenciálních, logaritmických a goniometrických funkcí a vztahy mezi těmito funkcemi
- modeluje závislosti reálných dějů pomocí známých funkcí
- řeší aplikační úlohy s využitím poznatků o funkcích a posloupnostech
- interpretuje z funkčního hlediska složené úrokování, aplikuje exponenciální funkci a geometrickou posloupnost ve finanční matematice.

Učivo:

- obecné poznatky o funkcích – pojem funkce, definiční obor a obor hodnot, graf funkce, vlastnosti funkcí
- funkce – lineární funkce, kvadratická funkce, funkce absolutní hodnota, lineární lomená funkce, mocninné funkce, funkce druhá odmocnina, exponenciální, logaritmické a goniometrické funkce, vztahy mezi goniometrickými funkcemi
- posloupnost – určení a vlastnosti posloupností, aritmetická a geometrická posloupnost

5. Geometrie

Žák:

- používá geometrické pojmy, zdůvodňuje a využívá vlastnosti geometrických útvarů v rovině a v prostoru, na základě vlastností třídí útvary
- určuje vzájemnou polohu lineárních útvarů, vzdálenosti a odchylky
- využívá náčrt při řešení rovinného nebo prostorového problému
- v úlohách početní geometrie aplikuje funkční vztahy, trigonometrii a úpravy výrazů, pracuje s proměnnými a iracionálními čísly

- řeší polohové a nepolohové konstrukční úlohy užitím všech bodů dané vlastnosti, pomocí shodných zobrazení a pomocí konstrukce na základě výpočtu
- zobrazí ve volné rovnoběžné projekci hranol a jehlan, sestrojí a zobrazí rovinný řez těchto těles
- řeší planimetrické a stereometrické problémy motivované praxí
- užívá různé způsoby analytického vyjádření přímky v rovině (geometrický význam koeficientů)
- řeší analyticky polohové a metrické úlohy o lineárních útvarech v rovině
- využívá charakteristické vlastnosti kuželoseček k určení analytického vyjádření
- z analytického vyjádření (z osově nebo vrcholové rovnice) určí základní údaje o kuželosečce
- řeší analyticky úlohy na vzájemnou polohu přímky a kuželosečky.

Učivo:

- geometrie v rovině – rovinné útvary (klasifikace), obvody a obsahy; shodnost a podobnost trojúhelníků; Pythagorova věta a věty Euklidovy; množiny bodů dané vlastnosti; úhly v kružnici, shodná zobrazení (osová a středová souměrnost, posunutí, otočení); stejnolehlost; konstrukční úlohy
- geometrie v prostoru – polohové a metrické vlastnosti; základní tělesa, povrchy a objemy, volné rovnoběžné promítání
- trigonometrie – sinová a kosinová věta; trigonometrie pravoúhlého a obecného trojúhelníku
- analytická geometrie v rovině – vektory a operace s nimi; analytická vyjádření přímky v rovině; kuželosečky (kružnice, elipsa, parabola a hyperbola)

5.10.5. Mezipředmětové vztahy

- Fyzika (grafy funkcí, jednotky, výpočty)
- Informatika (logika, tabulky, modelování)
- Ekonomika (úroky, rozpočty, procenta)
- Právo (argumentace, přesné vyjadřování)

5.10.6. Hodnocení žáka

- Správnost a úplnost řešení úloh
- Aktivní zapojení do řešení problémů a diskuzí
- Samostatné myšlení a schopnost obhájit postup
- Systematičnost, přesnost a logické uvažování

5.11. Dějepis

5.11.1. Zařazení do vzdělávací oblasti

Předmět je zařazen do vzdělávací oblasti Člověk a společnost, vzdělávací obor Dějepis.

5.11.2. Počet vyučovacích hodin

2 hodiny týdně v 1., 2. a 3. ročníku

Celkem 6 hodin

5.11.3. Stručná charakteristika předmětu

Dějepis umožňuje žákům porozumět historickému vývoji společnosti, významu tradic a souvislostem mezi minulostí a současností. Učí kriticky pracovat s historickými prameny a informacemi, rozvíjí schopnost interpretovat dějinné události v kontextu času a prostoru, formuluje hodnotící úsudky na základě faktů a podporuje demokratické postoje.

Důraz je kladen na pochopení vztahu mezi člověkem a dějinami a na rozvoj historického myšlení.

5.11.4. Obsah učiva a očekávané výstupy podle tematických celků

1. Úvod do studia historie

Žák:

- charakterizuje smysl historického poznání a jeho povahu jako poznání neuzavřeného a proměnlivého
- rozlišuje různé zdroje historických informací, způsob jejich získávání a úskalí jejich interpretace.

Učivo:

- význam historického poznání pro současnost
- práce historika, historické informace, jejich typy, účel a možnost využití

2. Pravěk

Žák:

- objasní ve shodě s aktuálními vědeckými poznatky materiální a duchovní život lidské společnosti v jednotlivých vývojových etapách pravěku; charakterizuje pojem archeologická kultura
- vysvětlí zásadní zlom ve vývoji lidstva v důsledku cílevědomé zemědělské a řemeslné činnosti
- zařadí časově a prostorově hlavní archeologické kultury pravěku

Učivo:

- doba kamenná (paleolit, mezolit, neolit, eneolit), bronzová a železná

3. Starověk

Žák:

- zdůvodní civilizační přínos vybraných starověkých společenství, antiky a křesťanství jako základních fenoménů, z nichž vyrůstá evropská civilizace
- objasní židovství (vazbu mezi židovstvím a křesťanstvím) a další neevropské náboženské a kulturní systémy
- popíše určující procesy a události, uvede významné osobnosti starověkých dějin

Učivo:

- staroorientální státy (Mezopotámie, Egypt, Indie, Čína)
- antické Řecko
- antický Řím
- naše země a ostatní Evropa v době římské; civilizovanost a barbarství, limes romanus jako civilizační hranice

4. Středověk

Žák:

- objasní proces christianizace a její vliv na konstituování raně středověkých států v Evropě; vysvětlí podstatu vztahu mezi světskou a církevní mocí v západním i východním kulturním okruhu i projevy vlivu náboženství a církve ve středověké společnosti
- definuje proměny hospodářského a politického uspořádání středověké společnosti 5.–15. století a jeho specifické projevy ve vybraných státních celcích
- charakterizuje základní rysy vývoje na našem území
- vymezí specifika islámské oblasti
- vysvětlí důsledky tatarských a tureckých nájezdů, zejména pro jižní a východní Evropu.

Učivo:

- utváření středověké Evropy (byzantsko-slovanská oblast, francká říše a oblast západní, východní a střední Evropy)
- islám a arabská říše, mongolská a turecká expanze
- křesťanství jako nové kulturní a společenské pojítko, vnitřní nejednota křesťanství, papežství a císařství, křížové výpravy, kacířství, husitství
- venkov a zemědělství, kolonizace; rozvoj řemesel a obchodu, urbanizace
- vzdělanost a umění středověké společnosti

5. Počátky novověku

Žák:

- rozpozná nové filozofické a vědecké myšlenky, které byly zformulovány ve 14.–17. století; zhodnotí jejich praktické dopady
- porozumí důsledkům zámořských objevů, jež vedly k podstatným hospodářským i mocensko-politickým změnám
- popíše základní rysy reformace a protireformace, vysvětlí důsledky pro další evropský i světový vývoj
- vymezí základní znaky stavovství a absolutismu; uvede konkrétní projevy v jednotlivých zemích a příklady střetů
- posoudí postavení českého státu uvnitř habsburského soustátí a analyzuje jeho vnitřní sociální, politické a kulturní poměry

Učivo:

- renesance a humanismus; reformace
- zámořské plavby
- rivalita a kooperace evropských velmocí v raném novověku; třicetiletá válka
- absolutismus a stavovství
- barokní kultura, politika, náboženství

6. Osvícenství, revoluce a idea svobody, modernizace společnosti

Žák:

- určí a zhodnotí hlavní myšlenky a principy osvícenství, rozpozná jejich uplatnění v revolucích 18. a 19. století
- na konkrétních příkladech jednotlivých států demonstruje postupný rozklad, zánik a proměny dosavadních systémů přes úsilí mocenských struktur o jejich udržení
- posoudí význam ústavy a novou organizaci státu, uvede základní typy parlamentních státních systémů
- vysvětlí emancipační hnutí národů i jednotlivých společenských vrstev; vymezí místo utváření českého novodobého národa v tomto procesu, včetně jeho specifických rysů
- charakterizuje proces modernizace, vysvětlí průběh industrializace a její ekonomické, sociální a politické důsledky; rozpozná její ekologická rizika; určí základní příčiny asymetrického vývoje Evropy a světa v důsledku rozdílného tempa modernizace
- vysvětlí expanzivní záměry velmocí v okrajových částech Evropy a v mimoevropském světě, jež byly příčinou četných střetů a konfliktů daného období

Učivo:

- osvícenství
- velké revoluce – francouzská revoluce 1789-1799, vznik USA, rok 1848
- Evropa za napoleonských válek a po Vídeňském kongresu

- rozvoj výroby a vědy, proměna agrární společnosti ve společnost průmyslovou,
- změny v sociální struktuře
- utváření novodobých národních společností (české, slovenské, německé, italské); emancipační hnutí
- sociálních skupin
- předpoklady a projevy imperiální (mocenské a koloniální) politiky velmocí; nástup Ruska jako evropské
- velmocí; USA, jejich vnitřní vývoj a mezinárodní postavení do I. světové války
- vzájemné střetávání velmocí, diplomatické a vojenské aktivity v předvečer I. světové války,
- mimoevropská ohniska koloniálních konfliktů
- proměny životního stylu, vzdělanost a umění „belle époque“ přelomu 19. a 20. století

7. Moderní doba I – situace v letech 1914-1945

Žák:

- charakterizuje dvě světové války, dokumentuje sociální, hospodářské a politické důsledky
- uvede příčiny a projevy politického a mocenského obrazu světa, který byl určen vyčerpáním tradičních evropských velmocí, vzestupem USA a nastolením bolševické moci v Rusku
- vymezí základní znaky hlavních totalitních ideologií a dovede je srovnat se zásadami demokracie; objasní příčiny a podstatu agresivní politiky a neschopnosti potenciálních obětí jí čelit
- vysvětlí souvislost mezi světovou hospodářskou krizí a vyhrocením politických problémů, které byly provázány radikalizací pravicových i levicových protidemokratických sil
- popíše a zhodnotí způsob života v moderní evropské společnosti, zhodnotí význam masové kultury

Učivo:

- první světová válka, české země v době první světové války, I. odboj
- revoluce v Rusku, upevňování bolševické moci
- versailleský systém a jeho vnitřní rozpory
- vznik Československa, Československo v meziválečném období
- Evropa a svět ve 20. a 30. letech, světová hospodářská krize ve světě i v ČSR, růst mezinárodního napětí a vznik válečných ohnisek
- mnichovská krize a její důsledky
- kultura 1. poloviny 20. století (zrod moderního umění, nástup masové kultury, sport)

- druhá světová válka (globální a hospodářský charakter války, věda a technika jako prostředky vedení války, holocaust), Protektorát Čechy a Morava, II. odboj

8. Moderní doba II – soudobé dějiny

Žák:

- charakterizuje vznik, vývoj a rozpad bipolárního světa, jeho vojenská, politická a hospodářská seskupení, vzájemné vztahy a nejvýznamnější konflikty
- vysvětlí základní problémy vnitřního vývoje zemí západního a východního bloku; zejména se zaměří na pochopení vnitřního vývoje a vzájemných vztahů supervelmocí USA, SSSR a na situaci ve střední Evropě a v naší zemi
- porovná a vysvětlí způsob života a chování v nedemokratických společnostech a v demokraciích
- popíše mechanismy a prostředky postupného sjednocování Evropy na demokratických principech, vysvětlí lidská práva v souvislosti s evropskou kulturní tradicí; zná základní instituce sjednocující se Evropy, jejich úlohu a fungování
- objasní hlavní problémy specifické cesty vývoje významných postkoloniálních rozvojových zemí; objasní význam islámské, židovské a některé další neevropské kultury v moderním světě
- vymezí základní problémy soudobého světa a možnosti jeho dalšího vývoje

Učivo:

- Evropa a svět po válce (OSN, princip sociálního státu)
- Východní blok, jeho politický, hospodářský a sociální vývoj; SSSR jako světová velmoc; RVHP, Varšavská smlouva
- euroatlantická spolupráce a vývoj demokracie; USA jako světová velmoc
- životní podmínky na obou stranách „železné opony“
- konflikty na Blízkém východě, vznik státu Izrael
- dekolonizace; „třetí svět“ a modernizační procesy v něm – ekonomické, demografické a politické postavení v globálním světě
- pád komunistických režimů a jeho důsledky; sjednocující se Evropa a její místo v globálním světě
- globální problémy moderní společnosti

5.11.5. Mezipředmětové vztahy

- Občanská nauka a průřezová témata (demokracie, právo, stát)
- Geografie (politická mapa, migrace, kolonizace)
- Literatura (historické romány, mýty, svědectví)
- Cizí jazyky (dějiny Evropy, mezikulturní vazby)

5.11.6. Hodnocení žáka

- Porozumění historickým souvislostem a pojmům
- Schopnost práce s prameny a informacemi
- Věcně podložené vyjadřování vlastního názoru
- Aktivní účast v diskusích, projektech a prezentacích

5.12. Občanská nauka a průřezová témata

5.12.1. Zařazení do vzdělávací oblasti

Předmět je zařazen do vzdělávací oblasti Člověk a společnost, vzdělávací obor Občanský a společenskovědní základ, Průřezová témata a Člověk a svět práce

5.12.2. Počet vyučovacích hodin

2 hodiny týdně ve všech ročnících (1.–4. ročník)

Celkem 8 hodin

5.12.3. Stručná charakteristika předmětu

Tento předmět integruje vzdělávací obsah oboru Občanský a společenskovědní základ (OZSV) podle RVP G, všechna průřezová témata RVP G (osobnostní a sociální výchova, multikulturní výchova, environmentální výchova, mediální výchova, výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech).

Umožňuje žákům porozumět fungování společnosti, demokratickým principům, lidským právům, globálnímu světu a současným výzvám. Dále rozvíjí osobnostní a sociální kompetence, mediální gramotnost, multikulturní porozumění, schopnost reflektovat environmentální problémy a eticky se rozhodovat.

Důraz je kladen na diskuzi, práci s informacemi, samostatné myšlení a odpovědné občanství.

5.12.4. Obsah učiva a očekávané výstupy podle tematických celků

1. Člověk jako jedinec

Žák:

- objasní, proč a jak se lidé odlišují ve svých projevech chování, uvede příklady faktorů, které ovlivňují prožívání, chování a činnost člověka
- porovná osobnost v jednotlivých vývojových fázích života, vymezí, co každá etapa přináší do lidského života nového a jaké životní úkoly před člověka staví
- vyloží, jak člověk vnímá, prožívá a poznává skutečnost, sebe i druhé lidi a co může jeho vnímání a poznávání ovlivňovat
- porovnává různé metody učení a vyhodnocuje jejich účinnost pro své studium s ohledem na vlastní psychické předpoklady, uplatňuje zásady duševní hygieny při práci a učení
- využívá získané poznatky při sebepoznávání, poznávání druhých lidí, volbě profesní orientace
- na příkladech ilustruje vhodné způsoby vyrovnávání se s náročnými životními situacemi

Učivo:

- podstata lidské psychiky – vědomí; psychické jevy, procesy, stavy a vlastnosti
- osobnost člověka – charakteristika osobnosti, její typologie; vývoj a formování osobnosti v jednotlivých etapách lidského života; význam celoživotního učení a sebevýchovy
- psychologie v každodenním životě – rozhodování o životních otázkách; zásady duševní hygieny, náročné životní situace, systém psychologického poradenství

2. Člověk ve společnosti

Žák:

- uplatňuje společensky vhodné způsoby komunikace ve formálních i neformálních vztazích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší konstruktivním způsobem
- respektuje kulturní odlišnosti a rozdíly v projevu příslušníků různých sociálních skupin, na příkladech doloží, k jakým důsledkům mohou vést předsudky
- objasní, jaký význam má sociální kontrola ve skupině a ve větších sociálních celcích
- posoudí úlohu sociálních změn v individuálním i společenském vývoji, rozlišuje změny konstruktivní a destruktivní
- objasní podstatu některých sociálních problémů současnosti a popíše možné dopady sociálně-patologického chování na jedince a společnost

Učivo:

- společenská podstata člověka – význam začlenění jedince do sociálních vazeb, proces socializace; mezilidská komunikace, problémy v mezilidských vztazích
- sociální struktura společnosti – sociální útvary, společenské instituce; sociální nerovnost, sociální mobilita; jedinec ve skupině (vztahy, role, normy chování)
- sociální fenomény a procesy – rodina, práce, masmédia, životní prostředí; sociální deviace, sociální problémy (nezaměstnanost, kriminalita, extremismus)

3. Občan ve státě

Žák:

- rozlišuje a porovnává historické i současné typy států (forem vlády)
- vymezí, jakou funkci plní ve státě ústava a které oblasti života upravuje
- objasní, proč je státní moc v ČR rozdělena na tři nezávislé složky, rozlišuje a porovnává funkce a úkoly orgánů státní moci ČR
- vyloží podstatu demokracie, odliší ji od nedemokratických forem řízení sociálních skupin a států, porovná postavení občana v demokratickém a totalitním státě
- objasní podstatu a význam politického pluralismu pro život ve státě, uvede příklady politického extremismu a objasní, v čem spočívá nebezpečí ideologií
- rozlišuje složky politického spektra, porovnává přístupy vybraných politických seskupení k řešení různých otázek a problémů každodenního života občanů

- uvede příklady, jak může občan ovlivňovat společenské dění v obci a ve státě a jakým způsobem může přispívat k řešení záležitostí týkajících se veřejného zájmu
- vyloží podstatu komunálních a parlamentních voleb, na příkladech ilustruje možné formy aktivní participace občanů v životě obce či širších společenstev
- obhájí svá lidská práva, respektuje lidská práva druhých lidí a uvážlivě vystupuje proti jejich porušování
- uvede okruhy problémů, s nimiž se může občan obracet na jednotlivé státní instituce, zvládá komunikaci ve styku s úřady
- uvede příklady projevů korupce, analyzuje její příčiny a domýšlí její možné důsledky

Učivo:

- stát – znaky a funkce, formy státu, právní stát; Ústava ČR – přehled základních ustanovení
- demokracie – principy a podoby; občanská práva a povinnosti, podstata občanské společnosti, její instituce; politické subjekty, politický život ve státě; volby, volební systémy; úřady
- lidská práva – zakotvení lidských práv v dokumentech; porušování a ochrana lidských práv, funkce ombudsmana
- ideologie – znaky a funkce, přehled vybraných ideologií

4. Mezinárodní vztahy, globální svět

Žák:

- objasní důvody evropské integrace, posoudí její význam pro vývoj Evropy
- rozlišuje funkce orgánů EU a uvede příklady jejich činnosti
- posoudí vliv začlenění státu do Evropské unie na každodenní život občanů, uvede příklady, jak mohou fyzické a právnické osoby v rámci EU uplatňovat svá práva
- uvede příklady činnosti některých významných mezinárodních organizací a vysvětlí, jaký vliv má jejich činnost na chod světového společenství, zhodnotí význam zapojení ČR
- uvede příklady institucí, na něž se může obrátit v případě problémů při pobytu v zahraničí
- posoudí projevy globalizace, uvede příklady globálních problémů současnosti, analyzuje jejich příčiny a domýšlí jejich možné důsledky

Učivo:

- evropská integrace – podstata a význam; Evropská unie – význam; proces integrace; orgány EU; jednotná evropská měna
- mezinárodní spolupráce – důvody, význam a výhody; významné mezinárodní organizace a společenství - RE, NATO, OSN, jejich účel a náplň činnosti
- proces globalizace – příčiny, projevy, důsledky; globální problémy

5. Úvod do filozofie a religionistiky

Žák:

- objasní podstatu filozofického tázání, porovná východiska filozofie, mýtu, náboženství, vědy a umění k uchopení skutečnosti a člověka
- rozliší hlavní filozofické směry, uvede jejich klíčové představitele a porovná řešení základních filozofických otázek v jednotlivých etapách vývoje filozofického myšlení
- eticky a věcně správně argumentuje v dialogu a diskusi, uvážlivě a kriticky přistupuje k argumentům druhých lidí, rozpozná nekorektní argumentaci a manipulativní strategie v mezilidské komunikaci
- zhodnotí význam vědeckého poznání, techniky a nových technologií pro praktický život i možná rizika jejich zneužití
- posuzuje lidské jednání z hlediska etických norem a svědomí jednotlivce, objasní dějinnou proměnlivost základních etických pojmů a norem
- rozlišuje významné náboženské systémy, identifikuje projevy náboženské a jiné nesnášenlivosti a rozezná projevy sektářského myšlení

Učivo:

- podstata filozofie – základní filozofické otázky, vztah filozofie k mýtu, náboženství, vědě a umění
- filozofie v dějinách – klíčové etapy a směry filozofického myšlení
- víra v lidském životě – podoby víry, znaky náboženské víry; náboženské systémy, církve; sekty

6. Osobnostní a sociální výchova

Osobnostní a sociální výchova vyplývá na jedné straně z obecných tendencí vývoje tohoto světa a nároků, které takový vývoj před středoškolské vzdělání staví, na druhé straně bezprostředně z východích kapitol RVP G, které již výše zmíněné nároky reflektují. Osobnostní a sociální výchova pomáhá žákům vést zdravý a zodpovědný život jako jednotlivcům i členům společnosti, poskytuje žákům příležitosti přemýšlet o svých zkušenostech a o vlastním vývoji. Rozvíjí u žáků sebeúctu, sebedůvěru a schopnost přebírat zodpovědnost za své jednání v různých životních situacích, při sebevzdělávání a při práci. Učí rozumět hodnotě mezilidských vztahů a respektovat názory, potřeby a práva ostatních.

Znalosti a dovednosti získané v rámci Osobnostní a sociální výchovy jim mohou pomoci též reagovat na morální, sociální a kulturní otázky, které před nimi vyvstávají na cestě životem.

Globalizace a další sociokulturní jevy přinášejí nemalému množství lidí řadu rizik (např. ohrožení psychické stability i fyzické existence nevhodným zacházením s produkty vědy a techniky; sociální problémy související s rychlostí a nepředvídatelností ekonomických pohybů; zvýhodňování podmínek pro globální terorismus; rychlé rozrušování dříve dlouhodobě stabilních sociálních vazeb a kulturních celků; devastace životního prostředí).

Současně s objevováním se a působením těchto rizik hledají lidé cesty, jak jim zabránit nebo jak redukovat jejich destruktivní dopady na jedince i společnosti. Jeden z podstatných směrů, jímž se tyto snahy ubírají, směřuje k pedagogicky ovlivňovanému osobnostnímu a sociálnímu rozvoji každého jedince ve společnosti.

K takovému rozvoji, který by založil v lidech předpoklad schopností:

- vytvářet a udržovat si maximum osobní stability, vyrovnávat se s riziky, pečovat o své psychosomatické zdraví;
- pěstovat kvalitní mezilidské vztahy a v procesech sociální interakce ve všech jejích podobách (osobní,
- politické, interkulturní, profesní, společenské atd.) jednat co nejefektivněji ve prospěch svůj i druhých lidí.

Průřezové téma směřuje k:

- rozvoji osobnostních, individuálních předpokladů každého jedince pro život se sebou samým i s druhými
- lidmi v aktuálním společenském kontextu;
- rozvoji sociálních (interakčních, vztahových) dovedností pro život s druhými lidmi;
- rozvoji etických předpokladů pro život ve společenství lidí a v tomto světě vůbec.

Akcent na rozvoj výše uvedených schopností, dovedností a předpokladů v rámci studia vyplývá z aktuálního pojetí všeobecného vzdělání reagujícího na výše uvedené

skutečnosti. Pokud má být gymnázium i nadále školou poskytující toto vzdělání, pak se prakticky nemůže vyhnout obecné tendenci rozvíjet obecně lidský potenciál žáků. Znamená to nejen orientovat je v kultuře a vědách, ale též nabídnout jim vzdělávací příležitost pro rozvoj různých typů životních dovedností. Jejich prostřednictvím může žák optimalizovat svou praktickou schopnost orientovat se v sociálních situacích a také zhodnocovat

vzdělání, které mu gymnázium poskytne v jiných vzdělávacích oborech.

Průřezové téma svou obecností souvisí prakticky se všemi vzdělávacími oblastmi. Oblast Jazyk a jazyková komunikace se setkává s tématy, která se v rámci průřezového tématu týkají mezilidské komunikace; oblast Člověk a příroda se může prolínat např. s tematikou ochrany a rozvoje fyzické složky osobnosti, zdravého životního stylu i biologického základu sociálního lidského chování, etiky ve vztahu k životnímu prostředí; oblast Člověk a společnost se může setkat s Osobnostní a sociální výchovou opět na poli komunikace, mezilidských vztahů, sociálních a ekologických problémů, interkulturních kontaktů a dovedností, na poli etiky lidského chování atd.; oblast Člověk a svět práce se snadno prováže s tématy týkajícími se práce na sobě samém, plánování života, rozvoje studijních dovedností, rozvoje řady sociálních dovedností a postojů potřebných pro spolupráci, organizování druhých lidí i zvládání konkurence; oblast Člověk a zdraví může být průřezovým tématem významně podpořena např. ve směřování k zdravému životnímu stylu, psychohygieně a hygieně

komunikace; oblast Umění a kultura má jednoznačně kontakt s průřezovým tématem díky akcentu na rozvoj kreativity, rozvoj emoční inteligence atd.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti postojů a hodnot má průřezové téma žákovi pomoci:

- uvědomit si a respektovat přirozenost a hodnotu rozmanitosti projevů života, kultury a každého jednotlivého člověka;
- uvědomit si, že téměř každý sociální nebo komunikační akt má svůj mravní rozměr;
- uvědomit si hodnotu lidské spolupráce;
- uvědomit si, že v různých životních situacích často nebývá pouze jediné řešení.

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností má průřezové téma žákovi pomoci:

- směřovat k porozumění sobě samému, vytvářet vyvážené sebepojetí:
 - rozpoznávat a zvládat vlastní pocity;
 - uvědomovat si své osobní kvality, dovednosti, úspěchy a potenciál a hodnotit je;
 - uvědomovat si svou vlastní identitu;
 - rozvíjet sebedůvěru a zodpovědnost a využívat své schopnosti;
 - v souladu s tím nastavovat své osobní cíle a plánovat osobní rozvoj;
 - uvědomovat si, jak mne vnímají ostatní, umět přijímat chválu i kritiku, úspěch i neúspěch pozitivním způsobem a umět se poučit ze zkušenosti;
 - prezentovat se účelně v různých situacích;
- hledat cesty, jak čelit zátěžím vyplývajícím z charakteru života v dané době;
- rozpoznávat faktory ovlivňující duševní energii a kreativitu;
- nabýt specifické dovednosti (seberegulativní i komunikační) pro zvládání různých sociálních situací (komunikačně složité situace; soutěž; spolupráce; pomoc atd.);
- vytvořit si rejstřík různých variant chování a zodpovědně se rozhodovat o využití různých typů chování a jednání v různých situacích;
- porozumět sociální skupině, v níž žije;
- tvořit kvalitní mezilidské vztahy, brát ohled na druhé; být si vědom svých práv, závazků a zodpovědnosti v rámci skupiny i práv a závazků druhých;
- umět spolupracovat;
- věnovat pozornost morálnímu jednání a interpretaci etických fenoménů ve vlastním jednání;
- zkoumat realie a témata každodenního života člověka;
- znát základy teorie jevů, s nimiž se v Osobnostní a sociální výchově setkává, a zamýšlet se nad nimi.

TEMATICKÉ OKRUHY PRŮŘEZOVÉHO TÉMATU

Poznávání a rozvoj vlastní osobnosti

- „já“ sám o sobě, mé chování, myšlení a prožívání
- jak rozumím vlastnímu tělesnému, psychickému a sociálnímu vývoji, jaký mám vztah k vlastnímu tělu a vlastní psychice
- jak jsem schopen vnímat se pozitivně
- jak rozumím vlastní jedinečnosti
- jaká/jaký chci být a proč
- co skutečně dělám a co mohu a chci udělat pro svůj osobní rozvoj
- jak se obvykle chovám, jaké způsoby chování a jednání volím
- můj vztah k lidem
- jak se učím osvojovat si různé jevy ve škole i v životě mimo školu
- co a jak mohu trénovat, aby se kvalita mého učení zlepšila
- jak rozvíjet zdravý a bezpečný životní styl
- jak být připraven na životní změny
- já a moje sociální role nyní i v budoucnu (žák, občan, rodič apod.)

Seberegulace, organizační dovednosti a efektivní řešení problémů

- reflexe sebeovládání – mapování situací, kdy užívám svou vůli
- péče o sebe sama
- předcházení zátěžovým situacím, stresům atd.
- strategie zvládání zátěžových situací tak, aby co nejméně ublížily
- relaxace
- celková péče o vlastní zdraví
- jak mohu používat komunikační dovednosti k odolávání neúspěšnému nátlaku
- kde vyhledávat informace a profesionální poradenství, jaké existují zdroje pomoci a organizace, které
- podporují jednotlivce a vztahy v době krize
- jak jsem schopna/schopen si organizovat čas
- systematickosti mých snah a činností
- mé organizační schopnosti a dovednosti
- já v roli vedoucí/vedoucího a v roli vedené/vedeného
- jak ovládám myšlenkové postupy řešení problémů a co se v této oblasti mohu dále učit
- jak se ovládám v situacích řešení problémů
- jak a kdy činím ve svém životě rozhodnutí a důležité volby
- jak ovládám sociální dovednosti potřebné při řešení problémů v interakci s druhými lidmi a co se v této oblasti mohu dále učit

Sociální komunikace

- verbální a neverbální komunikace (specifika)
- co vím o svém komunikačním chování

- lidská komunikace a jak jí rozumím
- dovednosti spojené s následujícími kvalitami komunikace a jak je mohu dále rozvíjet:
 - vnímající komunikace (na partnera orientované vnímání, aktivní naslouchání);
 - rozumějící komunikace (porozumění komunikačním signálům v řeči lidského těla i řeči slov
 - ve vlastní kultuře i v kontaktu s kulturami jinými);
 - respektující komunikace (způsoby komunikačního chování respektujícího odlišnosti názorů, postojů, kultur, národností);
 - přesná komunikace (srozumitelnost, jasnost, přesnost sdělení, přesvědčování a argumentace);
 - pozitivní komunikace (vyváženost negativních a pozitivních výroků, otevřenost, komunikace partnerů jako inspirace);
 - tvořivá komunikace (plynulost, pohotovost, bohatost, výrazovost, nápaditost, estetizovanost komunikace);
 - účelově efektivní komunikace (otevřenost, asertivnost, komunikační taktiky, účelné způsoby komunikace při spolupráci, vyjednávání a při řešení problémových, resp. konfliktních situací).

Morálka všedního dne

- jaké jsou mé hodnotové žebříčky
- jakou morálku vyznávám ve vztahu k sobě, ve vztahu k ostatním lidem (kulturám), ve vztahu k přírodě a životnímu prostředí vůbec
- jak morálně jedním v praktických situacích všedního dne
- jak přebírám zodpovědnost v různých situacích
- jak hodnotím morálku vlastního jednání a jak rozlišuji mezi dobrem a zlem ve svém životě
- jak mohu rozvíjet dobré vztahy k lidem
- jak se mohu angažovat ve prospěch druhých lidí (pomoc, spolupráce, podíl na demokratickém fungování společnosti, osobní angažovanost ve společenských otázkách)
- moje hodnoty a moje sociální role současné i budoucí (žák, sportovec, přítel, rodič, občan, zaměstnanec a další)
- já a sociální a morální dilemata doby, v níž žiji

Spolupráce a soutěž

- můj vztah ke spolupráci a k soutěži
- které mé osobnostní předpoklady jsou výhodné a naopak nevýhodné pro situace spolupráce a které pro situace soutěžení, konkurence atd.
- nakolik chci být originální a nakolik se umím přizpůsobovat druhým
- jak se ovládám v situacích, kdy se věci nedějí podle mé představy

- jak spolupracovat s lidmi, kteří jsou jiní než já sám, a jak rozvíjet vztahy s dospělými
- jak jsem schopen přijímat názory druhých lidí jako možná východiska pro svůj další rozvoj
- jak fungovat jako člen skupiny a komunity, jak prokazovat ochotu ke spolupráci s ostatními
- sociálně-komunikační dovednosti výhodné pro spolupráci (jasná komunikace, argumentace, řešení sporů)
- jak mohu a umím pomáhat, podporovat jiné lidi, poskytovat rady
- jak se mohu a jsem ochoten podílet na obecně prospěšných aktivitách
- jak umím rozpoznat situace soutěže a jak je prožívám
- jak zvládám situace soutěže a jaké v nich používám taktiky

7. Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Průřezové téma Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech představuje kritický pohled na aktuálně chápané globalizační a rozvojové procesy současného světa. Rostoucí propojování aktivit ve všech oblastech lidského života, vnímání globálních hospodářských, sociálních, politických, kulturních a environmentálních příznivých prvků a jevů, ale i problémů, proniknutí do podstaty evropské integrace a porozumění sobě samému v tomto kontextu, to vše jsou hlavní přínosy daného tématu pro vzdělávání na gymnáziu.

Nejvhodnějším způsobem, jak toto průřezové téma efektivně naplňovat, je jeho integrace do různých vzdělávacích oblastí, vzdělávacích oborů a vyučovacích předmětů. Silnou stránkou průřezového tématu je získané informace takto zařazovat do uceleného systému vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot, se kterými vstupuje žák gymnázia do života. Příležitosti k realizaci průřezového tématu poskytuje celý RVP G. Především je to vzdělávací oblast Člověk a společnost ve všech jejích součástech se zvláštním důrazem na výchovu k občanství a politické kultuře (vzdělávací obor Občanský a společenskovědní základ, zejména tematický okruh Mezinárodní vztahy, globální svět, a také vzdělávací obor Dějepis), dále rovněž oblasti Jazyk a jazyková komunikace a Umění a kultura. Ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda se evropská a globální dimenze uplatňuje především ve vzdělávacím oboru Geografie, kde zahrnuje prakticky všechny tematické okruhy (Přírodní prostředí, Sociální prostředí, Životní prostředí, Regiony), dále ve vzdělávacím oboru Biologie (v ekologické tematice všech okruhů). Nelze však opomenout také dílčí tematiku obsaženou v dalších vzdělávacích oborech této oblasti (Fyzika, Chemie) – vztah člověka k technice a technologiím, stejně tak i výchovu ke zdravému životnímu stylu, tělesné kultuře a posilování fyzické odolnosti (vzdělávací oblast Člověk a zdraví). Nezastupitelným prostředkem k realizaci evropské a globální dimenze je v RVP G vzdělávací oblast Informatika a informační a komunikační technologie. Využívání těchto technologií umožňuje aktivní postupy a formy učení a účast v mezinárodní komunikaci a projektech. Současné globalizační a rozvojové procesy jsou podporovány šířením dalších moderních technologií (chemické technologie, biotechnologie, technologie v lékařství, průmyslové technologie), bez kterých není možný vědecký a společenský (udržitelný) rozvoj.

Realizace Výchovy k myšlení v evropských a globálních souvislostech ve školní praxi přesahuje možnosti tradiční předmětové výuky. Vyžaduje efektivní týmovou spolupráci učitelů, aplikaci inovačních a netradičních vzdělávacích a výchovných postupů, technik, metod a forem, kooperaci mezi žáky, vytváření projektů, využívání a podporu mimotřídních forem a zájmových aktivit. Realizaci průřezového tématu podporují také např. kontakty s významnými osobnostmi veřejného života, se sociálními partnery, s humanitárními organizacemi, s kulturními a společenskými institucemi v regionu nebo spolupráce se zahraničními partnerskými školami, zvláště evropskými.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti postojů a hodnot má průřezové téma žákovi pomoci:

- přijímat zodpovědnost za sebe a za svět, ve kterém žije;
- aktivně se podílet na řešení místních problémů, přispívat k řešení problémů na regionální, národní i mezinárodní úrovni, a to i v situacích vyžadujících dlouhodobé společné úsilí;
- být vnímavý ke kulturním rozdílnostem, chápat je jako obohacení života, učit se porozumět odlišnostem;
- uvědomovat si potřebu a přínos mezilidské soudržnosti a spolupráce;
- ctít a rozvíjet duchovní a etické hodnoty, zejména racionalitu, toleranci, sociální spravedlivost a demokracii;
- respektovat odlišné názory a pohledy jiných lidí na svět;
- být solidární s lidmi žijícími v obtížných podmínkách;
- vnímat, respektovat a ochraňovat hodnoty světového a evropského kulturního dědictví;
- vnímat dopady a důsledky globalizačních a rozvojových procesů, rozlišovat mezi nimi příznivé i nepříznivé prvky a jevy, učit se hledat kompromisy;
- zaujímat konstruktivní postoje k naléhavým otázkám míru a lidských práv v konkrétních životních situacích;
- bránit se proti násilí, teroru a škodlivým vlivům, které jsou nepříznivým důsledkem globalizačních procesů;
- uvědomit si zodpovědnost a práva evropského občana, pochopit podstatu evropského občanství.

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností má průřezové téma žákovi pomoci:

- myslet systémově a hledat souvislosti mezi jevy a procesy;
- spolupracovat aktivně a efektivně s jinými lidmi, vcítit se při poznávání a posuzování jejich názorů do situace a prostředí, ze kterého vycházejí jejich přístupy;
- vytvořit si na základě osvojených informací vlastní názor, umět ho vyjádřit a obhajovat ho argumentací v diskusích o politických, ekonomických a sociálních problémech v kontextu s evropskými a globálními vývojovými tendencemi;

- umět přijmout názor ostatních a korigovat své původní pohledy na danou problematiku;
- využívat lokální, regionální a mezinárodní příležitosti k ověření občanských dovedností a demokratických mechanismů a struktur;
- srovnávat odlišnosti a shodnosti kultury a životního stylu v Evropě a ve světě, využívat k tomu vlastní zkušenosti, veřejné informace a uměleckou tvorbu;
- kriticky zhodnotit a využít zkušenost z jiného kulturního prostředí;
- chápat historickou kontinuitu v evropském a globálním kontextu ve vztahu k vývoji vlastního národa a státu;
- vnímat a hodnotit lokální a regionální jevy a problémy v širších evropských a globálních souvislostech;
- projevovat solidaritu s postoji evropských a jiných národů usilujících o harmonický rozvoj, mír a demokracii;
- uvažovat a nacházet řešení problémů a konfliktů s ohledem na historickou zkušenost Evropy a jiných částí světa;
- orientovat se v neznámém prostředí a mezinárodních situacích;
- osvojit si sociální a kulturní dovednosti usnadňující interkulturní a mezinárodní komunikaci;
- získávat praktické dovednosti pro osobní a pracovní život v otevřeném evropském prostoru.

TEMATICKÉ OKRUHY PRŮŘEZOVÉHO TÉMATU

Globalizační a rozvojové procesy

- teoretická základna pojmu globalizace: jak se promítají vývojové procesy současného světa do každodenního společenského života, do života každého člověka
- historické přístupy k procesům globalizace: vnímání vývojových procesů probíhajících v určitých historických etapách, zprvu nerovnoměrně v různých regionech světa, později již v celosvětové (globální) úrovni
- geografické vnímání globalizace: charakteristika vývojových procesů a změn uskutečňujících se v určitém prostoru a v čase a projevujících se rozvojem techniky, rostoucí dynamikou v pohybu informací, kapitálu, zboží, spotřeby a lidí ve společenském prostředí; zvyšující se inovací, intenzitou a rychlostí hospodářských a sociálních vazeb, výměn a činností, které stále více překračují tradiční politické, ekonomické, kulturní a geografické hranice; zvyšováním vzájemné závislosti
- perspektivy společenského rozvoje v kontextu globalizačních procesů: aspekty, dimenze a měřítka společenského rozvoje, kladné a záporné projevy a tendence
- ekonomický rozvoj a globalizace: soubor procesů vedoucích k propojování výrobců a spotřeby v celosvětovém měřítku se sociálními a politickými dopady: internacionalizace světového hospodářství – národní státy, nadnárodní společnosti, globální trh a spotřeba; globální ekonomická nerovnost – nerovnoměrnost v rozložení

a rozvoji světového hospodářství, centra a periferie výroby a spotřeby; koncentrace hospodářské a politické moci

- globalizace a kulturní změny: procesy podporující stejnorodost a rozdílnost kulturního prostředí, snižování kulturní rozmanitosti na Zemi, šíření tzv. globální kultury a jeho důsledky
- lokální kulturní prostředí v procesu globalizace: posilování místních zájmů, komunit a identit (protikladný proces tzv. glokalizace vůči globalizaci)
- kulturní okruhy ve světě a v Evropě: etnická, jazyková a náboženská rozmanitost, civilizační okruhy, jejich specifikace, rozdíly a možnosti spolupráce; prolínání světových kultur, etnické, náboženské a kulturní konflikty jako důsledek globalizace
- člověk jako jedinec v globálním kontextu: diskuse jak vyjádřit osobní identitu (rozumět sám sobě, chápat sám sebe uvnitř společnosti); chápání národní a evropské identity, vlivy na člověka jako jedince ve společnosti v lokálním, regionálním a globálním kontextu

Globální problémy, jejich příčiny a důsledky

- nerovnoměrný vývoj světa: hospodářské, etnické, náboženské, ideologické, politické a kulturní konflikty, hlavní světová ohniska napětí, terorismus
- chudoba a bohatství: rozdílné aspekty a kritéria hodnocení
- nerovnost v ekonomickém a společenském rozvoji: tzv. rozdělený svět; mezinárodní dluh
- světový populační vývoj, mezinárodní migrace a migrační politika, azylové a uprchlické hnutí
- zdraví v globálním kontextu: nerovnosti v oblasti zdraví a zdravého životního stylu
- vzdělání v globálním kontextu: nerovnosti v oblasti vzdělávání
- životní prostředí a udržitelný rozvoj: globální environmentální problémy přírodního a společenského prostředí
- nerovnost mezi muži a ženami v globálním kontextu, problematika genderu
- lidská práva v tzv. rozděleném světě: občanská, politická, ekonomická, sociální, kulturní; dětská práva, organizace zabývající se lidskými právy
- politické přístupy a postupy v rozhodování na místní a globální úrovni: vládní a nevládní sektor

Humanitární pomoc a mezinárodní rozvojová spolupráce

- historické kořeny rozvojové spolupráce: kolonialismus, dekolonizace, studená válka
- mezinárodní instituce na pomoc rozvojové spolupráci: světové finanční, ekonomické, kulturní a náboženské instituce, OSN
- možnosti zapojit se do rozvojové spolupráce: organizace v oblasti humanitární pomoci a rozvojové spolupráce v národním a mezinárodním měřítku, nadace a fondy podporující lidi v tísní, jejich funkce

- lidský rozvoj a jeho různé dimenze: udržitelný život a rozvoj, rozvojové cíle tisíciletí (projekt Millenium Development Goals) – konkrétní cíle v oblasti rozvoje a odstraňování chudoby
- humanitární pomoc a rozvojová spolupráce: solidarita s postiženými zeměmi a oblastmi; rozvojová spolupráce reprezentující veškeré aktivity, které se snaží reagovat na dlouhodobé problémy chudých zemí; důvody, způsoby a formy realizace
- světový obchod: mezinárodně organizovaný spravedlivý obchod (Fair Trade) a problémy jeho naplňování

Žijeme v Evropě

- geografický a geopolitický profil Evropy, evropské jazykové a kulturní okruhy
- evropské kulturní kořeny a hodnoty: křesťanství, demokracie, právo, umění, věda, hospodářství
- shody a rozdíly v životním stylu evropských zemí
- evropský integrační proces: historické ohlasy, vývoj po druhé světové válce, Evropská unie, společné politiky a instituce EU; Česká republika v Evropské unii, další významné evropské instituce a organizace
- významní Evropané: výběrová mozaika světově významných představitelů evropské politiky, vědy a kultury; význační Evropané a jejich vliv na českou politiku, vědu a kulturu
- významní Evropané z českého prostředí: výběrová mozaika evropsky a světově významných reprezentantů politiky, vědy a kultury pocházejících z území Čech, Moravy a českého Slezska
- historický vývoj českého národa v evropském kontextu a jeho hlavní etapy
- politické aspekty postavení českých zemí v Evropě a ve světě: podstatné vývojové mezníky
- ekonomický vývoj českých zemí v evropském a světovém kontextu: zásadní transformační procesy
- vztahy ČR se sousedními zeměmi a spolupráce s nimi, středoevropské iniciativy

Vzdělávání v Evropě a ve světě

- vzdělávací politika EU a její projekce do vzdělávacího systému v ČR
- vzdělávací programy EU a možnosti účasti v nich
- proces utváření evropského vzdělávacího prostoru a mobilita ve vzdělávání
- podmínky a možnosti studia v zahraničí
- významné zahraniční univerzity
- stipendia na zahraničních univerzitách
- srovnávací charakteristiky vzdělávání na gymnáziích v ČR a obdobných školách v zahraničí, profily absolventů a závěrečné zkoušky (maturita), kompatibilní prvky a rozdíly

8. Multikulturní výchova

Multikulturní výchova zaujímá významné místo v současné i budoucí společnosti založené na multikulturních vztazích. Zásadní význam má zejména pro mladé lidi, kteří se připravují na život v prostředí, v němž se setkávají a budou se ve stále větší míře setkávat s příslušníky jiných národností, etnik, ras, náboženství, s lidmi jiného životního stylu a jiných uznávaných hodnot. Jejím úkolem je především rozvíjet porozumění žáků sobě samým a hodnotám své kultury, podpořit jejich integraci v širším multikulturním prostředí při zachování vlastní kulturní identity. Škola má při působení na žáky v tomto směru funkci vzdělávací i výchovnou. Aby byla multikulturní výchova úspěšná a efektivní, musí prolínat celým výchovným a vzdělávacím prostředím školy, týkat se také mezilidských vztahů ve škole, mezi učiteli a žáky, mezi žáky navzájem, mezi učiteli a rodinou. Důležité je i klima třídy na pozadí širšího školního a společenského prostředí a v neposlední řadě také osobnost učitele a jeho kompetentnost apod.

Průřezové téma Multikulturní výchova se neomezuje jen na informace, které žáci získají zejména ve vzdělávacích oborech Český jazyk a literatura, Cizí jazyk, Občanský a společenskovědní základ, Dějepis, Geografie, které mají s multikulturní výchovou úzkou souvislost, ale snaží se stimulovat, ovlivňovat či korigovat postoje, hodnotový systém a jednání žáků, posilovat jejich schopnosti začlenit se do multikulturních aktivit a být úspěšní v mezinárodní spolupráci. Multikulturní výchova se zaměřuje zejména na poznání a pochopení kulturních diferencí mezi lidmi nejrůznějšího původu, mezilidské vztahy, interkulturní komunikaci a přizpůsobení životu v multikulturní společnosti.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti postojů a hodnot má průřezové téma žákovi pomoci:

- chápat, že všichni lidé jsou odlišné osobnosti s individuálními zvláštnostmi, bez ohledu na svůj původ a odlišné projevy sociokulturních vzorců;
- respektovat jedinečnost, důstojnost a neopakovatelnost života, chápat lidskou bytost jako nedílnou jednotu tělesné a duševní stránky osobnosti, ale i jako součást etnika;
- respektovat skutečnost, že každý člověk pochází z nějakého etnika, a ztotožňovat se s názorem, že všechny etnické skupiny jsou rovnocenné a že všichni lidé mají právo žít společně a spolupracovat;
- uvědomit si svou vlastní kulturní identitu;
- uvědomovat si důležitost integrace jedince v rodinných, vrstevnických a profesních vztazích, chápat člověka jako společenskou bytost a znát hlavní typy sociálních útvarů;
- uvědomovat si význam kvality mezilidských vztahů pro harmonický rozvoj osobnosti;
- utvářet si představu o pojmu lidská solidarita a zaujímat adekvátní etické postoje v kritických fázích života, rozlišovat pozitivní asertivitu od bezohledné a egoistické seberealizace;

- uplatňovat základní morální normy, aplikovat je ve vlastním životě a umět aktivně čelit projevům amorality, intolerance, xenofobie, diskriminace a rasismu;
- uvědomovat si neslučitelnost rasové, náboženské či jiné intolerance s demokracií;
- vnímat multikulturalitu jako prostředek vzájemného obohacování různých etnik;
- chápat, respektovat a aktivně hájit myšlenku, že každý jedinec má odpovědnost za to, aby byla odstraněna diskriminace a předsudky vůči lidem různých etnických skupin, národností, barvy pleti, náboženství, sociálního původu, pohlaví a sexuální orientace;
- chápat význam studia cizích jazyků jako zdroje poznávání pro osobní život, celoživotní vzdělávání,
- pracovní aktivity, mezinárodní komunikaci a kooperaci;
- vnímat sebe sama jako občana, který se aktivně spolupodílí na přetváření společnosti, aby lépe sloužila
- také zájmům minoritních skupin.

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností má průřezové téma žákovi pomoci:

- rozumět základním pojmům multikulturní terminologie (národ, kultura, etnicita, identita, asimilace, integrace, inkluze, kulturní pluralismus, globalizace, xenofobie, rasismus, intolerance a extremismus), znát nejvýznamnější národní symboly a zásady jejich používání;
- získat prostřednictvím vzdělávání v cizích jazycích a dalších předmětech vědomosti, praktické dovednosti a přehled o sociokulturním prostředí jiné jazykové oblasti;
- poznávat jazykové zvláštnosti různých etnik v dnešním multilingvním a multikulturním světě;
- dokázat objasnit obsah pojmů majorita a minorita, sociální smír aj., mít představu o postavení národnostních a dalších menšin;
- rozpoznat projevy rasové nesnášenlivosti, umět vysvětlovat příčiny xenofobie v minulosti i současnosti;
- rozumět podstatě nejzávažnějších sociálněpatologických jevů i jejich důsledkům pro společnost;
- znát nejdůležitější mezinárodní organizace k podpoře multikulturality a orientovat se v jejich funkcích.

TEMATICKÉ OKRUHY PRŮŘEZOVÉHO TÉMATU

Základní problémy sociokulturních rozdílů

- Jak se projevuje sociokulturní rozrůzněnost v regionech ČR a v Evropě
- Jaké jsou modely soužití různých sociokulturních skupin, co je podstata multikulturalismu
- V čem spočívají rozdíly mezi asimilací, integrací, inkluzí
- Jaká je v současné době situace, pokud jde o imigraci do ČR (ve srovnání s některými jinými zeměmi v Evropě, např. Švédskem, Švýcarskem, Nizozemskem)

- Které příčiny způsobují imigraci (historické, sociální, ekonomické)
- Které příčiny způsobují etnickou, náboženskou a jinou nesnášenlivost jako možný zdroj mezinárodního napětí (interkulturní konflikt) a jak jí předcházet
- Jaké postoje a jednání provázejí xenofobii, rasismus, intoleranci a extremismus
- Jaké jsou postoje a jednání občana České republiky a Evropana ve vztahu k imigraci jako jevu současnosti, k imigrantům a k imigrační politice státu (Evropské unie)

Psychosociální aspekty interkulturality

- Jaké představy mám o imigrantech, žadatelích o azyl, uprchlících
- Jak ovlivňují předsudky a stereotypy styk příslušníků majority s cizinci a příslušníky minority
- Jak reaguji na osoby, jejichž myšlení, cítění a jednání vychází z odlišné kultury, než je má vlastní
- Z čeho vzniká strach z cizinců
- Jak mohu změnit své monokulturní představy o lidech na představy multikulturní
- Jak je možné změnit a zlepšit porozumění mezi lidmi různého kulturního původu, náboženství, světového názoru apod.

Vztah k multilingvní situaci a ke spolupráci mezi lidmi z různého kulturního prostředí

- Jak se mohu naučit využívat jazykovou a kulturní pluralitu pro potřebnou diskusi jazykové a kulturní rozrůzněnosti (v ČR, v Evropě)
- Jakými prostředky mohu rozvíjet své jazykové kompetence pro kontakt a spolupráci s příslušníky jiných etnik (v ČR, v Evropě)
- Na které instituce a organizace (v ČR, v Evropě) se mohu obrátit se žádostí o pomoc při řešení problémů multikulturního charakteru
- Jak používat jazyk, aby byl zbaven rasistických a diskriminujících výrazů
- Jak mluvit o jiných lidech jako o bytostech, které se odlišují rasovou či etnickou příslušností,
- náboženstvím, odlišnou sexuální orientací apod., aniž by se znevažovala jejich rovnoprávnost
- Jak se naučit respektovat, že každý jazyk má své specifické rysy, žádný není nadřazen jiným jazykům

9. Environmentální výchova

V době, kdy jsme svědky rychlého zhoršování stavu globálních životodárných systémů z hlediska podmínek udržitelného rozvoje, stala se environmentální výchova důležitým tématem. Problémy, jež z větší části způsobil člověk (úbytek stratosférického ozónu, znečištění životního prostředí, nastupující změna klimatu, vyčerpání přírodních zdrojů, destrukce přírodních ekosystémů, rychle rostoucí lidská populace, vznik nových epidemií a onemocnění), vyžadují k řešení a prevenci „environmentálně“ vzdělaného občana.

Environmentální výchova představuje nezastupitelný významný předpoklad udržitelného rozvoje, jenž patří i mezi prvořadě zájmy Evropské unie. Základním předpokladem nastoupení cesty k udržitelnému rozvoji je zvýšení ekologického vědomí lidí a jejich odborná připravenost na kvalitativně nové přístupy v celé technicko-ekonomické a sociální oblasti. Z těchto důvodů se stává environmentální výchova průřezovým tématem vzdělávání na gymnáziu a jedním ze základních pilířů vzdělávání pro udržitelný rozvoj.

Environmentální problémy, jež se v reálném světě vyskytují, se jen málokdy dají vysvětlit pouze v kontextu poznatků jedné disciplíny. Základ pro toto průřezové téma je tedy v celé řadě vzdělávacích oborů, a to jak přírodovědných – Biologie, Chemie, Fyzika, Geografie a Geologie, tak v oborech společenských – Občanský a společenskovední základ, Dějepis, Člověk a svět práce, Výchova ke zdraví. V pojetí environmentální výuky je tedy nutný posun od tradiční oborové výuky k výuce oborově integrované. Dochází k propojování poznatků a zkušeností z různých oborů a tyto zkušenosti a poznatky jsou potom využívány pro konkrétní řešení environmentálních problémů v praxi (Proč mám třídit odpad? Jak budu vytápět svůj dům a proč? apod.).

Také proto není obsah průřezového tématu zpracován tradičně – pouhým výčtem učiva, ale v podobě problémových otázek, přičemž každá otázka v sobě zahrnuje řadu dílčích problémů. Důležitým aspektem je nejen vlastní obsah výuky, ale i používané prostředky a působení prostředí. Významnou součástí realizace průřezového tématu může proto být např. ekologizace provozu a prostředí školy, zaměření na řešení problémů v obci a okolí a na spolupráci s různými partnery mimo školu.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti postojů a hodnot má průřezové téma žákovi pomoci:

- uvědomovat si specifické postavení člověka v přírodním systému a jeho odpovědnost za další vývoj na planetě;
- projevovat pokoru, úctu k hodnotám, které neumí vytvořit člověk, oceňovat hodnotu přírody, vnímat a být schopen hodnotit různé postoje k postavení člověka v přírodě a k chování člověka vůči přírodě;
- pochopit, že člověk z hlediska své existence potřebuje využívat přírodní zdroje ve svůj prospěch, ale vždy tak, aby nedošlo k nevratnému poškození životního prostředí;
- uvědomit si, že k ochraně přírody může napomoci každý jedinec svým ekologicky zodpovědným přístupem k běžným denním činnostem;
- vnímat místo, ve kterém žije, a změny, které v něm probíhají, a cítit zodpovědnost za jeho další vývoj, a to nejen z hlediska životního prostředí.

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností má průřezové téma žákovi pomoci:

- poznat složitou propojenost přírodních systémů a pochopit, že narušení jedné složky systému může vést ke zhroucení celého systému;

- znát z vlastní zkušenosti přírodní a kulturní hodnoty ve svém okolí, uvažovat o nich v souvislostech a chápat příčiny a následky jejich poškození;
- hledat příčiny neuspokojivého stavu životního prostředí v minulosti i současnosti a hledat možnosti dalšího vývoje;
- pochopit velkou provázanost faktorů ekologických s faktory ekonomickými a sociálními a být schopen
- vybrat optimální řešení v reálných situacích;
- nahlížet různé aspekty ekologických problémů, vytvářet si vlastní názor a postoj k nim;
- uvědomit si vliv znečištěného prostředí na lidské zdraví;
- dozvídat se, jaké možnosti mám jako občan při ochraně životního prostředí, a umět je využívat;
- získat praktické dovednosti a návyky pro běžné denní činnosti napomáhající ke zlepšení životního prostředí;
- propojit poznatky a dovednosti z jednotlivých vzdělávacích oblastí a využívat je při řešení environmentální problematiky.

TEMATICKÉ OKRUHY PRŮŘEZOVÉHO TÉMATU

Problematika vztahů organismů a prostředí

- Jak ovlivňuje prostředí organismy, které v něm žijí, a které abiotické/biotické vlivy na organismus působí
- Jak lze charakterizovat populace, jejich vlastnosti a vzájemné vztahy
- Jak probíhá tok energie a látek v biosféře a v ekosystému

Člověk a životní prostředí

- Jak ovlivňuje člověk životní prostředí od počátku své existence po současnost a jaké je srovnání těchto forem ovlivňování z hlediska udržitelnosti
- Čím jsou významné organismy pro člověka, jaké jsou příčiny vzniku a zániku některých rostlinných a živočišných druhů a jaké jsou formy jejich ochrany
- Jaké zdroje energie a suroviny člověk na Zemi využívá a jaké klady a zápory se s jejich využíváním a získáváním pojí
- Jakým způsobem člověk využívá vodu, jaké jsou nejčastější příčiny jejího znečištění, čím je způsoben nedostatek pitné vody a jaký má dopad na společnost
- K čemu člověk využívá půdu a jaké důsledky z toho pro životní prostředí vyplývají
- Jaké jsou příčiny rychlého růstu lidské populace a jaký vliv má tento růst na životní prostředí
- Které vlivy prostředí ohrožují zdraví člověka
- Jaké jsou příčiny a důsledky globálních ekologických problémů a jaký postoj k tomu zaujímají

- zainteresované skupiny
- Jaké jsou nástroje a možnosti řešení globálních ekologických problémů (např. legislativní, dobrovolné/občanské, institucionální, technologické) a jaké jsou možnosti zapojení jednotlivce do jejich řešení
- Které základní principy se pojí s myšlenkou udržitelného rozvoje
- Jaké jsou prognózy globálního rozvoje světa na podkladě současného environmentálního jednání lidstva

Životní prostředí regionu a české republiky

- S kterými problémy z hlediska životního prostředí se ČR a region nejvíce potýká
- Jaká je historie a současný stav ochrany přírody a krajiny v ČR
- Které z institucí v ČR se zabývají problematikou životního prostředí
- Jaká jsou nejvýznamnější legislativní opatření v oblasti životního prostředí a jak tato opatření ovlivňuje Evropská unie

10. Mediální výchova

Zařazení průřezového tématu Mediální výchova vychází z toho, jakou povahu má současná společnost. Klíčovým jevem současnosti je obohacení života o proces „medializace“, tedy o skutečnost, že velká většina informací je zprostředkována masovými médii, jejichž produkce má svou vlastní logiku, své zákonitosti – a ty je třeba znát a rozeznávat. V úhrnu všech komunikačních aktivit neustále vzrůstá podíl těch, jež jsou stimulovány, vynucovány a zajišťovány moderními zprostředkujícími technologiemi – jinými slovy, že neustále stoupá účast jednotlivců i skupin na mediální komunikaci. Poznávání světa i rozhodování v rozmanitých životních situacích od intimního života až po volební chování se děje – mimo jiné – pod jistým vlivem sdělení, která nabízejí tzv. masová média. Tato média jsou ale zároveň součástí globalizující se ekonomiky, jejímž podstatným rysem je masový důraz na spotřebu, prožitek a přítomnost – rysy příznačné pro tzv. masovou společnost. To je trend, který s sebou přináší řadu výhod a obohacení, ale i velké množství rizik (od možné ztráty orientace ve společnosti a v jejích normách a hodnotách až po izolaci a možnost sociopatologického chování). Současná společnost proto vyžaduje, aby se její členové dokázali co nejsamostatněji orientovat v mediální nabídce (od produktů „tradičních“ masových médií po možnosti „nových“ síťových médií). Tento požadavek je natolik silný a významný, že zvládnutí mediální nabídky se stává kompetencí svého druhu. Postavení masových médií a mediální komunikace v životě člověka je zcela zřetelně jedním z faktorů kvality jeho života, faktorem natolik významným, že s médii není možné nakládat toliko intuitivně, nýbrž především poučeně – je třeba dosáhnout „mediální gramotnosti“. Proto se soustavná příprava na „život s médii“ – tedy mediální výchova – stává samozřejmou a běžnou součástí vzdělávání ve všech vyspělých společnostech. Současný člověk musí být vybaven poznatky a dovednostmi, které mu umožní orientovat se v masově mediální produkci, využívat ji, ale nepodléhat jí.

Mediální gramotnost představuje soubor poznatků a dovedností, které člověku umožňují nakládat s mediální produkcí, jež se mu nabízí, účelně a poučeně, dovoluje mu média využívat ku svému prospěchu a dává mu nástroje, aby dokázal ty oblasti mediální produkce, které se jím snaží skrytě manipulovat, odhalit.

Mediální výchova se zaměřuje na to, aby v žácích – pomocí rozborů reálné mediální produkce a prostřednictvím vlastní tvorby mediálních produktů a osvojování poznatků o fungování médií ve společnosti – soustavně rozvíjela jejich schopnost kriticky a tvořivě nakládat s médii a jejich produkcí, využívat mediální nabídku a udržovat si od ní odstup. Koncepce mediální výchovy se tedy opírá o představu mediální gramotnosti jako souboru dovedností a vědomostí nutných pro orientaci v nepřehledné a neprůhledně strukturované nabídce mediálních produktů, které vytvářejí (znakové, resp. symbolické) prostředí, v němž se současný člověk pohybuje. Mediální výchova by měla vést na jedné straně k obohacení života výchovou k racionálnímu a hodnotnému využívání mediální produkce, na druhé straně ke snížení rizik, jež mediální produkce představuje. Měla by pedagogickými prostředky navozovat směr osobnostního a sociálního vývoje, který by v žácích založil následující předpoklady:

- posílení vědomí vlastní jedinečnosti;
- udržování kritického odstupu od modelů životního stylu, nabízejících se v masových médiích;
- včlenění masových médií do souboru využívaných zdrojů informace, vzdělávání a zábavy;
- kritické prověřování mediálních sdělení ostatními zdroji.

Mediální výchova zahrnuje dvě základní oblasti:

- vědomostní
 - společenskovední – nabízí základní poznatky o roli médií ve společnosti a jejich dějinách – jejím přínosem má být to, že si žáci uvědomí význam médií pro život společnosti, zjistí, jakou roli média sehrávají v každodenním životě (organizují rytmus dne, nabízejí vzory chování, odrážejí vztahy nadřazenosti a podřazenosti apod.) i v historicky vypjatých okamžicích (není náhodou, že zlomové okamžiky nejmodernějších českých dějin se vztahují k „bojům o rozhlas“, vždyť rozhlas je rychle reagující, obecně dostupné médium);
 - mediovědní – nabízí základní poznatky o médiích samotných a jejich chování, poskytuje postupy pro kritický přístup k mediální produkci – jejím přínosem má být to, že si žáci uvědomí „mediální logiku“ promítající se do mediálních produktů (pravidelnost a předvídatelnost zpravodajství, stereotypní vnímání menšin, orientaci na spotřební chování, podporu ekonomického úspěchu apod.);

- dovednostní – umožňuje vlastní mediální produkci – jejím přínosem je to, že žáci vlastní práci poznají, za jakých okolností mediální produkce vzniká, čím je podmiňována a omezována, jakou roli hraje orientace na vzbuzení zájmu, jakou roli hraje potřeba fungujícího týmu apod.

Průřezové téma svým věcným obsahem souvisí především s těmi vzdělávacími obory, které mají humanitní, sociálněvědní nebo psychologickou povahu, tedy především se vzdělávacími obory: Občanský a společenskovědní základ, Český jazyk a literatura, Dějepis.

Občanský a společenskovědní základ

Mediální výchova přináší žákům především doplnění představy o fungování rozhodovacích procesů v politické komunikaci (význam médií a „medializace“, funkce veřejného prostoru, rizika mediální manipulace), o moci a její demokratické kontrole (představy o společenské úloze žurnalistiky – „čtvrtý stav“, „hlídací pes demokracie“ apod.), o veřejnosti a veřejném mínění (zvláště postavení výzkumů veřejného mínění v mediální produkci). Dále jim nabízí představu o současných trendech v mediální produkci podmíněných masovostí mediální produkce a její orientací na zisk a spotřebu (depolitizace politických témat, zezábavňování, zestejňování).

Český jazyk a literatura

Mediální výchova nabízí žákům aplikaci představ o konstrukci významu předváděného (je třeba ukázat, že když se nějaký charakteristický rys něčemu přisuzuje, například osobě ve zpravodajství, postavě v seriálu či účastníkovi reality show, nemusí to být jeho skutečná vlastnost, nýbrž „uměle“ přisouzený rys), o hře s doprovodnými (konotovanými) významy (použití slov „podnikatel“, „tunelování“ či „technoparty“ rozehrává jisté představy a média s těmito představami pracují, jako by byly obecně platné), o stereotypch a mýtech, o kultuře, o roli uměleckého projevu, o realističnosti – mediální výchova umožňuje využít poznatky o jazykových a dalších znakových kódech při rozvoji kritického čtení textů.

Dějepis

Mediální výchova poskytuje žákům poznatky o souvislostech mezi vývojem médií a vývojem moderních společností, o institucích, na nichž tyto společnosti stojí, o vzniku a vývoji veřejné sféry. Poukaz na vnímání prostředků veřejné komunikace (obavy i naděje, které vyvolávalo každé „nové“ médium v dějinách lidské komunikace) umožňuje strukturovat a obohatit uvažování o současné situaci. Zvláštní téma představuje role médií ve vypjatých dějinných okamžicích (noviny v roce 1848, rozhlas v květnu 1945 a srpnu 1968 apod.). Samostatnou část představují dějiny technických prostředků rozšiřujících možnosti komunikace.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti postojů a hodnot má průřezové téma žákovi pomoci:

- rozvíjet kritický odstup od podnětů přicházejících z mediálních produktů (tedy rozvíjet schopnost přijímat a zpracovávat mediální produkty s vědomím toho, jak jsou konstruovány a s jakým komunikačním záměrem jsou nabízeny na trhu);
- posilovat reflexi sebe sama a nacházet místo ve společnosti;
- uvědomovat si význam nezprostředkovaných mezilidských vztahů (rodinných, partnerských) a jejich vnitřní emocionální i poznávací dynamiku (namnoze kontrastující s šablonovitou nabídkou jejich zobrazení v mediálních produktech);
- rozeznávat společenskou a estetickou hodnotu sdělení v různých sémiotických kódech, zvláště sdělení v mateřském jazyce (podpora rozvoje jazykové kultury) a obrazových sdělení;
- zvyšovat citlivost vůči kulturním rozdílům, chápat je jako obohacení života, učit se rozumět odlišnostem;
- vnímat životní styl jako výraz vlastní autenticity a odlišovat ho od spotřebních životních stylů nabízených masově mediální produkcí;
- získat představu o práci v týmu, o vztazích kooperace a nadřízenosti a podřízenosti při tvorbě společného díla, o vlastním tvůrčím potenciálu.
- V oblasti vědomostí, dovedností a schopností má průřezové téma žákovi pomoci:
- osvojit si postupy racionálního a kontrolovaného nakládání se symbolickými obsahy;
- podpořit schopnost argumentace tím, že ho naučí vyhledávat „nedorečená“ místa v textu (zamlčené otázky, manipulaci slovem i obrazem apod.);
- získat základní představu o práci v jednotlivých „tradičních“ i „nových“ médiích;
- osvojit si dovednosti umožňující práci v týmu, popřípadě jeho řízení a koordinaci jeho jednotlivých členů: vzhledem k tomu, že snaha o uplatnění ve sféře veřejné (resp. mediální) komunikace je v postindustriální (resp. „informační“) společnosti stále častější;
- posílit představu o profesích, které se v této oblasti uplatňují, a zvýšit možnost poučeného rozhodování při volbě povolání či dalšího studia;
- osvojit si poznatky usnadňující orientaci v současném světě;
- podpořit svobodné rozhodování na základě kritického vyhodnocení nabídnutých informací
- nerovnocenné povahy, zvl. rozhodování v rovině občanského rozměru života ve společnosti a jeho oddělení od rozměru spotřebitelského;
- naučit se vyhodnocovat kvalitu a význam informačních zdrojů;
- získat představu o roli médií v jednotlivých typech společnosti a různých historických kontextech;
- pochopit podstatu a projevy současných trendů ve vývoji světa, zvl. integrační a globalizační procesy, a vnímat, jak se tyto trendy projevují v každodenním životě (včetně mediální nabídky) i v dlouhodobém směřování společnosti.

TEMATICKÉ OKRUHY PRŮŘEZOVÉHO TÉMATU

Tematické okruhy Mediální výchovy zahrnují složku vědomostní a dovednostní. Tyto složky se vzájemně doplňují a prolínají a tvoří fakticky jeden celek.

Média a mediální produkce (aktivní pronikání do zázemí veřejné komunikace)

- vývoj médií od knihtisku po internet, vznik a typy masových médií (tisk, rozhlas, televize)
- vnější vlivy na chování médií: institucionální (mediální legislativa), regulace, neformální (nátlak, lobbying, vlivové agentury, public relations apod.)
- financování médií (reklama, poplatky, efektivita realizovaná standardizací)
- profesně etické kodexy
- lidé v médiích a jejich práce (novináři, baviči, herci, manažeři)
- jaká máme práva ve vztahu k médiím (právo na opravu a právo na odpověď)
- organizace práce v médiích: jak vzniká zpráva, jak vzniká zábavní pořad, práce v redakci, výrobní štáb
- práce v produkčním týmu „školního média“ (tištěné periodikum, rozhlasové či televizní vysílání, internetové periodikum), rozbor školní produkce z hlediska dodržování dohodnutých zásad a pravidel („třídní mediální ombudsman“)
- příprava vlastních materiálů psaných i nahrávaných (tvorba textu, zvukového a obrazového záznamu s využitím pokročilých funkcí aplikačního softwaru a multimediálních technologií)
- komunikace a spolupráce v týmu (stanovení časového harmonogramu, rozdělení úkolů a odpovědnosti, otázka autorství a dopracování materiálů s ohledem na celek)

Mediální produkty a jejich významy (citlivé vnímání souvislostí v nestrukturovaném sociálním prostředí)

- kategorie mediálních produktů (noviny, časopisy, rozhlasové a televizní vysílání, internetové stránky), formy mediálních sdělení (zpravodajství, komentář, dokument, seriál, poradna, fotoromán apod.), vzájemné inspirace mezi médii
- rozbor aktuálního zpravodajství, kritéria pro výběr zpráv (důležitost pro život, aktuálnost, negativita, blízkost, jednoduchost, jednoznačnost, přítomnost prominentní osoby, možnost trvání v čase)
- vztah mezi mediálními produkty a skutečností (mediální „reprezentace“ skutečnosti, vztah zpravodajství a skutečnosti, vztah fikce a skutečnosti, „hra“ se skutečností, relevance a věrohodnost informačních zdrojů a informací)
- výrazové prostředky (kódy a konvence) typické pro konkrétní média: obrazové, zvukové a jazykové prostředky, sekundární kódy charakterizující jednotlivá média (obálky časopisů pro děti a mládež, znělky v rozhlasu a televizi)
- stereotypy, které se projevují v mediovaných reprezentacích, identifikace a vyhodnocení předsudku ve zpravodajství, dramatické tvorbě a zábavních pořadech

- hodnoty a životní styly nabízené/nenabízené mediálními produkty a jejich konkrétní předvedení
- mediální produkce pro mládež (společný rozbor tisku z hlediska prezentace mezigeneračních vztahů, intimních vztahů, představ o žádoucí/nežádoucí budoucnosti)
- reklama a její výrazové prostředky, kritický přístup k reklamě, rozbor reklamy z hlediska použité strategie (úspěch ve společnosti, získání obdivu, výzvy k identifikaci)
- příprava „ideálního“ časopisu pro mládež (co v reálných časopisech žáci považují za zajímavé a co v nich postrádají)
- příprava reklamní kampaně výstižně propagující školu
- příprava příspěvku na stejné téma do různých typů reálných novin či časopisů
- příprava televizního vystoupení založeného na textu z denního tisku (rozdíl mezi psaným a mluveným projevem)

Uživatelé (vědomí síly a významu aktivního přístupu ke všem podnětům)

- co je veřejnost, publikum, občané, uživatelé, konzumenti
- jak vzniká čtenářská/posluchačská/divácká skupina, co je cílová skupina
- média pro vybrané skupiny (pro mládež, pro ženy, pro zájmové skupiny)
- jak se měří a popisuje publikum (náklad, čtenost, sledovanost, podíl na trhu)
- co je aktivní publikum, „sémantická moc“ publika (volnost vyložit si sdělení po svém)
- návyky při konzumaci médií (strukturace dne podle médií – čtení novin či časopisu, sledování televize, „boj o dálkové ovládání“, uspořádání nábytku vzhledem k televizi apod.)
- sledování a popis návyků při užívání médií v rodině/třídě/skupině a jejich rozbor
- ohlasy čtenářů/diváků/posluchačů na pořad, formulace názorů, napsání souhlasné či nesouhlasné reakce

Účinky mediální produkce a vliv médií (aktivní přístup k utváření vlastního intimního i společenského prostředí)

- vliv médií na uspořádání každodenního života (od denního rytmu přes rozestavění nábytku po výběr konverzačních témat)
- předpokládané či skutečné vlivy některých mediálních obsahů na vnitřní rozpoložení jedince (násilí, pornografie)
- vlivy celospolečenské a kulturní (vliv na jazykovou kulturu, sdílené společenské hodnoty, stabilitu společnosti, sport apod.)
- činnost „mediální poradny“ (jak rozpoznat návyky mediální konzumace a jak je měnit)
- příprava televizní či rozhlasové diskuse na téma „vliv médií“ (vliv násilných obsahů, vliv médií na rodinný život, vliv médií na podobu sportu apod.)

Role médií v moderních dějinách (vědomí postavení médií ve společnosti)

- čím se liší postavení člověka v tradiční a moderní společnosti: význam knihtisku, význam vysílání, význam digitalizace, kontinuální využívání tradičních a digitálních médií
- co to je masová společnost (masová kultura, masová komunikace), význam northcliffové revoluce
- moderní společnost a svoboda projevu: zda mohou být média nezávislá a odpovědná
- kdy vzniká bulvár a kde se toto označení vzalo
- jak společnost komunikovala: od posunků přes řeč, písmo, tisk a vysílání k internetu
- která média se v současnosti podílejí na formování našich představ o dění ve světě a proč
- média a dějiny: proč se agresor snaží obsadit redakce, proč se v nepřehledných, zlomových okamžicích uplatňuje rozhlas
- role médií v dějinách obce

11. Člověk a svět práce

Vzdělávací oblast Člověk a svět práce je nepostradatelnou součástí systému všeobecného vzdělávání žáka a jeho přípravy na další vzdělávání a vstup do profesních vztahů. Vzdělávání v oblasti světa práce má žáka uvést do plnohodnotného profesního i ekonomického občanského života. I když nemůže nahradit vlastní profesní zkušenosti, snaží se žáka teoreticky i prakticky připravit na situace, s nimiž se v profesním životě zcela běžně setká. Ve svém budoucím profesním životě se žák neobejde bez základních znalostí tržní ekonomiky, světa financí, hospodářských struktur státu i Evropské unie a vlivu globalizace světového trhu ani bez znalostí světové ekonomiky. Potřebuje znát nejen své pracovní povinnosti, ale i svá práva. Učí se hodnotit své pracovní schopnosti a vybírat a budovat svou profesní kariéru s ohledem na konkurenci a požadavky evropského trhu práce.

Stále se vyvíjející legislativa a vztahy na ekonomickém trhu i na trhu práce od něj vyžadují, aby dokázal teoretické znalosti vždy aplikovat na aktuální situaci v ekonomice, aby nepodléhal povrchnímu úsudku, ale byl schopen aktuální situaci správně analyzovat a reagovat na ni. Proto klade tato vzdělávací oblast velký důraz na praktickou aplikaci získaných dovedností, jež žák získá řešením modelových situací a prací s autentickými materiály, se kterými se běžně setká v médiích. To předpokládá dovednost používat moderní informační technologie, bez nichž se v současném světě práce neobejde. Protože je v této oblasti kontakt s realitou velmi významný, mohou být součástí vzdělávání ve světě práce i besedy s přizvanými odborníky.

Vzdělávání v oblasti Člověk a svět práce klade velký důraz na mezipředmětové vztahy a využívá dosavadní získané vědomosti a dovednosti žáků z jiných oblastí.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- pochopení mikroekonomických i makroekonomických vztahů a jejich praktickému využívání;
- zodpovědnému využití možností sociálního státu;
- zodpovědnému zacházení s finančními prostředky s ohledem na vlastní možnosti a potřeby;
- schopnosti analyzovat působení médií v ekonomickém světě a využít aktuální mediální informace při analýze české i světové ekonomiky;
- pochopení a kritické analýze přínosů a rizik globalizace světové ekonomiky;
- uplatnění profesních předpokladů zodpovědným výběrem povolání;
- rozpoznávání aktuálních požadavků mezinárodního trhu práce a ke schopnosti na ně pružně reagovat;
- efektivnímu předcházení negativnímu dopadu nezaměstnanosti a k využití moderních informačních technologií a nabídek státních i nestátních institucí k hledání zaměstnání, rekvalifikaci, vytváření profesní kariéry a celoživotnímu vzdělávání;
- vytváření předpokladů pro kvalitní profesní a zaměstnanecké vztahy;
- dovednosti vhodně se prezentovat na veřejnosti, prezentovat výsledky své práce a svou práci adekvátně hodnotit;
- volbě pracovního režimu zohledňujícího lidské zdraví, mezilidské vztahy a ochranu životního prostředí.

Trh práce a profesní volba

Žák:

- kriticky posoudí své zdravotní, osobnostní a kvalifikační předpoklady pro volbu dalšího studia a profesní orientace
- posuzuje profesní a vzdělávací nabídku vztahující se k jeho profesní volbě a kariéře
- posoudí profesní poptávku na českém i evropském trhu práce a pružně na ni reaguje dalším vzděláváním
- vyhotoví potřebnou dokumentaci pro přijímací řízení k dalšímu studiu i ve zvolené profesi
- vhodně prezentuje vlastní osobu a práci, vhodně vystupuje při přijímacím pohovoru nebo konkurzu
- reflektuje význam práce pro psychické zdraví člověka, vytvoří si vyvážený pracovní rozvrh s ohledem na své osobní vztahy

Učivo:

- profesní volba – práce jako seberealizace, hodnocení vlastních schopností, vzdělávání a příprava na volbu profese (profesní a vzdělávací nabídka), přijímací pohovor a

výběrové řízení (společenské jednání, komunikační dovednosti, asertivní jednání, empatie), pracovní úspěšnost a kariérní růst; dobrovolnictví jako příležitost k rozvíjení pracovních zkušeností

- mezinárodní trh práce – nabídka a poptávka po pracovních místech, informační, poradenské a zprostředkovatelské služby, pracovní trh v EU, globalizace pracovního trhu, profesní mobilita, rekvalifikace, celoživotní vzdělávání
- osobní management – plánování osobní práce, time management, zaměstnání a mezilidské vztahy, zaměstnání a rodina, workholismus

Pracovněprávní vztahy

Žák:

- uvede postup, jak uzavřít pracovní smlouvu a podat výpověď
- uvede svá pracovní práva a vyžaduje jejich respektování od ostatních, respektuje své pracovní povinnosti
- objasní funkci odborů
- volí bezpečné pracovní postupy šetrné k životnímu prostředí, používá adekvátní pracovní pomůcky
- chová se poučeně a adekvátně situaci v případě pracovního úrazu

Učivo:

- pracovní právo – právní podmínky vzniku, změny a zániku pracovního poměru (pracovní smlouva, zkušební doba, výpověď, odstupné); práva a povinnosti účastníků pracovněprávních vztahů (pracovní doba, pracovní neschopnost, mzda, minimální mzda, odměny), odbory
- bezpečnost práce – zásady bezpečnosti práce, ekologická hlediska práce, pracovní úraz a odškodnění

Tržní ekonomika

Žák:

- vysvětlí na základě konkrétní, reálné a aktuální situace ve společnosti mechanismy fungování trhu
- stanoví cenu jako součet nákladů, zisku a DPH, vysvětlí, jak se cena liší podle typu zákazníků, místa či období, objasní důvody kolísání cen zboží či pracovní síly na trhu podle vývoje nabídky a poptávky
- rozpozná běžné cenové triky (cena bez DPH aj.) a klamavé nabídky
- rozlišuje a porovnává praktické využití jednotlivých forem podnikání, posoudí, která forma podnikání je v konkrétní situaci nejvýhodnější
- posoudí výhody a rizika podnikání v porovnání se zaměstnáním

- uvede, jak postupovat při zakládání vlastní podnikatelské činnosti a jak zažádat o živnostenské oprávnění
- analyzuje skrytý obsah reklamy, kriticky posuzuje podíl marketingu na úspěchu výrobku na trhu

Učivo:

- základní ekonomické pojmy – typy ekonomik, ekonomický cyklus, tržní mechanismus, nabídka, poptávka, tvorba ceny, globální ekonomické otázky
- ekonomické subjekty – právní formy podnikání (živnost, typy obchodních společností, družstvo), základní právní normy týkající se podnikání
- marketing – marketing a public relations, reklama, reklamní agentury

Národní hospodářství a úloha státu v ekonomice

Žák:

- objasní základní principy fungování systému příjmů a výdajů státu
- rozlišuje základní typy daní, rozlišuje, na které jeho činnosti se zdaňovací povinnost vztahuje
- uvede, jakým způsobem podá daňové přiznání především k dani z příjmu, jak provede základní výpočty daní a zjistí výši sociálního a zdravotního pojištění
- na základě aktuálních mediálních informací posoudí vliv nejdůležitějších ekonomických ukazatelů (inlace, úroveň HDP, míra nezaměstnanosti) na změny v životní úrovni občanů
- vysvětlí podstatu inflace a její důsledky na příjmy obyvatelstva, vklady a úvěry, dlouhodobé finanční plánování a uvede příklady, jak se důsledkům inflace bránit
- uvede postup, jak vypočítá životní minimum své domácnosti, a zažádá o sociální dávku, na niž má nárok
- objasní funkci podpory v nezaměstnanosti, funkci úřadů práce a personálních agentur, vyhledá informace o zaměstnání a rekvalifikaci v různých typech médií

Učivo:

- fiskální politika – státní rozpočet, daňová soustava
- monetární politika ČNB – inflace, kurs měny, zahraniční platební bilance, HDP
- sociální politika – důchodový systém, systém sociálních dávek, životní minimum, nezaměstnanost, státní politika zaměstnanosti

Finance

Žák:

- používá nejběžnější platební nástroje, smění peníze za použití kursovního lístku
- uvede principy vývoje ceny akcií a možnosti forem investic do cenných papírů

- rozliší pravidelné a nepravidelné příjmy a výdaje a na základě toho sestaví rozpočet domácnosti
- navrhne, jak řešit schodkový rozpočet a jak naložit s přebytkovým rozpočtem domácnosti
- na příkladu vysvětlí, jak uplatňovat práva spotřebitele (při nákupu zboží a služeb, včetně produktů finančního trhu)
- navrhne způsoby, jak využít volné finanční prostředky (spoření, produkty se státním příspěvkem, cenné papíry, nemovitosti aj.), vybere nejvýhodnější produkt pro investování volných finančních prostředků a vysvětlí proč
- vybere nejvýhodnější úvěrový produkt s ohledem na své potřeby a zdůvodní svou volbu, posoudí způsoby zajištění úvěru a vysvětlí, jak se vyvarovat předlužení
- vysvětlí způsoby stanovení úrokových sazeb a rozdíl mezi úrokovou sazbou a RPSN
- vybere nejvýhodnější pojistný produkt s ohledem na své potřeby
- objasní funkci ČNB a její vliv na činnost komerčních bank
- využívá moderní formy bankovních služeb, včetně moderních informačních a telekomunikačních technologií, ovládá způsoby bezhotovostního platebního styku

Učivo:

- peníze – funkce peněz, formy platebního styku v tuzemské i zahraniční měně, cenné papíry, akcie; burza
- hospodaření domácnosti – rozpočet domácnosti, typy rozpočtu a jejich rozdíly, tok peněz v domácnosti; spotřební výdaje, práva spotřebitele, předpisy na ochranu spotřebitele
- finanční produkty – způsoby využití přebytku finančních prostředků, spořicí a investiční produkty, další způsoby investování peněz; řešení nedostatku finančních prostředků, úvěrové produkty, leasing; úrokové sazby, RPSN; pojištění
- bankovní soustava – ČNB a komerční banky, specializované finanční instituce, moderní formy bankovníctví

5.12.5. Mezipředmětové vztahy

- Dějepis (moderní dějiny, totality, vývoj demokracie)
- Zeměpis (globalizace, migrace, rozvojové země)
- Právo (právní rámec, lidská práva, ústava)
- Informatika (kritická práce s informacemi, média)
- Psychologie (komunikace, mezilidské vztahy, osobnostní rozvoj)

5.12.6. Hodnocení žáka

- Aktivní účast v diskusích a skupinové práci
- Písemné práce, eseje, referáty a projektové úkoly
- Kritická analýza společenských problémů

- Schopnost formulovat a obhájit vlastní postoj

5.13. Informatika

5.13.1. Zařazení do vzdělávací oblasti

Předmět je zařazen do vzdělávací oblasti Informatika a informační a komunikační technologie.

5.13.2. Počet vyučovacích hodin

2 hodiny týdně ve 3. a 4. ročníku

Celkem 4 hodiny

5.13.3. Stručná charakteristika předmětu

Předmět informatika rozvíjí digitální kompetence žáků, jejich informatické myšlení a schopnost efektivně, bezpečně a kriticky využívat informační technologie. Výuka zahrnuje práci s informacemi, tvorbu digitálního obsahu, programování i porozumění fungování informačních systémů.

Předmět zároveň přispívá k rozvoji klíčových kompetencí žáků, zejména k učení, řešení problémů, komunikaci, práci s informacemi a práci s digitálními nástroji. Podporuje také profilaci školy v oblasti moderních technologií a připravuje žáky na studium i pracovní uplatnění v digitálně orientované společnosti.

Výuka kombinuje individuální, skupinové i projektové formy práce. Klade důraz na praktické dovednosti a využití digitálních nástrojů při řešení reálných problémů.

5.13.4. Obsah učiva a očekávané výstupy podle tematických celků

1. Digitální technologie

Žák:

- ovládá, propojuje a aplikuje dostupné prostředky ICT
- využívá teoretické i praktické poznatky o funkcích jednotlivých složek hardwaru a softwaru k tvůrčímu
- a efektivnímu řešení úloh
- organizuje účelně data a chrání je proti poškození či zneužití
- orientuje se v možnostech uplatnění ICT v různých oblastech společenského poznání a praxe

Učivo:

- informatika – vymezení teoretické a aplikované informatiky
- hardware – funkce prostředků ICT, jejich částí a periférií, technologické inovace, digitalizace a reprezentace dat
- software – funkce operačních systémů a programových aplikací, uživatelské prostředí

- informační sítě – typologie sítí, internet, síťové služby a protokoly, přenos dat
- digitální svět – digitální technologie a možnosti jejich využití v praxi
- údržba a ochrana dat – správa souborů a složek, komprese, antivirová ochrana, firewall, zálohování dat
- ergonomie, hygiena a bezpečnost práce s ICT – ochrana zdraví, možnosti využití prostředků ICT handicapovanými osobami

2. Zdroje a vyhledávání informací, komunikace

Žák:

- využívá dostupné služby informačních sítí k vyhledávání informací, ke komunikaci, k vlastnímu
- vzdělávání a týmové spolupráci
- využívá nabídku informačních a vzdělávacích portálů, encyklopedií, knihoven, databází
- a výukových programů
- posuzuje tvůrčím způsobem aktuálnost, relevanci a věrohodnost informačních zdrojů a informací
- využívá informační a komunikační služby v souladu s etickými, bezpečnostními
- a legislativními požadavky

Učivo:

- internet – globální charakter internetu, multikulturní a jazykové aspekty, služby na internetu
- informace – data a informace, relevance, věrohodnost informace, odborná terminologie, informační zdroje, informační procesy, informační systémy
- sdílení odborných informací – diskusní skupiny, elektronické konference, e-learning
- informační etika, legislativa – ochrana autorských práv a osobních údajů

3. Zpracování a prezentace informací

Žák:

- zpracovává a prezentuje výsledky své práce s využitím pokročilých funkcí aplikačního softwaru, multimediálních technologií a internetu
- aplikuje algoritmický přístup k řešení problémů

Učivo:

- publikování – formy dokumentů a jejich struktura, zásady grafické a typografické úpravy dokumentu, estetické zásady publikování

- aplikační software pro práci s informacemi – textové editory, tabulkové kalkulátory, grafické editory, databáze, prezentační software, multimedia, modelování a simulace, export a import dat
- algoritmizace úloh – algoritmus, zápis algoritmu, úvod do programování

5.13.5. Mezipředmětové vztahy

- Matematika a její aplikace (logika, algoritmizace)
- Český jazyk (tvorba a úprava textu, formální úprava)
- Občanská nauka a průřezová témata (etika a právo v digitálním prostředí)
- Cizí jazyky (práce s online nástroji, jazykové verze software)

5.13.6. Hodnocení žáka

- Praktické úkoly, projekty a testy
- Schopnost řešit problémové úlohy s využitím digitálních nástrojů
- Dodržování zásad bezpečné a etické práce s ICT
- Aktivní přístup při spolupráci a sdílení obsahu
- Sebehodnocení v rámci digitálního portfolia, pravidelná reflexe pokroku
- Důraz na formativní hodnocení při týmové i individuální práci

5.14. Výtvarná výchova

5.14.1. Zařazení do vzdělávací oblasti

Předmět je zařazen do vzdělávací oblasti Umění a kultura, vzdělávací obor Výtvarná výchova.

5.14.2. Počet vyučovacích hodin

2 hodiny týdně v 1. a 2. ročníku

Celkem 4 hodiny

Poznámka:

V oblasti Umění a kultura si žák volí mezi předmětem Výtvarná výchova a Hudební výchova. Volba se vztahuje na celé období dvou let (1.–2. ročník) a nelze ji měnit v průběhu studia.

5.14.3. Stručná charakteristika předmětu

Výtvarná výchova rozvíjí vizuální gramotnost žáků, jejich schopnost vnímat, tvořit a interpretovat výtvarné projevy v historických, kulturních i osobních souvislostech. Klade důraz na vlastní výtvarné vyjádření a kultivaci estetického cítění.

Žáci se seznámí s různými výtvarnými technikami, se základy výtvarného jazyka a s klíčovými etapami dějin výtvarného umění. Výuka podporuje tvořivost, samostatnost a reflexi vizuální kultury dnešního světa.

5.14.4. Obsah učiva a očekávané výstupy podle tematických celků

1. Obrazové znakové systémy

Žák:

- porovnává různé znakové systémy, např. mluveného i psaného jazyka, hudby, dramatického umění
- rozpoznává specifičnosti různých vizuálně obrazných znakových systémů a zároveň vědomě uplatňuje jejich prostředky k vytváření obsahu při vlastní tvorbě a interpretaci
- v konkrétních příkladech vizuálně obrazných vyjádření vlastní i umělecké tvorby identifikuje pro ně charakteristické prostředky
- objasní roli autora, příjemce a interpreta při utváření obsahu a komunikačního účinku vizuálně obrazného vyjádření
- na příkladech vizuálně obrazných vyjádření uvede, rozliší a porovná osobní a společenské zdroje tvorby, identifikuje je při vlastní tvorbě
- na příkladech uvede vliv společenských kontextů a jejich proměn na interpretaci obsahu vizuálně obrazného vyjádření a jeho účinku v procesu komunikace
- pojmenuje účinky vizuálně obrazných vyjádření na smyslové vnímání, vědomě s nimi pracuje při vlastní tvorbě za účelem rozšíření citlivosti svého smyslového vnímání

- při vlastní tvorbě uplatňuje osobní prožitky, zkušenosti a znalosti, rozpozná jejich vliv a individuální přínos pro tvorbu, interpretaci a přijetí vizuálně obrazných vyjádření
- na příkladech objasní vliv procesu komunikace na přijetí a interpretaci vizuálně obrazných vyjádření; aktivně vstupuje do procesu komunikace a respektuje jeho pluralitu

Učivo:

- vizuálně obrazné znakové systémy z hlediska poznání a komunikace
- interakce s vizuálně obrazným vyjádřením v roli autora, příjemce, interpreta
- uplatnění vizuálně obrazného vyjádření v úrovni smyslové, subjektivní a komunikační

2. Znakové systémy výtvarného umění

Žák:

- nalézá, vybírá a uplatňuje odpovídající prostředky pro uskutečňování svých projektů
- využívá znalosti aktuálních způsobů vyjadřování a technických možností zvoleného média pro vyjádření své představy
- charakterizuje obsahové souvislosti vlastních vizuálně obrazných vyjádření a konkrétních uměleckých děl a porovnává výběr a způsob užití prostředků
- své aktivní kontakty a získané poznatky z výtvarného umění uvádí do vztahů jak s aktuálními i historickými uměleckými výtvarnými projevy, tak s ostatními vizuálně obraznými vyjádřeními, uplatňovanými v běžné komunikaci
- na konkrétních příkladech vysvětlí, jak umělecká vizuálně obrazná vyjádření působí v rovině smyslové, subjektivní i sociální a jaký vliv má toto působení na utváření postojů a hodnot
- vytváří si přehled uměleckých vizuálně obrazných vyjádření podle samostatně zvolených kritérií
- rozlišuje umělecké slohy a umělecké směry (s důrazem na umění od konce 19. století do současnosti), z hlediska podstatných proměn vidění a stavby uměleckých děl a dalších vizuálně obrazných vyjádření
- na příkladech uvádí příčiny vzniku a proměn uměleckých směrů a objasní širší společenské a filozofické okolnosti vzniku uměleckých děl
- na konkrétních příkladech vizuálně obrazných vyjádření objasní, zda a jak se umělecké vyjadřovací prostředky výtvarného umění od konce 19. století do současnosti promítají do aktuální obrazové komunikace
- samostatně experimentuje s různými vizuálně obraznými prostředky, při vlastní tvorbě uplatňuje také umělecké vyjadřovací prostředky současného výtvarného umění

Učivo:

- výtvarné umění jako experimentální praxe z hlediska inovace prostředků, obsahu a účinku
- světonázorové, náboženské, filozofické a vědeckotechnické zázemí historických slohů evropského kulturního okruhu
- vývoj uměleckých vyjadřovacích prostředků podstatných pro porozumění aktuální obrazové komunikaci
 - chápání vztahů předmětů a tvarů v prostoru (Cézanne), celistvost a rozklad tvaru (analytický kubismus), povrch a konstrukce (syntetický kubismus, konstruktivismus, geometrická abstrakce), vytváření iluze prostoru, objemu a pohybu (antická mimezis, fotografie, film)
 - proměnlivost obrazu v čase (futurismus, nová média), proměnlivost tvaru (animovaný film, nová média), pohyblivé stanoviště diváka a změny úhlu vidění (umění akce, nová média), časoprostorové chápání a proměna kvalit (kubismus, nová média), princip náhody (dadaismus)
 - relativita barevného vidění (pointilismus, impresionismus, postimpresionismus, Cézanne), taktilní a haptické kvality díla (informel), zapojení těla, jeho pohybu a gest do procesu tvorby (akční tvorba, bodyart)
 - osvobození obrazu od zavedeného zobrazování viditelného (Kandinskij, Kupka), figurace a nefigurace (neoklasicismus, lyrická abstrakce), vztah slova a obrazu (lettrismus), vznik a uplatnění symbolu (symbolismus, surrealismus, pop-art, konceptuální umění)
 - tvůrčí potenciál podvědomí (surrealismus), sebeuvědomování diváka (akční tvorba, osobní mytologie), účast v sociálním prostoru (performance), minority (postmodernismus), stopy člověka v krajině (land-art)
 - vztahy s neevropskými kulturami (Gauguin, Picasso, minimal-art), zrušení hranice umění a neumění (Duchamp), neumělecké a neškolené vizuální vyjadřování (insitní umění)
 - požadavek a meze obecné srozumitelnosti, vliv reklamy, masovost a autenticita projevu (pop-art, televize, nová média – akční umění, postmodernismus), citace a metaznak (postmodernismus), moduly a jejich spojování, rekombinace, struktury (umění nových médií)

3. Umělecká tvorba a komunikace

Žák:

- vědomě uplatňuje tvořivost při vlastních aktivitách a chápe ji jako základní faktor rozvoje své osobnosti; dokáže objasnit její význam v procesu umělecké tvorby i v životě
- vysvětlí umělecký znakový systém jako systém vnitřně diferencovaný a dokáže v něm rozpoznat a nalézt umělecké znaky od objevných až po konvenční

- na příkladech vysvětlí umělecký výraz jako neukončený a nedefinitivní ve svém významu; uvědomuje si vztah mezi subjektivním obsahem znaku a významem získaným v komunikaci
- uvědomuje si význam osobně založených podnětů na vznik estetického prožitku; snaží se odhalit vlastní zkušenosti i zkušenosti s uměním, které s jeho vznikem souvisejí
- vysvětlí, jaké předpoklady jsou zapotřebí k recepci uměleckého díla a zejména k porozumění uměleckým dílům současnosti
- objasní podstatné rysy magického, mytického, univerzalistického, modernistického přístupu k uměleckému procesu, dokáže je rozpoznat v současném umění a na příkladech vysvětlí posun v jejich obsahu
- objasní podstatné rysy aktuálního (pluralitního, postmodernistického) přístupu k uměleckému procesu a na základě toho vysvětlí proces vzniku „obecného vkusu“ a „estetických norem“
- dokáže vystihnout nejpodstatnější rysy dnešních proměn a na příkladech uvést jejich vliv na proměnu komunikace v uměleckém procesu

Učivo:

- umělecký proces a jeho vývoj – vliv uměleckého procesu na způsob chápání reality; dynamika chápání uměleckého procesu – její osobnostní a sociální rozměr; znaková podmíněnost chápání světa – znakové systémy jednotlivých druhů umění; historické proměny pojetí uměleckého procesu (magický, mytický, univerzalistický, modernistický a postmodernistický, pluralitní model umění); prezentace uměleckého díla
- role subjektu v uměleckém procesu – smyslové vnímání a jeho rozvoj; předpoklady tvorby, interpretace a recepce uměleckého díla; mimovědomá a uvědomělá recepce uměleckého díla; tvořivá osobnost v roli tvůrce, interpreta a recipienta
- úloha komunikace v uměleckém procesu – postavení umění ve společnosti, jeho historické proměny; umělecká a mimoumělecká znakovost; umění jako proces tvorby nových, sociálně dosud nezakotvených znaků; role umělce v societě; publikum a jeho účast v uměleckém procesu; sociální a technologické proměny dneška (nové technologie, nové umělecké disciplíny a jejich obsahy) a jejich vliv na úlohu komunikace v uměleckém procesu; subjektivní chápání uměleckých hodnot ve vztahu k hodnotám považovaným za společensky uznávané

5.14.5. Mezipředmětové vztahy

- Dějepis (kulturní vývoj, umělecké slohy)
- Český jazyk a literatura (interpretace děl, symbolika)
- Občanská nauka a průřezová témata (umění a společnost, veřejný prostor)
- Informatika (digitální tvorba, práce s vizuály)

5.14.6. Hodnocení žáka

- Aktivní účast na výuce a tvůrčím procesu
- Samostatné i skupinové výtvarné práce
- Schopnost vyjádřit se výtvarně i slovně k danému tématu
- Reflexe vlastní tvorby a schopnost interpretace umění

5.15. Hudební výchova

5.15.1. Zařazení do vzdělávací oblasti

Předmět je zařazen do vzdělávací oblasti Umění a kultura, vzdělávací obor Hudební výchova

5.15.2. Počet vyučovacích hodin

2 hodiny týdně v 1. a 2. ročníku

Celkem 4 hodiny

Poznámka:

V oblasti Umění a kultura si žák volí mezi předmětem Hudební výchova a Výtvarná výchova. Volba se vztahuje na celé období dvou let (1.–2. ročník) a nelze ji měnit v průběhu studia.

5.15.3. Stručná charakteristika předmětu

Hudební výchova rozvíjí hudební cítění, estetické vnímání a tvořivost žáků. Posiluje vztah k hudbě jako významné součásti národní i světové kultury. Výuka zahrnuje aktivní hudební činnosti – poslech, zpěv, hru na jednoduché hudební nástroje – a seznamuje s hudebními styly, historickými osobnostmi i funkcí hudby v každodenním životě a ve společnosti.

Důraz je kladen také na hudbu jako nástroj sociální interakce a kulturní identity.

5.15.4. Obsah učiva a očekávané výstupy podle tematických celků

1. Produkce

Žák:

- využívá svůj individuální pěvecký potenciál při zpěvu, při mluvním projevu vede svůj hlas zněle a přirozeně, správně artikuluje, logicky člení větu (obsah sdělení), uplatňuje zásady hlasové hygieny v běžném životě
- využívá jednoduché a podle vybavení školy i složitější hudební nástroje (keyboardy, keyboardy ve spojení s počítačem) při individuálních či společných hudebních aktivitách a přiměřeně svým hudebním schopnostem a dovednostem používá hudební nástroje jako prostředek sdělování hudebních i nehudebních myšlenek a představ
- reaguje na hudbu pohybem, ztvárňuje ji úměrně svým hudebním schopnostem a pohybovým dispozicím; pohyb ve spojení s hudbou využívá k vyjádření vlastních představ a pocitů
- orientuje se v zápise jednoduchých, případně i složitějších vokálních, instrumentálních i vokálně-instrumentálních písní a skladeb; na základě svých individuálních hudebních schopností tyto skladby realizuje

Učivo:

- vokální činnosti – kultivace pěveckého a hlasového projevu, intonační a rytmický výcvik, sólový a sborový zpěv, orientace v notovém (grafickém) zápisu vokálních kompozic, improvizace jednoduché vokální kompozice (předvětí a závětí, perioda)
- instrumentální činnosti – hra a tvorba instrumentálních doprovodů (rytmicko-melodické doprovody, jednoduchá aranžmá), hra a tvorba jednoduchých instrumentálních kompozic (hudební věta, malá písňová forma, rondo), orientace v notovém a grafickém zápise instrumentálních kompozic, moderní hudební nástroje a počítač
- hudebně pohybové činnosti – pohyb hudby a gesto, pohybové etudy, tanec jako způsob komunikace

2. Recepce a reflexe

Žák:

- vyděluje podstatné hudební znaky z proudu znějící hudby, rozpoznává hudebně výrazové prostředky užitě ve skladbě, uvědomuje si hudební formu díla a k dílu přistupuje jako k logicky utvářenému celku
- popíše a na vybraných hudebních dílech (částech hudebního díla) ukáže důležité znaky tvorby a interpretace, vysvětlí, v čem tkví originální a nezaměnitelný přínos skladatele a interpreta, možná poselství sdělovaná prostřednictvím hudby na základě svých schopností, znalostí i získaných zkušeností dešifruje a interpretuje
- interpretuje hudbu na základě vědomostí a individuálních hudebních schopností; vytváří vlastní soudy a preference, které dokáže v diskusi obhájit
- orientuje se ve vývoji hudebního umění; uvědomuje si rozdílnost hudebního myšlení v jednotlivých etapách, rozlišuje hudební slohy podle charakteristických hudebních znaků, na základě historických, společenských a kulturních kontextů popíše podmínky a okolnosti vzniku hudebního díla
- odliší hudbu podle jejího stylového zařazení, významu a funkce, rozpozná vhodnost či nevhodnost využití určité hudby v konkrétních situacích
- uvědomuje si roli hudebního průmyslu v současném světě; popíše možnosti využití hudby v „mimohudební“ oblasti a je schopen poukázat na příklady jejího zneužívání
- uvědomuje si rozdílnost přístupů jednotlivých lidí k hudbě a hudební tvorbě, vnímá hudbu jako způsob prezentace vlastních idejí a názorů i idejí, pocitů a názorů ostatních lidí a na základě toho je schopen se s hudbou ztotožnit, či ji odmítnout
- upozorní na ty znaky hudební tvorby, které s sebou nesou netoleranci, rasismus a xenofobii, a dokáže se od takové hudby distancovat

Učivo:

- hudba jako organizovaný zvuk – hudební dílo – hudební objekt, hudebně výrazové prostředky, hudební forma, hudební znak, formální struktura a sémantika skladby

- hudební nástroje, nové technologie v hudbě, záznam hudby, přímá a nepřímá komunikace hudby
- hudební styly a žánry, funkce hudby – hudba a její využití v běžném životě, hudba jako kulturní statek a jako zboží, estetická a umělecká hodnota hudebního díla, hudební průmysl, hudba na objednávku a možnosti jejího zneužití
- vznik a vývoj hudby – hudba vokální a instrumentální, periodizace hudebního vývoje (hledisko obecně historické, kulturně historické, hudebně imanentní), charakteristické hudební znaky jednotlivých slohů, průniky, syntézy, hledání nových cest
- hudební skladatel a interpret, interpretace v hudbě, umělecký provoz
- hudba jako způsob identifikace, sebe prezentace a druh generační výpovědi
- interpretace hudebního díla – popis hudebního díla v rovině významu, výrazu a výstavby, zařazení díla do historického a sociálního kontextu, hudební dílo jako možné poselství, vlastní hodnocení

3. Umělecká tvorba a komunikace

Žák:

- vědomě uplatňuje tvořivost při vlastních aktivitách a chápe ji jako základní faktor rozvoje své osobnosti; dokáže objasnit její význam v procesu umělecké tvorby i v životě
- vysvětlí umělecký znakový systém jako systém vnitřně diferencovaný a dokáže v něm rozpoznat a nalézt umělecké znaky od objevných až po konvenční
- na příkladech vysvětlí umělecký výraz jako neukončený a nedefinitivní ve svém významu; uvědomuje si vztah mezi subjektivním obsahem znaku a významem získaným v komunikaci
- uvědomuje si význam osobně založených podnětů na vznik estetického prožitku; snaží se odhalit vlastní zkušenosti i zkušenosti s uměním, které s jeho vznikem souvisejí
- vysvětlí, jaké předpoklady jsou zapotřebí k recepci uměleckého díla a zejména k porozumění uměleckým dílům současnosti
- objasní podstatné rysy magického, mytického, univerzalistického, modernistického přístupu k uměleckému procesu, dokáže je rozpoznat v současném umění a na příkladech vysvětlí posun v jejich obsahu
- objasní podstatné rysy aktuálního (pluralitního, postmodernistického) přístupu k uměleckému procesu a na základě toho vysvětlí proces vzniku „obecného vkusu“ a „estetických norem“
- dokáže vystihnout nejpodstatnější rysy dnešních proměn a na příkladech uvést jejich vliv na proměnu komunikace v uměleckém procesu

Učivo:

- umělecký proces a jeho vývoj – vliv uměleckého procesu na způsob chápání reality; dynamika chápání uměleckého procesu – její osobnostní a sociální rozměr; znaková

podmíněnost chápání světa – znakové systémy jednotlivých druhů umění; historické proměny pojetí uměleckého procesu (magický, mytický, univerzalistický, modernistický a postmodernistický, pluralitní model umění); prezentace uměleckého díla

- role subjektu v uměleckém procesu – smyslové vnímání a jeho rozvoj; předpoklady tvorby, interpretace a recepce uměleckého díla; mimovědomá a uvědomělá recepce uměleckého díla; tvořivá osobnost v roli tvůrce, interpreta a recipienta
- úloha komunikace v uměleckém procesu – postavení umění ve společnosti, jeho historické proměny; umělecká a mimoumělecká znakovost; umění jako proces tvorby nových, sociálně dosud nezakotvených znaků; role umělce v societě; publikum a jeho účast v uměleckém procesu; sociální a technologické proměny dneška (nové technologie, nové umělecké disciplíny a jejich obsahy) a jejich vliv na úlohu komunikace v uměleckém procesu; subjektivní chápání uměleckých hodnot ve vztahu k hodnotám považovaným za společensky uznávané

5.15.5. Mezipředmětové vztahy

- Český jazyk a literatura (práce s písňovými texty, poezie)
- Dějepis (hudební styl v historickém kontextu)
- Občanská nauka a průřezová témata (kulturní identita, hodnoty)
- Cizí jazyky (zpěv v originálních textech)

5.15.6. Hodnocení žáka

- Aktivní účast na výuce, ochota spolupracovat
- Zpěv a hra na nástroje (individuálně i ve skupině)
- Porozumění poslechu hudby a schopnost interpretace
- Základní orientace v hudební teorii a termínech

5.16. Právo

5.16.1. Zařazení do vzdělávací oblasti

Předmět je zařazen z disponibilních hodin a tematicky je zařazen do vzdělávacího obsahu oboru Občanský a společenskovědní základ, který rozšiřuje.

5.16.2. Počet vyučovacích hodin

3 hodiny týdně ve všech ročnících (1.–4. ročník)

5.16.3. Stručná charakteristika předmětu

Předmět Právo vede žáky k rozvoji právního vědomí, orientaci v právním systému ČR a aplikaci práva na běžné i specifické situace, zejména v kontextu bezpečnostně právní činnosti. Výuka je propojena s dalšími oblastmi jako občanská nauka, psychologie, informatika či bezpečnostní příprava. Vedle poznatkové složky se zaměřuje také na formování postojů, hodnot a občanské odpovědnosti.

Výchovné a vzdělávací cíle

- rozvoj právního vědomí a orientace v právním systému ČR,
- porozumění základním právním pojmům a vztahům,
- schopnost využívat právní vědomosti při řešení konkrétních situací,
- respekt k právům a svobodám, odolnost vůči manipulaci, zodpovědnost.

5.16.4. Obsah učiva a očekávané výstupy podle tematických celků

1. Právo a stát

Žák:

- vysvětlí základní pojmy, funkce a systém práva,
- rozliší právní normy, jejich platnost a účinnost,
- definuje stát, znaky státu, dělbu moci, fungování veřejné správy.

Učivo:

- vznik, pojem, podstata a prameny práva
- právní norma, právní vědomí, výklad práva
- stát, veřejná správa, právní kultura

2. Ústavní právo

Žák:

- charakterizuje strukturu Ústavy ČR a Listiny základních práv a svobod,
- aplikuje poznatky v kontextu ochrany lidských práv.

Učivo:

- ústavní pořádek, legislativní proces
- lidská práva a svobody, jejich ochrana

3. Občanské a rodinné právo

Žák:

- popíše občanskoprávní vztahy a vybrané smluvní typy,
- objasní odpovědnost za škodu a dědická práva,
- zpracuje vybrané právní dokumenty.

Učivo:

- závazkové, věcné a dědické právo
- rodinné vztahy, manželství, rodičovství
- odpovědnost a bezdůvodné obohacení

4. Občan a právo

Žák:

- objasní, v čem spočívá odlišnost mezi morálními a právními normami, odůvodní účel sankcí při porušení právní normy
- uvede, které státní orgány vydávají právní předpisy i jak a kde je uveřejňují
- rozlišuje fyzickou a právnickou osobu, uvede jejich příklady
- vymezí podmínky vzniku a zániku důležitých právních vztahů (vlastnictví, pracovní poměr, manželství) i práva a povinnosti účastníků těchto právních vztahů
- na příkladu ukáže možné důsledky neznalosti smlouvy, včetně jejích všeobecných podmínek
- rozeznává, jaké případy se řeší v občanském soudním řízení a jaké v trestním řízení
- rozlišuje trestný čin a přestupek, vymezí podmínky trestní postizitelnosti občanů a uvede příklady postihů trestné činnosti
- rozlišuje náplň činnosti základních orgánů právní ochrany, uvede příklady právních problémů, s nimiž se na ně mohou občané obracet
- ve svém jednání respektuje platné právní normy

Učivo:

- právo a spravedlnost – smysl a účel práva, morálka a právo
- právo v každodenním životě – právní subjektivita, způsobilost k právním úkonům; právní řád ČR – jeho uspořádání; systém právních odvětví, druhy právních norem; smlouvy, jejich význam a obsah, všeobecné podmínky smluv
- orgány právní ochrany – funkce a úkoly, právnické profese; účel a průběh občanského soudního řízení; orgány činné v trestním řízení, jejich úkoly; systém právního poradenství, činnost a úkoly občanských poraden

5. Obchodní korporace a živnostenské právo

Žák:

- rozezná formy podnikání, obchodní společnosti a typy živností.

Učivo:

- podnikání, obchodní rejstřík
- obchodní společnosti, družstva
- druhy a podmínky provozování živností

6. Pracovní právo a služební poměr

Žák:

- popíše účastníky a průběh pracovního a služebního poměru,
- zpracuje základní dokumentaci (pracovní smlouva apod.).

Učivo:

- vznik, změna, skončení pracovního/služebního poměru
- kázeň, pracovní doba, mzda, BOZP

7. Správní řízení

Žák:

- charakterizuje průběh správního řízení a účastníky,
- vymezí rozhodnutí a opravné prostředky.

Učivo:

- zásady správního řízení, orgány, rozhodování

8. Přestupkové právo

Žák:

- vysvětlí přestupek a postup při jeho řešení,
- zpracuje oznámení o přestupku.

Učivo:

- druhy přestupků, řízení o přestupcích, pokuty

9. Trestní právo hmotné

Žák:

- definuje trestný čin, rozliší skutkové podstaty,
- provede základní právní kvalifikaci.

Učivo:

- trestné činy, okolnosti, stadia, tresty, odpovědnost mládeže

10. Trestní právo procesní

Žák:

- popíše stadia a zásady trestního řízení,
- rozliší subjekty a popíše důkazní proces.

Učivo:

- přípravné řízení, dokazování, řízení před soudem

11. Soudy, státní zastupitelství a právní profese

Žák:

- vysvětlí úlohu soudů, státních zástupců, advokátů, notářů a PMS.

Učivo:

- organizace a činnost právních institucí

5.16.5. Mezipředmětové vztahy

- Občanský a společenskovední základ
- Psychologie
- Informatika (práce s legislativními databázemi, texty)
- Český jazyk (slohové útvary, jazyk právní komunikace)

5.16.6. Hodnocení žáka

- ústní a písemné zkoušení, právní rozbor, testy, případové studie,
- schopnost aplikace práva a právního myšlení v modelových situacích.

5.17. Kriminalistika a bezpečnostní příprava

5.17.1. Zařazení do vzdělávací oblasti

Předmět vychází z tematických okruhů vzdělávací oblasti Člověk a společnost a Člověk a zdraví. Je zařazen z disponibilních hodin.

5.17.2. Počet vyučovacích hodin

3 hodiny týdně ve všech ročnících (1.–4. ročník)

5.17.3. Stručná charakteristika předmětu

Předmět propojuje teoretické a praktické poznatky z oblastí kriminologie, kriminalistiky a bezpečnostní přípravy. Cílem je, aby žáci porozuměli kriminalitě jako společenskému jevu, osvojili si metody prevence a odhalování trestné činnosti, naučili se základní techniky zajištění důkazů a současně získali přehled o fungování bezpečnostních složek ČR.

Předmět zahrnuje znalosti právních norem, policejní etiky, organizace bezpečnostních sborů a metod práce kriminalisty. Výuka podporuje zodpovědnost, právní vědomí, schopnost empatie, prevenci předsudků a profesionalitu v jednání.

5.17.4. Výchovné a vzdělávací cíle

Žák:

- chápe kriminalitu jako negativní jev a zná její příčiny a důsledky,
- orientuje se v činnosti Policie ČR a dalších bezpečnostních sborů,
- ovládá základy kriminalistických metod, stop a dokumentace,
- zná postupy správního řízení a zákroky při mimořádných událostech,
- dodržuje etické a právní normy, rozvíjí odolnost vůči manipulaci a korupci,
- rozlišuje jednotlivé druhy kriminality a navrhuje preventivní opatření.

5.17.5. Tematické celky (učivo a očekávané výstupy)

1. Kriminologie

Žák:

- charakterizuje předmět, úkoly a systém kriminologie,
- vysvětlí základní pojmy a metody,
- objasní vztah mezi pachatelem a obětí trestného činu,
- rozčlení prevenci a trestní represí,
- popíše strukturu a dynamiku kriminality,
- rozlišuje jednotlivé druhy kriminality a recidivu.

Učivo:

- Obecná kriminologie: pojmy, výzkum, fenomenologie a etiologie kriminality

- Osobnost pachatele, viktimologie, penologie
- Kontrola a prevence kriminality, prognózování
- Druhy kriminality (násilná, majetková, počítačová aj.)

2. Kriminalistika

Žák:

- objasní pojem, předmět, systém a metody kriminalistiky,
- aplikuje nauku o stopách v praktických činnostech,
- vyhledá a zajistí vybrané stopy a materiály,
- popíše vyšetřovací situaci a dokumentuje místo činu,
- klasifikuje kriminalistické metody, taktiku a identifikační techniky.

Učivo:

- Kriminalistická technika, identifikace, stopy
- Dokumentace, kriminalistická fotografie
- Kriminalistické učení o trestném činu, taktika
- Metodiky vyšetřování, informační systémy

3. Bezpečnostní sbory a jejich činnost

Žák:

- popíše úkoly, organizaci a oprávnění Policie ČR, vězeňské služby a obecní policie,
- rozliší jejich působnost, pravomoci a etické principy,
- vysvětlí spolupráci s veřejnou správou a soukromými bezpečnostními službami.

Učivo:

- Právní úprava Policie ČR, obecní policie a vězeňské služby
- Etika policejní práce
- Donucovací prostředky, policejní cely
- Součinnost s veřejnou správou a dalšími subjekty

4. Ochrana obyvatelstva a mimořádné události

Žák:

- klasifikuje mimořádné události,
- vysvětlí zásady chování obyvatelstva,
- poskytne základní první pomoc a orientuje se v systému krizového řízení.

Učivo:

- Živelní pohromy, radiační havárie, úniky nebezpečných látek
- První pomoc – metodika START

- Role IZS, krizová připravenost

5. Dopravní bezpečnost

Žák:

- vysvětlí oprávnění bezpečnostních složek v silničním provozu,
- objasní pravidla, sankce, evidenci a přestupky,
- analyzuje dopravní nehody a bezpečnostní opatření.

Učivo:

- Pravidla silničního provozu, prevence
- Dopravní přestupky, správní řízení
- Řidičská oprávnění, technické podmínky provozu

6. Cizinecká policie a migrace

Žák:

- vysvětlí systém pobytu cizinců a vízová pravidla,
- charakterizuje instituty azylu a dočasné ochrany,
- orientuje se v evropském a mezinárodním právu.

Učivo:

- Pobyt cizinců, víza, cestovní doklady
- Azyl, Schengenské acquis, právo EU
- Europol a policejní spolupráce
- Terorismus jako bezpečnostní hrozba

7. Střelecká příprava

Žák:

- rozpozná zbraně a jejich části,
- vysvětlí právní rámec držení a nošení zbraní,
- manipuluje se zbraní podle bezpečnostních zásad,
- udržuje a čistí zbraně, zvládne nácvik střelby.

Učivo:

- Historie zbraní, konstrukce, náboje
- Právní úprava zbraní a střeliva
- Bezpečnostní pravidla a střelecký výcvik
- Praktická manipulace, čištění, školní střelba

8. Penologie

Žák:

- je připraven charakterizovat penologii jako vědu a její historický vývoj;
- objasní filosofii a cíle trestu odnětí svobody;
- vymezí vztah penologie k ostatním vědním disciplínám a trestněprávním vědám;
- objasní mezinárodní trendy vývoje vězeňství;
- charakterizuje standardní minimální pravidla OSN, Evropská vězeňská pravidla, roli Rady Evropy a jejich přínos pro vězeňství;
- specifikuje vývojové trendy ve vězeňství od roku 1945 do současnosti;
- je odborně vybaven pro rozbor penologické charakteristiky trestu;
- vysvětlí funkce trestu a výchovně-vzdělávací aspekty trestu a trestání;
- prokáže znalost využití psychologicko-pedagogických aspektů trestu a trestání;
- kvalifikovaně rozboruje koncepci trestu a trestání v ČR a v Evropě;
- je odborně připraven rozborovat metody zacházení s mladistvými vězni;
- chápe a umí využít v praxi systém zacházení s osobami ve VTOS;
- vysvětlí význam resocializace, reedukace a nápravy vězňů;
- vysvětlí význam terapeutických, extramurálních a duchovních programů;
- objasní podstatu práce ve vězení včetně výchovného a resocializačního významu;
- má odbornou připravenost v hodnocení účinnosti trestu a míry sociální adaptace na společenskou realitu;
- je orientován v právních normách upravujících výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody;
- chápe zásady činnosti Vězeňské služby a justiční stráže.

Učivo:

- Základy penologie: penologie (vymezení pojmu), vznik trestu, funkce trestu, morální funkce trestu, současné nazírání na funkci trestu, vyloučení – náprava – prevence.
- Mezinárodní rámec: standardní minimální pravidla OSN, Evropská vězeňská pravidla, mezinárodní trendy vývoje vězeňství.
- Trest odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí; vývoj vězeňství (1945–1989, po roce 1989), koncepce rozvoje vězeňství v ČR.
- Teorie trestu jako penologická a trestněprávní kategorie; komplexní působení trestu na osoby ve VTOS (trest jako cíl i prostředek).
- Penologické koncepce zacházení s provinilcem; aspekty působení trestu a trestání na psychiku pachatele/obviněného/odsouzeného; osobnost trestaného, sociální profil vězně.
- Zacházení ve VTOS: systém zacházení; vzdělávací, reedukační a volnočasové programy; práce ve vězení; účinnost trestu (vězení jako „škola zločinu“).
- Specifika výkonu trestu: koedukovaný výkon trestu; výkon trestu u mladistvých; výkon jiných druhů trestů.

- Personál a právo: úkoly a cíle vězeňského personálu v režimu zacházení; právní rámec – zákon č. 293/1993 Sb., zákon č. 169/1999 Sb., zákon č. 555/1992 Sb.

5.17.6. Mezipředmětové vztahy

- Právo (trestní právo, správní řízení)
- Psychologie (chování pachatelů a obětí)
- Tělesná výchova / Sebeobrana (reakce na krizové situace)
- Informatika (práce s databázemi, foto a dokumentace)

5.17.7. Zásady hodnocení žáků

- průběžné hodnocení (testy, ústní zkoušení, praktické úkoly)
- právní rozbor, zajištění modelových stop, simulace činností
- samostatná a týmová práce, odborné prezentace

5.18. Psychologie a její aplikace

5.18.1. Zařazení do vzdělávací oblasti

Předmět je realizován z disponibilní dotace a vychází z oboru Občanský a společenskovední základ ve vzdělávací oblasti Člověk a společnost.

5.18.2. Počet vyučovacích hodin

2 hodiny týdně ve 3. a 4. ročníku

Celkem 4 hodiny

5.18.3. Stručná charakteristika předmětu

Předmět přináší základní poznatky z oblasti obecné, vývojové, osobnostní, sociální, forenzní a penitenciární psychologie a umožňuje jejich aplikaci v kontextu bezpečnostně právní činnosti. Dále rozvíjí porozumění lidskému jednání, podporuje schopnost zvládání stresu a krizových situací, zvyšuje empatii a posiluje profesionální etiku v jednání s lidmi.

Součástí výuky je i psychologie oběti, pedagogicko-psychologická komunikace a mediální obraz bezpečnostních složek.

5.18.4. Tematické celky, výsledky vzdělávání a učivo

1. Psychologie jako věda a její aplikace

Žák:

- vymezí předmět studia psychologie, policejní, kriminální a forenzní psychologie,
- objasní psychické jevy a jejich vliv na prožívání, chování a jednání,
- vysvětlí biologické a sociální determinanty lidské psychiky,
- charakterizuje vývojové fáze lidského života a individuální odlišnosti osobnosti,
- zpracuje základní charakteristiku osobnosti,
- navrhne způsoby zvládání náročných situací (stres, frustrace, konflikt).

Učivo:

- Obecná psychologie, osobnost a psychické procesy
- Policejní, kriminální a forenzní psychologie
- Psychické stavy a vlastnosti, duševní hygiena
- Vývojová psychologie, životní etapy
- Psychologické zvládání zátěže

2. Sociální psychologie a komunikace

Žák:

- vysvětlí proces socializace a klasifikuje sociální skupiny,

- rozeznává verbální a neverbální formy komunikace,
- eliminuje předsudky, stereotypy a hodnotící chyby,
- popíše příčiny agresivního chování a možnosti prevence,
- objasní chování davu a navrhne doporučení pro kontrolu,
- uplatňuje altruismus a asertivitu,
- analyzuje postoje veřejnosti k bezpečnostním složkám,
- interpretuje mediální obraz bezpečnostních sborů.

Učivo:

- Proces socializace a jedinec ve skupině
- Verbální a neverbální komunikace
- Předsudky, stereotypy, hodnotící zkreslení
- Konflikty a jejich řešení, asertivita
- Davové chování, manipulace, mediální obraz bezpečnostních složek

3. Pedagogika a vzdělávání dospělých

Žák:

- vysvětlí smysl pedagogického působení a jeho zásady,
- rozpozná specifika vzdělávání dospělých,
- navrhne a prakticky demonstruje vhodné didaktické metody,
- vymezí roli lektora v bezpečnostní oblasti.

Učivo:

- Pedagogika jako věda, výchova v bezpečnostní praxi
- Celoživotní vzdělávání, andragogika
- Didaktické metody, instruktáž, besedy
- Požadavky na lektora, vedení edukačního procesu

4. Profesní etika v bezpečnostní činnosti

Žák:

- odliší morální, právní a zákonné povinnosti občanů,
- popíše zásady jednání s lidmi v profesních rolích,
- vysvětlí riziko profesní deformace a její prevence,
- aplikuje etické zásady v konkrétních situacích.

Učivo:

- Etika v bezpečnostně právní činnosti
- Vztah mezi pravomocí a odpovědností
- Vztah pracovníka k moci, občanovi, sobě

- Profesní deformace a prevence

5. Viktimologie – psychologie oběti

Žák:

- popíše typické reakce oběti a jejich psychické následky,
- objasní, jak přistupovat k oběti a jak s ní komunikovat,
- vysvětlí principy pomoci a podpory obětem.

Učivo:

- Viktimologie a její předmět
- Prožívání trestného činu z pohledu oběti
- Jednání s obětí a poskytování pomoci

6. Forezní a penitenciární psychologie

Žák:

- objasní využití forezní a postpenitenciární psychologie,
- vysvětlí specifika výslechu a výpovědi,
- aplikuje zásady práce s vězněnými a jejich resocializace.

Učivo:

- Forezní psychologie – předmět, výslech, výpověď
- Penitenciární psychologie – výkon trestu
- Postpenitenciární péče, návrat do společnosti

5.18.5. Mezipředmětové vztahy

- Právo (trestní právo, ochrana obětí)
- Kriminalistika a bezpečnostní příprava
- Občanská nauka a průřezová témata
- Informatika (práce s dokumentací, prezentace)

5.18.6. Hodnocení žáka

- Ústní a písemné ověřování znalostí, testy, případové rozbor
- Samostatná práce (charakteristiky osobnosti, etické dilema)
- Praktické modelové situace, pozorování komunikace, sebereflexe

5.19. Sebeobrana

- Zařazení do vzdělávací oblasti

Předmět je zařazen z disponibilních hodin. Navazuje na vzdělávací oblast Člověk a zdraví a rozvíjí dovednosti v oblasti osobní bezpečnosti.

- Počet vyučovacích hodin

2 hodiny týdně ve všech ročnících (1.–4. ročník)

Celkem 8 hodin

- Stručná charakteristika předmětu

Předmět Sebeobrana rozvíjí u žáků pohotovostní reakce na napadení a vybavuje je praktickými dovednostmi potřebnými k ochraně života a zdraví. Výuka integruje poznatky z oblasti tělesné kultury, úpolových sportů a právních souvislostí použití donucovacích prostředků.

Cílem je zvládnutí technik beze zbraně i se zbraní, schopnost efektivně reagovat na stresové situace a respektování právních a etických limitů sebeobrany.

- Tematické celky, výsledky vzdělávání a učivo

1. Teoretický úvod do sebeobrany

Žák:

- vysvětlí podstatu sebeobrany a její význam v bezpečnostní činnosti,
- chápe interdisciplinární přesahy a právní souvislosti sebeobrany,
- aplikuje zásady prevence napadení.

Učivo:

- Podstata a smysl sebeobrany
- Interdisciplinární vztahy (právo, psychologie, zdraví)
- Obecné zásady prevence napadení
- Sebeobrana a právní rámec použití síly

2. Pohybové činnosti a fyzická příprava

Žák:

- ovládá základní zpevnění a uvolnění těla,
- vědomě pracuje s dechem, rovnováhou a těžištěm,
- přizpůsobuje svůj pohyb soupeři.

Učivo:

- Přetahy, přetlaky, úpolové odpory
- Střehové postoje a reakce v nich
- Pohyb v závislosti na pohybu soupeře

3. Judó – pádové a porazové techniky

Žák:

- zvládá bezpečné pádové techniky,
- využívá základní principy juda (síla soupeře proti němu samému),
- ovládá základní porazové techniky.

Učivo:

- Pádové techniky
- Porazové a hodové techniky
- Principy tahu a tlaku soupeře

4. Aikidó – pákové techniky a vyproštění

Žák:

- reaguje na úchopy a útoky pomocí pákových technik,
- znehybní nebo zablokuje soupeře,
- zvládá základní vyprošťovací techniky.

Učivo:

- Pákové techniky na horní končetiny
- Blokování soupeře
- Vyprošťování z úchopů

5. Karate – úderové, kopové a krycí techniky

Žák:

- využívá základní postoje a techniky karate,
- aplikuje údery, kopy a kryty v obranných situacích.

Učivo:

- Postoje a pohyb v postoji
- Přímé a obloukové údery
- Přímé a obloukové kopy
- Základní kryty

6. Obrana pomocí obušku a jiného úderného prostředku

Žák:

- ovládá základní seky, údery a kryty obuškem,
- využívá donucovací prostředky s ohledem na zákonnost a přiměřenost.

Učivo:

- Techniky seku a úderu
- Kryty proti útoku
- Pákové techniky s obuškem

7. Modelové situace

Žák:

- kombinuje osvojené techniky podle typu útoku,
- analyzuje situaci a volí přiměřenou reakci,
- řeší útok beze zbraně i se zbraní.

Učivo:

- Obrana proti běžným typům fyzického napadení
- Obrana proti napadení nožem, tyčí apod.
- Improvizace a volba taktiky
- Mezipředmětové vztahy
- Právo (legitimní sebeobrana, použití donucovacích prostředků)
- Psychologie (zvládání stresu, chování útočníka)
- Tělesná výchova (kondiční příprava, obratnost)
- Kriminalistika (zásahy, zajištění pachatele)
- Hodnocení žáka
- Praktická zkouška zvládnutí technik
- Modelové situace, reakce na simulované napadení
- Hodnocení kázně, dodržování pravidel bezpečnosti
- Teoretické znalosti právního rámce sebeobrany

6. Autoevaluace školy

Autoevaluace (vlastní hodnocení školy) je součástí systému řízení kvality a nástrojem pro zlepšování pedagogické práce. Cílem je zjišťovat silné a slabé stránky školy, reagovat na potřeby žáků i učitelů a systematicky plánovat další rozvoj školy v souladu se školním vzdělávacím programem.

6.1. Cíle autoevaluace

- Posoudit kvalitu výuky, klimatu školy a naplňování cílů ŠVP.
- Identifikovat oblasti pro zlepšení ve vzdělávací i organizační oblasti.
- Získat zpětnou vazbu od žáků, rodičů i pedagogů.
- Podpořit profesní rozvoj pedagogického sboru.
- Vyhodnotit naplňování stanovených priorit a dlouhodobých záměrů školy.

6.2. Oblasti autoevaluace

- Podmínky ke vzdělávání (materiální, prostorové, personální, finanční).
- Průběh vzdělávání (didaktické postupy, kvalita výuky, klima ve třídách).
- Podpora žáků (práce s nadanými, ŠVP, prevence, kariérní poradenství).
- Výsledky vzdělávání žáků (maturity, přijímací řízení, soutěže, posun v klíčových kompetencích).
- Řízení školy (organizace, komunikace, týmová spolupráce, zapojení učitelů do rozhodování).
- Kultura školy a klima (vztahy mezi žáky a učiteli, prevence šikany, participace).
- Spolupráce s rodiči a partnery (PPP, organizace praxí, další instituce).

6.3. Nástroje a metody hodnocení

- Interní dotazníky pro žáky, učitele a rodiče.
- Analýza výsledků vzdělávání (maturita, klasifikace, přijímačky, testování).
- Hospitace a vzájemné návštěvy mezi učiteli.
- Rozhovory, konzultace a evaluační porady.
- Zápisy z pedagogických rad a metodických komisí.
- SWOT analýzy, sebereflexe pedagogů.
- Využití digitálních nástrojů (např. Edupage, Forms, Moodlinka).

6.4. Periodicita a odpovědnost

Celkové vyhodnocení se provádí 1× za 3 roky, ve zprávě o vlastním hodnocení školy.

Dílčí evaluace (např. výsledky výuky, klima školy) probíhá průběžně každý školní rok.

Zodpovědnost nese ředitel školy ve spolupráci s týmem pro evaluaci (zástupci vedení, školního poradenského pracoviště, zástupci pedagogických sekcí).

Výsledky autoevaluace jsou projednávány v pedagogické radě a slouží jako podklad pro úpravy ŠVP a plánování rozvoje školy.